

SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Zpracovala: JUDr. Iva Kernová

Brno 2007

Cíl: Uvést studenty hlouběji do současného stavu sociálního zákonodárství v ČR. Dát možnost získat praktickou orientaci v oblasti sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. Vést i k samostatnému řešení konkrétních sociálních situací.

Obsah výuky:

Obsah výuky:

1. **Sociální zabezpečení:** pojetí, sociální práva, základní pilíře, financování
  - Zákon č. 100/1988 Sb. o soc. zabezpečení
  - Zákon č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpečení
  - Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění soc. zabezpečení
2. **Dávky nemocenského pojištění:** nemocenské, ošetřovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, peněžitá pomoc v mateřství (podmínky nároku, účel, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku, vyhotovování žádosti)
  - Zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění
3. **Dávky důchodového pojištění:** zákon o důchodovém pojištění, druhy důchodů (podmínky nároku, účel, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku), zvyšování důchodů, penzijní připojištění
  - Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění
  - vyhl. MPSV č. 284/1995 Sb. kterou se provádí zákon o důch. pojištění
  - Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění
  - Zákon č. 170/1999 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o penzijním připojištění
4. **Dávky státní sociální podpory:** zákon o státní sociální podpoře, druhy a podmínky jednotlivých dávek, účel dávek, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku, vyhotovování žádosti
  - Zákon č. 117/1995 Sb. o státní soc. podpoře
5. **Služby sociální péče**
  - Zákon č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpeč.

- Zákon č. 100/1988 Sb. o soc. zabezpečení
- Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách
- Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o soc. službách

6. Pomoc v hmotné nouzi

- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- Vyhláška č. 504/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi

7. Mimořádné výhody poskytované zdravotně postiženým a starým občanům:

- Zákon č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpečení

8. Životní minimum a existenční minimum

- Zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu

9. Problematika rodiny: zastupování dítěte, správa záležitostí dítěte, vyhotovování návrhů na omezení a zbavení rodičovských práv, vyhotovování návrhů na stanovení výživného, postup při uzavírání náhradní rodinné výchovy, řešení konkrétních problémových situací v rodině

- Zákon č. 94/63 Sb. o rodině v novel. znění
- Zákon č. 50/73 Sb. o pěstounské péči

10. Problematika uprchlíků na území ČR: právní postavení uprchlíka, podmínky získání statutu uprchlíka, nároky uprchlíků, řešení konkrétních problémových situací

- Zákon č. 498/1990 Sb. o uprchlících, ve znění zákona č. 4/1993 Sb., Zákon č. 317/1993 Sb. a Zákon č. 150/1996 Sb.
- Úmluva o právním postavení uprchlíků přijatá v Ženevě dne 28.7.1951 a Protokol týkající se právního postavení uprchlíků, přijatý v New Yorku dne 31.1.1967 (v ČR vyhlášena pod č. 208/1993 Sb)

11. Pobyt cizinců na území ČR

- Zákon č. 1/1991 Sb. o zaměstnanosti
- Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání
- Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu

- Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR

12. Problematika státního občanství ČR

- Zákon č. 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství ČR, v platném znění

DÁVKY SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Studijní cíl: získat praktickou orientaci v oblasti sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci; naučit se samostatně řešit konkrétní sociální situace.

Dávky sociálního zabezpečení upravuje **právo sociálního zabezpečení**. Je to právní odvětví, které upravuje instituce, zařízení a právní vztahy, jejichž prostřednictvím se zmírňují následky sociálních událostí, v nichž se mohou občané ocitnout. Sociálními událostmi jsou různé sociálně tíživé situace, které právo uznává a upravuje postup orgánů v nich.

Mezi **základní okruhy společenských vztahů** upravených právem sociálního zabezpečení řadíme vztahy vznikající při zabezpečení v různých životních situacích - nemoc, stáří, invalidita, narození dítěte...

Právní úprava této oblasti je velmi roztržštěná.

Základní pilíře soc. zabezpečení v ČR:

1. pilíř: **pojištění:**
  - a) nemocenské pojištění
  - b) důchodové pojištění
2. pilíř: **státní sociální podpora**
3. pilíř: **sociální péče, služ**

SOUSTAVA SOCIÁLNÍCH DÁVEK

Název subsystému	dávky z něj poskytované	orgán, u něhož se podává žádost	finanční zajištění
NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ	Nemocenské Podpora při ošetřování člena rodiny Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství Peněžité pomoc v mateřství	Organizace, resp. okresní správa sociálního zabezpečení, jde- li o zaměstnance tzv. malé organizace (která neprovádí nemocenské pojištění svých zaměstnanců) nebo osoby samostatně výdělečně činné	Pojistné na sociální zabezpečení
DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	Důchod starobní Plný invalidní Částečný invalidní Vdovský Vdovecký Sirotčí	Organizace, resp. okresní správa sociálního zabezpečení, jde- li o zaměstnance tzv. malé organizace (která neprovádí nemocenské pojištění svých zaměstnanců) nebo osoby samostatně výdělečně činné	Pojistné na sociální zabezpečení

DŮCHODOVÉ ZABEZPEČENÍ	Zvýšení důchodu pro bezmocnost	Okresní správa sociálního	Státní rozpočet
----------------------------------	-----------------------------------	------------------------------	-----------------

		zabezpečení	
STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA		Úřad práce Úřad městské části v Praze Oprávněná osoba:	Státní rozpočet
	Přídavek na dítě	Nezletilé dítěte	
	Sociální příplatek	Osoby pečující o nezletilé dítě	
	Příspěvek na bydlení	Nájemce bytu nebo obytné místnosti anebo vlastníka nemovitostí	
Od 1.7.2005 zrušen	Příspěvek na dopravu	Nezletilého dítěte	
	Rodičovský příspěvek	Rodiče pečujícího o dítě	
Od 1.1.2007 zrušen	Zaopatřovací příspěvek	Oprávněné osoby	
	Dávky pěstounské péče	Dítěte nebo pěstouna	Státní rozpočet
	Porodné	Oprávněné osoby	
	Pohřebné	Oprávněné osoby	

Příspěvek na školní
pomůcky

SOCIÁLNÍ PÉČE SLUŽBY	Příspěvek na živobytí	Pověřený obecní úřad	Státní rozpočet
	Doplatek na bydlení	Pověřený obecní úřad	Státní rozpočet
	Mimořádná okamžitá pomoc	Pověřený obecní úřad nebo obec	Státní rozpočet

Příspěvek na péči   Pověřený obecní   Státní rozpočet
úřad

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

Současná úprava z.č. 54/1956 Sb. o nemoc. pojištění

Dávky nemocenského pojištění mají zabezpečit pracovníky v případě krátkodobé nemožnosti vykonávat práci a v případě péče o dítě.

Předpoklad poskytování dávky:

- pracovník (někdy rodinný příslušník), je nemocensky pojištěn
- nastala sociální událost

Druhy dávek:

1. nemocenské
2. podpora při ošetřování člena rodiny
3. vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
4. peněžitá pomoc v mateřství

NEMOCENSKÉ

Peněžitá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná při uznání dočasné pracovní neschopnosti nebo při nařízení karantény.

Podmínky nároku:

- *dočasná pracovní neschopnost* (karanténa) v době účasti na nemocenském pojištění nebo v době pobírání dávek nemocenského pojištění nebo v ochranné lhůtě
- *ztráta příjmu*
- *pracovní neschopnost nevznikla v úmyslu* vylákat nemocenské, zaviněnou účastí ve rvačce, jako bezprostřední následek opilosti nebo zneužití omamných prostředků nebo při spáchání trestného činu, za který zákon stanoví trest odnětí svobody přesahující jeden rok
- *u osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) zaplacení pojistného* za dobu účasti na nemocenském pojištění, z něhož je nárok na nemocenské uplatněn, a trvání účasti na nemocenském pojištění OSVČ aspoň po dobu tří měsíců bezprostředně

předcházejících dni vzniku pracovní neschopnosti (nařízení karantény), nejde-li o stanovenou výjimku, kdy se tato doba účasti na nemocenském pojištění nevyžaduje

Výše dávky:

- za první tři dny pracovní neschopnosti - 25% denního vyměřovacího základu
- za další kalendářní dny - 69% denního vyměřovacího základu

Vyměřovací základ (VZ) = úhrn všech příjmů zúčtovaných zaměstnanci v souvislosti s výkonem zaměstnání . Nezapočítává se odstupné, věnostní, náhrada škody, odměna za patenty a vynálezy.

Denní vyměřovací základ (DVZ) = vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období vydělený počtem kalendářních dnů připadajících na toto období. Nezahrnují se sem kalendářní dny omluvené nepřítomnosti v práci za které nenáleží náhrada příjmů, ani dny, za které bylo poskytnuto nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, peněžitá pomoc v mateřství, dny výkonu vojenské služby.

Rozhodné období = 12 kalendářních měsíců předcházejících měsíci, ve kterém vznikla pracovní neschopnost.

Výše DVZ:

1. – 14. kalend. den prac. neschopnosti:

- do 480,- Kč se započítává 90%
- 481 - 690,- Kč - 60%
- 691 a výše - již se nepřihlíží

od 15. dne PN:

- do 480,- Kč - plně
- 481 – 690,- Kč – 60%
- 691 a výše – již se nepřihlíží

Doba poskytování:

Poskytuje se od prvního kalendářního dne pracovní neschopnosti do jejího skončení nebo do uznání plné nebo částečné invalidity, nejdéle však po dobu jednoho roku od počátku pracovní neschopnosti (podpůrčí doba). Podpůrčí dobu může okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ) prodloužit až o jeden rok, jestliže lze na základě vyjádření příslušného orgánu očekávat, že zaměstnanec v krátké době nabude pracovní schopnosti.

Uplatňování nároku:

O nemocenské **rozhoduje lékař** a k uplatnění nároků na nemocenské slouží tiskopis **“Potvrzení pracovní neschopnosti“**.

1. list - *legitimace práce neschopného*, je důkazem o trvání pracovní neschopnosti a prokazuje se jím při kontrole
  2. list - *hlášení o počátku pracovní neschopnosti*; lékař ho vydá při uznání pracovní neschopnosti a je nutné doklad ihned doručit zaměstnavateli nebo OSSZ
  3. list - *hlášení počátku pracovní neschopnosti*; nevydává se práce neschopnému, ale slouží pro potřeby OSSZ
  4. list - *hlášení o ukončení pracovní neschopnosti*; práce neschopný ho obdrží při ukončení pracovní neschopnosti a je povinen ho bez průtahů doručit zaměstnavateli případně na OSSZ; slouží jako podklad k uplatnění nároku na nemocenské
- Zaměstnanec uplatňuje nárok u své organizace, nebo malé organizace (u svého zaměstnavatele)
  - Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) uplatňují nárok u OSSZ
  - Zaměstnancům organizací výplatu provádí jejich zaměstnavatel
  - Zaměstnancům malých organizací výplatu provádí OSSZ.
  - OSVČ výplatu provádí OSSZ

Orgán rozhodující ve sporu o dávku = v první instanci OSSZ.

Promlčení, zánik nároku:

- Promlčuje se nárok za jednotlivé dny, nebyl-li uplatněn do tří let ode dne, za který náleží
- Byl-li nárok na dávku uplatněn, promlčuje se do tří let ode dne jejího přiznání

Nemocenské a pracovní úraz

Za pracovní úraz se považuje úraz, který pracovník utrpěl při plnění pracovních úkolů v zaměstnání, nebo v přímé souvislosti s nimi. Na stejné úrovni je i nemoc z povolání. Výše nemocenské je stejná jako u normální nemocenské.

Důchodci a nemocenské

Pracujícímu důchodci se poskytuje při téže pracovní neschopnosti nemocenské nejdéle 84 kalendářních dnů a při více pracovních neschopnostech po dobu 84 kalendářních dnů v roce. Toto omezení neplatí při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, v platném znění, zejména § 15 - 24
- Zákon č. 100/1998 Sb., o sociálním zabezpečení, v platném znění, § 145a -145b
- Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění, § 3 - 38
- Vyhláška č. 31/1993 Sb., o posuzování dočasné pracovní neschopnosti pro účely sociálního zabezpečení, v platném znění
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

PODPORA PŘI OŠETŘOVÁNÍ ČLENA RODINY

Peněžitá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná při péči o nemocného člena rodiny nebo péči o dítě mladší než 10 let z vymezených důvodů.

Podmínky vzniku nároku:

Zaměstnanec nemůže pracovat proto, že musí:

1. ošetřovat nemocné dítě mladší 10 let
2. pečovat o dítě mladší 10 let proto, že :
  - a) dětské výchovné zařízení nebo škola byly uzavřeny z nařízení příslušných orgánů

- b) dítě nemůže být pro nařízenou karanténu v péči výchovného zařízení nebo školy
  - c) osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla, nebo jí byla nařízena karanténa
3. ošetřovat jiného člena rodiny, jestliže jeho zdravotní stav vyžaduje nezbytně ošetřování jinou osobou
- *Nemocné dítě nebo člen rodiny žije se zaměstnancem ve společné domácnosti. Splnění této podmínky se nevyžaduje, jde-li o ošetřování dítěte mladšího 10 let rodičem (rozvedený rodič).*

- *V témž případě ošetřování (péče) náleží podpora jen jednou a jen jednomu oprávněnému.*

Podpora při ošetřování člena rodiny **nenáleží** z nemocenského pojištění domáckých zaměstnanců, zaměstnanců na nepravidelnou výpomoc, z nemocenského pojištění studentů a žáků, zaměstnanců pracujících na dohodu o pracovní činnosti, dobrovolných pracovníků pečovatelské služby, z nemocenského pojištění občanů se ZPS připravujících se pro pracovní uplatnění.

Podpora při ošetřování člena rodiny **nenáleží** OSVČ a uchazečům o zaměstnání.

Doba poskytování

- nejvíce po dobu prvních 9 kalendářních dnů, pokud potřeba ošetřování v nich trvá
- zaměstnanci, který má alespoň jedno dítě ve věku do skončení povinné školní docházky a je jinak osamělý, se poskytuje po dobu 16 kalendářních dnů, pokud v nich potřeba ošetřování trvá

Výše dávky

69% DVZ po všechny dny. (DVZ viz nemocenské – rozlišení do 14. dnů a od 15. dne). V témž případě náleží dávka jen jednou a jen jednomu oprávněnému.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky - stejné jako u nemocenské.

Promlčení, zánik nároku - stejné jako u nemocenské.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 54/1956 Sb., o nemoc. pojištění zaměstnanců, v platném znění, § 25
- Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění, § 40 a 41

- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ

Peněžítá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná v těhotenství a v mateřství v období do konce 9. měsíce po porodu.

Podmínky nároku:

- dočasné převedení na jinou práci zaměstnankyně, která konala práci zakázanou těhotným ženám (matkám do konce 9. měsíce po porodu) nebo která podle lékařského posudku ohrožuje její těhotenství (zdraví, mateřské poslání)
- pokles započitatelného příjmu bez jejího zavinění; nepřihlíží se však k poklesu v důsledku kratšího pracovního úvazku po převedení na jinou práci

Doba poskytování:

- po dobu převedení na jinou práci, v těhotenství nejdéle do nástupu na mateřskou dovolenou, po jejím ukončení nejdéle do konce 9. měsíce po porodu
- **neposkytuje se** za kalendářní dny pracovní neschopnosti (karantény), ošetřování člena rodiny, omluvené nepřítomnosti v práci, při níž nenáleží náhrada příjmů, a za kalendářní dny neomluvené nepřítomnosti v práci

Výše dávky = rozdíl DVZ zjištěného ke dni převedení a průměru započitatelných příjmů připadajícího na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení (DVZ viz nemocenské od 15. kalend. dne PN).

Promlčení, zánik nároku - stejné jako u nemocenské

Místo uplatnění nároku, plátce dávky - stejné jako u nemocenské.

Dávka se stanoví vždy za celé kalendářní měsíce, vyplácí se jednou měsíčně.

Dávka **nenáleží z nemocenského pojištění** zaměstnanců na nepravidelnou výpomoc, z nemocenského pojištění studentů a žáků, zaměstnanců činných na

dohodu o pracovní činnosti, dobrovolných pracovníků pečovatelské služby, z nemocenského pojištění občanů připravujících se pro pracovní uplatnění. **Nenáleží** OSVČ a uchazečům o zaměstnání.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství, o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, v platném znění, § 4 a 5
- Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění, § 47, 51, 55
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ

Peněžitá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná po vymezené období těhotenství a mateřství.

Podmínky nároku:

- účast na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před porodem alespoň 270 dnů, se započtením vymezených období
- nástup na mateřskou dovolenou v době trvání nemocenského pojištění, v době trvání ochranné lhůty z dřívějšího nemocenského pojištění
- těhotenství skončilo porodem (dítě bylo zapsáno do matriky narozených)
- ztráta příjmů ve vymezené době těhotenství a mateřství
- OSVČ náleží dávka, pokud nevykonává osobně samostatnou výdělečnou činnost, splňuje podmínku zaplacení pojistného na nemocenské pojištění a účast na nemocenském pojištění trvala aspoň po dobu 180 dnů v období 1 roku před porodem

Doba poskytování:

- 28 týdnů: od počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od počátku 8. týdne před tímto dnem

- 37 týdnů: při porodu dvou nebo více dětí, pokud se žena po uplynutí 28 týdnů stará aspoň o dvě z novorozeneých dětí; osamělá žena, starající se o novorozené dítě
- 22 týdnů: při převzetí 1 dítěte do trvalé péče, svěřeného ženě rozhodnutím příslušného orgánu, nebo jehož matka zemřela (od převzetí, maximálně však do dosažení 8 měsíců věku dítěte)
- 31 týdnů: osamělá žena, která převzala 2 a více dětí do trvalé péče (od převzetí, maximálně však do dosažení 8 měsíců věku nejmladšího dítěte)
- v případě narození mrtvého dítěte: po dobu 14 týdnů
- při úmrtí dítěte: po dobu 2 týdnů ode dne úmrtí, ne však déle, než do vyčerpání celkového nároku

Doba poskytování peněžité pomoci v mateřství zaměstnankyni, která dítě porodila, nemůže být kratší než 14 týdnů a nemůže skončit před uplynutím 6 týdnů od porodu

Výše dávky = 69% DVZ (DVZ viz nemocenské od 15. kalend. dne PN)

Promlčení, zánik nároku - stejné jako u nemocenské

Místo uplatnění nároku, plátce dávky - stejné jako u nemocenské

Prameny ke studiu:

- Zákon č.88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách mateřství, o přídavicích na děti z nemocenského pojištění, v platném znění, § 6 - 12a
- Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, v platném znění, § 145a -145f
- Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění, § 43 - 45
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

PENĚŽITÁ POMOC PRACOVNÍKOVI

Poskytuje se :

1. svobodnému, rozvedenému, osamělému, ovdovělému nebo z jiných vážných důvodů osamělému pracovníkovi, který nežije s družkou a jestliže pečuje o dítě, jehož matka zemřela
2. jestliže se jeho manželce neposkytuje peněžitá pomoc v mateřství a sama nemůže nebo nesmí podle lékařského posudku o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění

Podmínky pro nárok na peněžitou pomoc a způsob jejího stanovení se posuzuje podle stavu ke dni převzetí dítěte

Doba poskytování:

Ode dne převzetí dítěte po dobu, po kterou se pracovník o dítě stará.

V prvním případě nejdéle 31 týdnů, v druhém 22 týdnů. V obou případech ne déle než do dosažení 8 měsíce věku.

Výše dávky - platí obdobně to, co o peněžitě pomoci v mateřství

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to právo sociálního zabezpečení?
2. Jaké jsou základní pilíře sociálního zabezpečení v ČR?
3. Vyjmenujte druhy dávek nemocenského pojištění.
4. Jaký je charakter a jaké jsou podmínky vzniku nároku jednotlivých dávek nemocenského pojištění?
5. Jaká je výše a doba poskytování jednotlivých dávek?
6. Kde se uplatňuje nárok a kdo je plátcem jednotlivých dávek?
7. Který orgán rozhoduje ve sporu o jednotlivou dávku nemocenského pojištění?

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

Zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění

Účinnost odložena k 1.1.2008

Hlavní principy nové právní úpravy

1. **Jednotnost systému** - jednotný pro všechny pojištěné osoby: zaměstnance, příslušníky ozbrojených sborů i pro OSVČ, pouze s nezbytnými odchylkami
2. **Zvýšení spravedlnosti** - nadále se sice vychází z principu solidarity, ale do výše nemocenského se více promítá výše příjmu
3. **Účinnější prostředky proti zneužívání** - lépe upraveno posuzování a uznávání pracovní neschopnosti, zavedeny vysoké pokuty za neplnění povinnosti a možnost i odejmout oprávnění k uznávání pracovní neschopnosti
4. **Finanční neutralnost** - systém by neměl zatěžovat státní rozpočet. Příjmy z vybraného pojistného by se měly vyrovnat výdajům na dávky a na správní výdaje potřebné k provádění nemocenského pojištění.
5. **Zajištění dodržení mezinárodních závazků** - respektuje se právo EU i uzavřené mezinárodní smlouvy.

Účast na pojištění § 2:

- **povinné** - zaměstnanci (§ 5 písm. a)
- **dobrovolné** - osoby samostatně výdělečně činné, zahraniční zaměstnanci (§ 3 písm. q.)

Druhy dávek § 4:

- nemocenské
- peněžité pomoci v mateřství
- ošetřovné (dříve podpora při ošetřování člena rodiny)
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Okruh pojištěných osob § 5

- **zaměstnanci**: zaměstnanci v pracovním poměru, příslušníci policie ČR, státní zaměstnanci, členové družstva, zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti, soudci, členové zastupitelstev , poslanci, senátoři PČR, poslanci Evropského parlamentu, členové vlády, prezident, dobrovolní pracovníci pečovatelské služby, pěstouni, odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce
- **osoby samostatně výdělečně činné**

V okruhu pojištěných osob už nejsou uvedeni studenti a žáci, společníci a jednatelé s.r.o., komandisté komanditních společností. Od 1.1.2007 nejsou již tyto osoby nemocensky pojištěny; posuzují se, jako kdyby dne 31.12.2006 ukončily studium nebo výdělečnou činnost, z níž byly dosud účastny NP. Studenti zůstávají nadále důchodově pojištěni podle § 5 odst. 1 písm. m) zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění (t.j. po dobu prvních šesti let studia po dosažení věku 18 let)

Podmínky účasti zaměstnanců na nemocenském pojištění § 6

Nemocenské pojištění vzniká vstupem do zaměstnání a zaniká skončením zaměstnání. Podmínky pojištění:

1. Výkon zaměstnání :
  - a) na území ČR
  - b) v cizině pro zaměstnavatele se sídlem na území ČR, pokud místo výkonu práce je trvale v cizině a zaměstnanec není pojištěn podle předpisů státu kde pracuje a má trvalý pobyt na území ČR nebo jiného členského státu EU
2. zaměstnání trvalo nebo mělo trvat aspoň 15 kalendářních dnů

3. minimální výše sjednaného příjmu (rozhodný příjem) – v současné době 1 500 Kč (bude zvyšována podle průměrné mzdy)

Účast na nemocenském pojištění tedy nezaloží zaměstnání, které netrvalo a ani nemělo trvat déle než 14 kalendářních dnů (dříve 7 kalendářních dnů). To neplatí, jde-li o opakující se zaměstnání téhož pracovníka u téhož zaměstnavatele, kdy od skončení předchozího zaměstnání do vstupu do krátkodobého zaměstnání neuplynulo alespoň 6 měsíců. Přitom pro tyto účely se za zaměstnání nepovažuje zaměstnání malého rozsahu podle § 7.

Pojištění jsou i smluvní zaměstnanci.

Souběh pojištění z více zaměstnání § 8

Pokud zaměstnanec vykonává více zaměstnání, z nichž každé zakládá účast na pojištění, je pojištěn z každého z těchto zaměstnání.

Účast osob samostatně výdělečně činných § 11

Podmínky:

1. samostatná výdělečná činnost na území ČR nebo mimo území ČR, ale na základě oprávnění vyplývajících z právních předpisů ČR
2. podání přihlášky k účasti na pojištění na předepsaném tiskopisu

NP OSVČ nemá již žádnou vazbu na důchodové pojištění (nemusí již být placeny zálohy na důchodové pojištění, aby OSVČ mohla být nemocensky pojištěna)

Pokud OSVČ vykonává souběžně několik SVČ, je z nich pojištěna jen jednou

Obecné podmínky nároku na dávky a jejich výplatu § 14

- Nárok na dávku vzniká, jestliže podmínky vzniku nároku na dávku byly splněny v době pojištění nebo v době přerušeni pojištění
- V případě souběhu pojištění se podmínky pro vznik nároku na dávku posuzují v každém pojištění samostatně.
- při souběžných pracovních poměrech bude dávka vypočtena z příjmů ze všech zaměstnání z nichž náleží, ale bude poskytována jen jednou (s výjimkou vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství).
- Dávky náleží za kalendářní dny. Je možný souběh příjmu z pracovní činnosti a dávky NP § 17

Ochranná lhůta § 15 (doba po zániku pojištění po níž se nárok na dávku zachovává)

- **Nemocenské** - 14 kalendářních dnů (původně 42) ode dne zániku NP. Nevyčerpaný zbytek ochranné doby již není možné připočítat k nové ochranné lhůtě.
- **Peněžité pomoci v mateřství** - 180 dnů (původně 6 měsíců) od zániku NP. Ale nemůže být delší, než trvala účast na pojištění.
- Ochranná lhůta se nevztahuje na **ošetřovné**.
- Neplýne z pojištěné činnosti poživitele starobního nebo plného invalidního důchodu, ze zaměstnání malého rozsahu..

Denní vyměřovací základ § 18/1

Obecně průměrný příjem připadající z příjmů zjištěných za *rozhodné období* na jeden den, přičemž se určité dny při tomto výpočtu *vyklučují*. Výpočet je pro všechny dávky nemocenského pojištění stejný.

Vyloučené dny § 18/8

- kalendářní dny omluvené nepřítomnosti v práci

- dny dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, v nichž náleží náhrada mzdy za prvních 14 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény
- dny poskytování dávek nemocenského pojištění
- u OSVČ dny v měsíci za které neplatí pojistné

Rozhodné období § 18/3

- Období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost.
- Pokud neuplynulo 12 kalendářních měsíců - období od vzniku pojištění zaměstnance do konce kalendářního měsíce, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž vznikla sociální událost.
- Pokud sociální událost vznikla v kalendářním měsíci, v němž vzniklo pojištění - období od vzniku pojištění do konce tohoto kalendářního měsíce

Úprava denního vyměřovacího základu

Redukce denního vyměřovacího základu § 21- 22

Tři redukční hranice . Stanoví se vždy k 1. lednu. Výše může být zveřejněna nejdříve v září předchozího roku, protože dříve nejsou známy údaje o výši průměrné mzdy.

V červnu 2006 se očekávala tato výše redukčních hranic od 1. ledna 2007:

první redukční hranice	668 Kč
druhá redukční hranice	1 002 Kč
třetí redukční hranice	2 004 Kč

- do částky 1. redukční hranice se počítá 100 %
- z částky nad 1. redukční hranicí do 2. redukční hranice se počítá 60 %
- z částky nad 2. redukční hranicí do třetí redukční hranice se počítá 30 %
- k částce nad 3. redukční hranicí se nepřihlíží

DÁVKY

Nemocenské § 23 - 31

Peněžitá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná **od 15. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti, nebo nařízení karantény**. Během prvních dvou týdnů pracovní neschopnosti poskytuje zaměstnavatel náhradu mzdy a to ve výši: 1 -3. pracovní den (svátky) - 30 % průměrného výdělku , od čtvrtého dne - 69 %. OSVČ neobdrží za tuto dobu žádnou náhradu.

Podmínky nároku:

- účast na nemocenském pojištění (u OSVČ alespoň 3 měsíce bezprostředně před sociální událostí)
- dočasná pracovní neschopnost (karanténa)
- ztráta příjmu

Nárok nemá pojištěnec

- který si úmyslně přivodil pracovní neschopnost
- kterému v době dočasné pracovní neschopnosti nebo karanténě vznikl nárok na výplatu starobního důchodu, pokud pojištěná činnost skončila přede dnem, od něhož vznikl nárok na výplatu důchodu; nárok na nemocenské zaniká posledním dnem před dnem nároku na výplatu důchodu.

- u něhož vznikla dočasná pracovní neschopnost nebo byla nařízena karanténa v době útěku z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody

Výše nemocenského

Za kalendářní den **69 % denního vyměřovacího základu** (příslušně redukovaného).

Výše nemocenské se **snižuje za kalendářní den na 50 % nemocenské** pokud si PN způsobil

- zaviněnou účastí ve rvačce
- jako bezprostřední následek své opilosti nebo zneužití omamných prostředků nebo psychotropních látek nebo
- při spáchání úmyslného trestného činu nebo úmyslně zaviněného přestupku

Podpůrčí doba (doba poskytování)

- Započítávají se do ní předchozí období PN bez ohledu na to, zda byly za dny PN poskytovány náhrada mzdy a nemocenské, nebo náhrada mzdy a nemocenské nenáležely, například proto, že si zaměstnanec způsobil PN úmyslně.
- **Délka podpůrčí doby - 380 kalendářních dnů** (dříve 365 dnů).
- Skutečnost, že PN vznikla v důsledku úrazu nebo nemoci z povolání, již situaci neovlivňuje. I tato doba se do podpůrčí doby započítává. V ZNP se již nevyskytuje pojem "pracovní úraz" a ani pojem "rodinný příslušník".
- Po vyčerpání podpůrčí doby **může OSSZ** na žádost zaměstnance nebo OSVČ **prodloužit** poskytování nemocenského maximálně **o 350 kalendářních dnů**; podpůrčí doba nemůže být delší než 2 roky. Podmínka prodloužení - lze očekávat, že v prodloužené době nabude zaměstnanec pracovní schopnost.

Podpůrčí doba poživitele starobního a plného invalidního důchodu

- 70 kalendářních dnů při jedné i více PN, za které je nárok na nemocenské a to od 15. dne pracovní neschopnosti
- Pro náhradu mzdy je podpůrčí doba 380 dnů. (náhrada mzdy může tedy být i za více než 70 kalendářních dnů trvání PN).

Peněžitá pomoc v mateřství § 32 - 38

Peněžitá nároková dávka nemocenského pojištění poskytovaná po vymezené období těhotenství a mateřství.

Nárok má:

- pojištěnka, která porodila dítě
- těhotná pojištěnka před porodem v době nejdříve od počátku 8. týdne před očekávaným dnem porodu
- pojištěnec, pokud převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu
- pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož matka zemřela
- pojištěnec – otec dítěte, nebo manžel matky dítěte, který o dítě pečuje, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně PN (§ 57 odst. 1 písm. E) a nemá nárok na výplatu PPM
- **pojištěnec, který o dítě pečuje a je otcem dítěte nebo manželem matky dítěte, pokud s ní uzavřel písemnou dohodu** podle § 32 odst. 7, že bude pečovat o dítě; lze ji uzavřít s účinkem na dobu **nejdříve od počátku 7. týdne po porodu dítěte**

Po uplynutí 6 týdnů po porodu může matka dítěte dát písemný souhlas, aby otec dítěte, nebo manžel nadále o dítě pečoval. Tím se vzdává PPM a tato dávka bude poskytována muži na základě jeho žádosti. Podpis matky musí být úředně ověřen. Dohodu lze také podepsat na OSSZ bez dalšího ověřování. Dohodu lze zrušit i jednostranně, musí být ale ověřen podpis.

Podmínky nároku

Účast na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství alespoň **270 kalendářních dnů**.

Do doby účasti na pojištění **se započítává také:**

- doba studia na SŠ, VOŠ, VŠ
  1. pokud počátek šestého týdne před očekávaným dnem porodu připadne do období 270 dnů ode dne úspěšného ukončení studia nebo
  2. k převzetí dítěte do péče došlo v období 270 ode dne úspěšného ukončení studia
- doba pobírání plného invalidního důchodu, pokud byl tento důchod odňat a po odnětí vznikla, případně trvala pojištěná činnost
- doba přerušení pojištění

Nezapočítává se již:

- doba vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání
- doba pobírání důchodu z důchodového pojištění (výjimka PID za podmínek § 32 odst.4 písm. b)
- doba studia (výjimka případu dle § 32 odst. 4 písm. a)

Podpůrčí doba (doba poskytování)

- **28 týdnů** - pojištěnka, která porodila osamělý pojištěnec
- **37 týdnů** – pojištěnka která porodila zároveň 2 nebo více dětí a po uplynutí 28 týdnů podpůrčí doby dále pečuje alespoň o 2 z těchto dětí
- **22 týdnů** - pojištěnec, pokud převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů pečuje o dítě, jehož matka zemřela otec dítěte, nebo manžel matky dítěte, který o dítě pečuje, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně PN o dítě pečuje a je otcem dítěte nebo manželem matky dítěte, pokud s ní uzavřel písemnou dohodu podle § 32 odst. 7, že bude pečovat o dítě
- **31 týdnů**
  1. pojištěnec, pokud převzal 2 a více dětí do péče nahrazující péči rodičů
  2. pojištěnec, který pečuje o 2 a více dětí jejichž matka zemřela
  3. otec dítěte, nebo manžel matky dítěte, který pečuje o 2 a více dětí, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně PN,
  4. otec nebo manžel matky dětí, pokud s ní uzavřel písemnou dohodu podle § 32 odst. 7, že bude pečovat o 2 a více dětí

děti

- U pojištěnky, která porodila, nesmí být podpůrčí doba kratší než 14 týdnů a nesmí skončit před uplynutím 6 týdnů po porodu
- Jestliže dítě zemřelo před uplynutím podpůrčí doby, končí podpůrčí doba uplynutím 2 týdnů od úmrtí dítěte

Nástup na peněžitou pomoc v mateřství nastává:

- 8-6. týden před očekávaným dnem porodu
- dnem porodu pokud nastal dříve než 8-6. týden před očekávaným porodem
- dnem převzetí dítěte do péče

Přerušení výplaty PPM

- matce po dobu, po kterou má nárok na PPM pojištěnec, s kterým uzavřela dohodu
- pojištěnci po dobu pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení, pokud pojištěnec po tuto dobu pracuje
- po dobu, kdy pojištěnec nemůže nebo nesmí o dítě pečovat ze závažných zdravotních důvodů
- za dobu po kterou pojištěnka o narozené dítě nepečuje, a dítě bylo z tohoto důvodu svěřeno do péče nahrazující péči rodičů nebo do ústavní péče
- pojištěnci za dobu, po kterou bylo dítě v ústavní péči z jiných než zdravotních důvodů na straně dítěte nebo pojištěnce

Je-li poskytování PPM přerušeno ze zdravotních důvodů dítěte (pojištěnec nastoupil do práce) nebo ze zdravotních důvodů pojištěnce (pojištěnec nesmí nebo nemůže o dítě pečovat, je proto uznán PN, o dítě musí někdo jiný pečovat), prodlužuje se podpůrní doba o dobu, po kterou nebyla PPM pojištěnci vyplácena.

Výše dávky:

Za kalendářní den 70 % denního vyměřovacího základu

Ošetřovné § 39 - 41

Peněžitá nároková dávka nemocenského pojištění, která náleží zaměstnanci, který nemůže vykonávat práci z důvodu ošetřování dítěte (péče) o dítě nebo jiného člena domácnosti.

Podmínky nároku

Zaměstnanec nemůže vykonávat práci z důvodů:

- a) ošetřování
  1. dítěte mladšího 10 let v případě nemoci, úrazu
  2. jiného člena domácnosti z důvodu nemoci, úrazu, porodu, pokud to jeho stav vyžaduje
- b) péče o zdravé dítě mladší 10 let, protože
  1. školské zařízení a pod. jsou uzavřeny z nařízení příslušného orgánu (havárie, epidemie..)
  2. nařízena karanténa ve školském zařízení
  3. fyzická osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla, utrpěla úraz, byla jí nařízena karanténa a proto nemůže o dítě pečovat

Podmínkou nároku na ošetřovné je společná domácnost. Neplatí to v případě ošetřování nebo péče o dítě mladší 10 let rodičem.

V témže případě náleží ošetřovné jen jednou a ***jen jednomu*** z oprávněných ***nebo postupně dvěma oprávněným, pokud se v témže případě vystřídají. Vystřídání je možné jen jednou.***

Změna druhu diagnózy se nepovažuje za nový případ ošetřování.

Podpůrčí doba (délka poskytování)

- **9 kalendářních dnů**
- **16 kalendářních dnů**, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku

Potřeba ošetřování se přerušuje přijetím ošetřovaného do nemocnice nebo jiné ústavní péče.

Výše ošetřovného

Za kalendářní den 65 % denního vyměřovacího základu

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství § 42 - 47

Peněžitá nároková nemocenského pojištění, poskytovaná v době těhotenství a mateřství po dobu převedení na jinou práci.

Podmínky nároku:

- dočasné převedení na jinou práci zaměstnankyně, která konala práci zakázanou těhotným ženám (matkám do konce 9. měsíce po porodu), nebo která podle lékařského posudku ohrožuje její těhotenství (zdraví, mateřství), nebo je zakázána kojícím matkám, nebo ohrožuje schopnost kojení
- pokles započitatelného příjmu bez jejího zavinění; nepřihlíží se však k poklesu v důsledku kratší pracovní doby.

Doba poskytování

- poskytuje se za kalendářní dny po dobu převedení na jinou práci
- těhotné zaměstnankyni nejdéle do počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu
- po porodu v případě převedení nejpozději do konce 9. měsíce po porodu.

Výše dávky:

rozdíl mezi DVZ zjištěným ke dni převedení a průměrem započitatelných příjmů připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po převedení

Společná ustanovení o dávkách § 45-52

Nárok na dávku vzniká dnem splnění podmínek stanovených zákonem

Nárok na výplatu dávky vzniká splněním podmínek a uplatněním nároku. Zaniká uplynutím tří let ode dne, za který dávka, nebo její část náleží.

Vzdání se nároku na výplatu dávky

Pojištěnec se může na základě písemného prohlášení podaného plátcí dávky vzdát nároku na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství a ošetřovného.

Výplaty peněžité pomoci v mateřství je možné se vzdát nejdříve po uplynutí 14 týdnů podpůrčí doby, ne dříve, než uplyne 6 týdnů ode dne porodu.

Žádost o dávku podává zaměstnanec na předepsaném tiskopisu u svého zaměstnavatele a ten ji spolu s podklady zašle na příslušnou OSSZ.

Organizace a provádění nemocenského pojištění

Orgány nemocenského pojištění § 81

- OSSZ
- ČSSZ
- MPSV
- služební orgány:
  - Ministerstvo vnitra
  - Vězeňská služba ČR
  - Generální ředitelství cel
  - Bezpečnostní informační služba
  - Úřad pro zahraniční styk a informace

Nemocenské pro všechny pojištěnce (s výjimkou příslušníků osob ve vazbě a odsouzených) **provádí pouze OSSZ** ne již zaměstnavatel

Informační systémy nemocenského pojištění § 120 - 121:

- registr pojištěnců § 122
- registr zaměstnavatelů § 123

Správce registrů:

- ČSSZ – zaměstnané osoby, OSVČ, zaměstnavatelé zaměstnaných osob
- Služební orgán v oborech své působnosti – odsouzené osoby a jejich příslušníci

Výplata dávek: OSSZ ve lhůtě 1 měsíce následujícího po dni, kdy byla žádost o dávku doručena

Způsob výplaty § 110:

- na účet
- v hotovosti (poštovní poukázkou)

Institut zvláštního příjemce § 112 – umožňuje řešit situaci, kdy pojištěnec nebo jeho zákonný zástupce nemůže dávku přijímat. Může jím být osoba fyzická i právnická.

Povinnosti stanovené zaměstnavatelům, zdravotnickým zařízením a jiným subjektům.

Zákon stanoví nové povinnosti. Porušením nebo nesplněním zákonem taxativně stanovených povinností se **fyzické osoby** (pojištěnci nebo příjemci dávky, zaměstnanci, OSVČ, zaměstnavatelé atd.) dopouštějí **přestupků**, za které je možné ukládat **pokuty**. **Právnické osoby** (zaměstnavatelé, zdravotnická zařízení apod.) se dopouštějí porušením nebo neplněním zákonem stanovených povinností správních **deliktů**, za které jsou stanoveny **pokuty**.

Posuzování zdravotního stavu

Dočasná pracovní neschopnost § 55 - stav, který pro poruchu zdraví nebo jiné v zákoně o nemocenském pojištění uvedené důvody neumožňuje pojištěnci vykonávat dosavadní pojištěnou činnost a trvá-li porucha zdraví déle než 180 kalendářních dní, i jinou než pojištěnou činnost. *V případě, že po uplynutí 180 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti je pojištěnec schopen vykonávat i jinou než dosavadní*

pojištěnou činnost, resp. plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání, dochází k *ukončení* dočasné pracovní neschopnosti.

Zákon stanovuje komplex **povinností ošetřujícího lékaře a zařízení závodní preventivní péče (§§ 54, 61-63)** v oblasti nemocenského pojištění a zrcadlově stanoví jejich práva.

Pokud neukončí lékař na pokyn lékaře správy sociálního zabezpečení opakovaně neodůvodněnou pracovní neschopnost nebo potřebu ošetřování, může mu být stanoven zákaz rozhodovat o těchto věcech.

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Zákon č. 150/95 Sb., o důchodovém pojištění

Z důchodového pojištění se **poskytují důchody**:

1. *přímé*:

- starobní
- částečně invalidní
- plně invalidní

2. *odvozené*:

- vdovský
- vdovecký
- sirotčí

Základní principy úpravy důchodového pojištění

1. Důchodové pojištění je jednotné pro všechny skupiny pojištěnců
2. Při splnění stanovených podmínek účasti je povinné. V určitém rozsahu je umožněno účastnit se dobrovolně důchodového pojištění.
3. Obligatornost dávek - při splnění stanovených podmínek vzniká na dávku důchodového pojištění právní nárok.
4. Zajištění soudní ochrany - možnost soudního přezkumu rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení
5. Důchody jsou garantovány státem, protože výdaje na důchodové pojištění jsou součástí výdajů státního rozpočtu

Účast na důchodovém pojištění:

Rozlišuje se **povinná a dobrovolná účast**.

Osoby povinně účastné můžeme rozlišit do tří skupin:

1. osoby, jejichž účast na důchodovém pojištění je vázána na účast na nemocenském pojištění podle zvláštních předpisů: zaměstnanci v pracovním poměru, osoby ve služebním poměru, soudci, členové družstva
2. osoby samostatně výdělečně činné; osoby spolupracující se považují přímo za osoby samostatně výdělečně činné
3. osoby, které jsou v zákoně vyjmenovány a nejsou při tom účastníky nemocenského pojištění, neplatí také pojistné na důchodové pojištění: osoby konající vojenskou nebo civilní službu, studenti středních nebo vysokých škol v ČR, osoby vedené v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po níž jim náleží hmotné zabezpečení, osoby pečující o dítě do 4 let nebo do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči, osoby pečující osobně o blízkou převážně nebo úplně bezmocnou osobu, nebo o blízkou částečně bezmocnou osobu starší 80 let, poživatelé plného invalidního důchodu

Osoby dobrovolně účastné:

1. uchazeči o zaměstnání vedení v evidenci úřadu práce bez hmotného zabezpečení, osoby připravující se studiem na budoucí povolání po uplynutí doby, kdy jsou automaticky účastny na pojištění, osoby výdělečně činné v cizině. Všem postačí podání přihlášky, doba účasti není limitována
2. osoby starší 18 let, které podaly přihlášku k účasti na důchodovém pojištění a získaly dobu pojištění aspoň v délce 1 rok; doba dobrovolné účasti je omezená, nejvýše na 10 let

Výpočet důchodu:

Výše důchodu se skládá ze *základní výměry a z procentní výměry*.

Základní výměra se stanoví pevnou částkou a je stejná u všech důchodů.

Procentní výměra se stanoví procentní sazbou a to:

- z výpočtového základu (u důchodů starobních a invalidních)
- z procentní výměry důchodu zemřelého (u důchodů pozůstalostních)

Výpočtový základ = osobní vyměřovací základ (měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce) za rozhodné období. Převyšuje-li osobní vyměřovací základ částku 8 400 Kč, bere se v úvahu z částky osobního vyměřovacího základu do 20 500 Kč 30%, nad 20 500 Kč 10%.

Výše *procentní výměry* činí vždy nejméně 770 Kč měsíčně.

STAROBNÍ DŮCHOD

Druhy starobních důchodů:

- A. *při dosažení důchodového věku* (obecný starobní důchod)
- B. *před dosažením důchodového věku:*

A. OBECNÝ STAROBNÍ DŮCHOD

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná po získání potřebné doby důchodového pojištění a dosažení stanoveného věku pro vznik nároku na starobní důchod

Podmínky nároku:

- nejméně 25 let doby důchodového pojištění a dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod
- nejméně 15 let doby důchodového pojištění a dosažení věku 65 let, pokud nejsou splněny podmínky nároku podle předchozího odstavce

Věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod (důchodový věk):

- a) činí u mužů 60 let, u žen podle počtu vchovaných dětí : 53 let s alespoň 5 dětmi, 54 let se 3 nebo 4 dětmi, 55 let se 2 dětmi, 56 let s 1 dítětem, 57 let pokud byl tento věk dosažen do 31.12.1995;
- b) u pojištěnců, kteří dosáhnou věkových hranic uvedených v písmenu a) v období od 1.1.1996 do 31.12.2012, se důchodový věk stanoví tak, že ke kalendářnímu měsíci, ve kterém dosáhl této hranice, se přičítají u mužů 2 a u žen 4 kalendářní měsíce za každý i započatý kalendářní rok z doby po 31.12.1995 do dne dosažení věkových hranic uvedených v písmenu a);
- c) činí po 31.12.2012 u mužů 63 let, u žen podle počtu vchovaných dětí -59 let s alespoň 5 dětmi, 60 let se 3 nebo 4 dětmi, 61 let se 2 dětmi, 62 let s 1 dítětem, 63 let, pokud pojištěnec nedosáhl důchodového věku podle písmene a) nebo b);
- d) u pojištěnců, kteří splňují podmínky odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategorii nebo i. (II.) kategorii funkcí podle předpisů platných před 1.1.1996, jsou v období do 31.12.2018 jako důchodový věk zachovány snížené věkové hranice pro nárok na starobní důchod stanovené podle těchto předpisů;
- e) u pojištěnců, kteří splňují podmínky stanovené nařízením vlády č. 557/1990 sb., o mimořádném poskytování starobního důchodu některým horníkům, je v období do 31.12.2000 jako důchodový věk zachována snížená věková hranice podle tohoto předpisu (50 let) a stejně i těm, kteří dosáhli věku 50 let do 31.12.2005 a splňují ostatní podmínky stanovené v uvedeném předpisu;
- f) u pojištěnců, kteří podle předpisů platných do 31.12.1995 byli považováni za účastníky odboje, jsou v období po 31.12.1995 pro nároky na starobní důchod vzniklé po tomto datu zachovány jako důchodový věk snížené věkové hranice stanovené podle těchto předpisů.

Výše dávky:

Starobní důchod je tvořen *základní výměrou* v pevné částce a *procentní výměrou* stanovenou procentní sazbou z výpočtového základu, podle doby pojištění získané do

vzniku nároku na starobní důchod; procentní sazba činí 1,5 % výpočtového základu měsíčně za každý celý rok této doby pojištění.

Výše procentní výměry se pojištěnci, který po vzniku nároku na starobní důchod vykonával výdělečnou činnost a nepobíral přitom starobní důchod ani plný invalidní důchod, zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 90 kalendářních dnů této činnosti.

Doba poskytování není omezena.

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na starobní důchod nezaniká uplynutím času, nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím tří let ode dne, za který náleží.

K zániku nároku na starobní důchod, příp. ke změně jeho výše může dojít za podmínek stanovených pro souběh nároků na důchody a jejich výplatu.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky:

Zaměstnanci organizací, které provádějí nemocenské pojištění svých zaměstnanců, uplatňují nárok (podávají žádost) u svého zaměstnavatele, v ostatních případech se nárok uplatňuje u příslušné okresní správy sociálního zabezpečení.

Starobní důchod vyplácí Česká správa sociálního zabezpečení.

Orgán rozhodující ve sporu o dávku.

V první instanci rozhoduje ve sporu o dávce příslušný krajský soud.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v platném znění, § 28 - 37 a další ustanovení
- Vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění

B. 1. PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD PRVNÍHO TYPU

s objektivní podmínkou § 30 *Omezená platnost – do 31.12.2006*

Peněžitá nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná po získání potřebné doby důchodového pojištění, kdy do dosažení důchodového věku pro vznik nároku na tzv. obecný starobní důchod chybí nejvýše zákonem vymezená doba a jsou splněny další stanovené podmínky pro tento typ předčasného důchodu.

Podmínky vzniku nároku :

- nejméně 25 let důchodového pojištění, ke dni, od něhož má být předčasný starobní důchod přiznán, je pojištěnec poživitelem částečného invalidního důchodu nebo se mu částečný invalidní důchod nevyplácí pro souběh s příjmem z výdělečné činnosti a k tomuto dni chybí do dosažení důchodového věku nejvýše 2 roky, **anebo**
- nejméně 25 let důchodového pojištění, nepřetržité pobírání plného invalidního důchodu po dobu aspoň 5 let, nárok na plný invalidní důchod pobíraný po tuto dobu zanikl a ke dni odnětí tohoto důchodu chybí do dosažení důchodového věku nejvýše 5 let.

Výše dávky:

Viz stanovení výše tzv. obecního starobního důchodu při dosažení důchodového věku. Výše procentní výměry se snižuje o 1,3 % výpočtového základu za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne jeho přiznání do dne dosažení důchodového věku. Po dosažení důchodového věku lze požádat o přiznání tzv. obecného starobního důchodu, jehož výše se stanoví bez snížení procentní výměry.

Do dosažení důchodového věku nesmí vykonávat výdělečnou činnost

Doba poskytování:

Není omezena, výplata však nenáleží v době do dosažení důchodového věku, vykonává-li poživatel tohoto důchodu výdělečnou činnost nebo je mu poskytováno hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání.

Promlčení, zánik nároku, místo uplatnění, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- viz právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

B. 2. PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD DRUHÉHO TYPU

v ostatních případech (subjektivní podmínka) § 31

Peněžitá nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná po získání potřebné doby důchodového pojištění, kdy do dosažení důchodového věku pro vznik nároku na tzv. obecný starobní důchod chybí nejvýše zákonem vymezená doba; splnění jiných podmínek se nevyžaduje.

Podmínky vzniku nároku:

- nejméně 25 let důchodového pojištění
- do dosažení důchodového věku chybí nejvýše 3 roky

Tento typ předčasného důchodu lze přiznat nejdříve ode dne podání žádosti o jeho přiznání (ne zpětně).

Do dosažení důchodového věku nesmí vykonávat výdělečnou činnost

Výše dávky:

Viz stanovení výše tzv. obecného starobního důchodu při dosažení důchodového věku.

Výše procentní sazby se snižuje o 0,9 % výpočtového základu za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne jeho přiznání, do dne dosažení důchodového věku; výše procentní výměry však nesmí být nižší, než 770 Kč.

Snížení procentní výměry je trvalé, přiznání tohoto typu předčasného starobního důchodu vylučuje nárok na jiný typ starobního důchodu.

Doba poskytování, promlčení, zánik nároku, místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- viz právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

NOVÉ:

Od 1.1.2004 se upouští od sledování příjmů pracujících důchodců. Ale podmínkou výdělečné činnosti je od 1.1.2004 sjednání pracovněprávního vztahu na dobu určitou – nepřesahující 1 rok. Pracovně právní vztahy lze opakovaně navazovat.

PLNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD

peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu naplňujícím kritéria plné invalidity.

Podmínky vzniku nároku:

- *Plná invalidita* pojištěnce, tj. z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu
  - a) poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %, nebo
  - b) je schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek
- *Potřebná doba pojištění:*
  - ve věku do 20 let - méně než 1 rok
  - od 20 do 22 let - 1 rok pojištění
  - od 22 do 24 let - 2 roky pojištění
  - od 24 do 26 let - 3 roky pojištění
  - od 26 do 28 let - 4 roky pojištění
  - nad 28 let - 5 roků pojištění

Potřebná doba pojištění se zjišťuje z období před vznikem plné invalidity; u pojištěnce staršího 28 let z posledních 10 let před vznikem plné invalidity. Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou i tehdy, byla-li získána v kterémkoliv období 10 let dokončeném po vzniku plné invalidity (u pojištěnce mladšího 24 let se v takovém případě vyžadují aspoň 2 roky pojištění). Za tuto dobu se považuje i doba studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole v ČR, nejdříve však po ukončení povinné školní docházky

Pokud vznikla plná invalidita následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, tak se podmínka potřebné doby pojištění nevyžaduje.

Výše dávky:

Plný invalidní důchod je tvořen základní výměrou v pevné částce a procentní výměrou stanovenou procentní sazbou z výpočtového základu, podle doby pojištění získané ke dni vzniku plné invalidity a do doby dopočtené do dosažení důchodového

věku. Při stanovení dopočtené doby jde u ženy vždy o dopočet do důchodového věku bezdětné ženy, bez ohledu na počet vychovaných dětí. Dopočet se neprovádí v případě plné invalidity vzniklé následkem úmyslného poškození zdraví nebo úmyslného trestného činu pojištěnce.

Výše procentní výměry činí 1,5 % výpočtového základu za každý celý rok pojištění, včetně dopočtené doby, nejméně 770 Kč měsíčně. Jestliže pojištěnci ke dni vzniku nároku na plný invalidní důchod trval nárok na částečný invalidní důchod, činí výše procentní výměry plného invalidního důchodu nejméně částku, kterou činila procentní výměra dosavadního částečného invalidního důchodu.

Doba poskytování:

Poskytuje se po dobu trvání plné invalidity, s případnými důsledky, dojde-li k souběhu nároků na důchody nebo jejich výplatu

Na výplatu plného invalidního důchodu nemá vliv případný příjem z výdělečné činnosti konané na území ČR.

Je-li poživatel plného invalidního důchodu výdělečně činný v cizině, po dobu této výdělečné činnosti se mu důchod nevyplácí.

Promlčení, zánik nároku, místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 38 - 42a další ustanovení
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

PLNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD V MIMOŘÁDNÝCH PŘÍPÁDECH

Podmínky nároku:

Na důchod má právo osoba, která

- dosáhla věku aspoň 18 let

- má trvalý pobyt na území ČR
- je plně invalidní

Další podmínkou pak je, že plná invalidita vznikla před dosažením 18 let věku a osoba nebyla účastna důchodového pojištění po potřebnou dobu

Výše:

Základní výměra

Procentní výměra v tomto případě činí 45 % výpočtového základu, Výpočtový základ se pro tyto účely stanoví z osobního vyměřovacího základu, za který se považuje všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, vynásobený stanoveným přepočítacím koeficientem .

Prameny ke studiu:

- viz právní předpisy u plného invalidního důchodu

ČÁSTEČNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD

Peněžitá nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu naplňujícím kritéria částečné invalidity.

Podmínky vzniku nároku:

- *Částečná invalidita pojištěnce*, tj. z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu:
  - a) poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 33 %, nebo
  - b) má značně ztížené obecné životní podmínky
- *Potřebná doba pojištění*, která podle věku pojištěnce činí dobu uvedenou u plného invalidního důchodu.

Zjišťuje se z období před vznikem částečné invalidity; u pojištěnce staršího 28 let z posledních 10 let před vznikem nároku částečné invalidity. Do potřebné doby pojištění se zahrnují i náhradní doby pojištění. Za tuto dobu se považuje i doba studia na

střední, vyšší odborné nebo vysoké škole v ČR před dosažením 18 let věku, nejdříve však po ukončení povinné školní docházky. Podmínka získání potřebné doby pojištění se považuje za splněnou i tehdy, byla-li získána v kterémkoliv období 10 let dokončeném po vzniku částečné invalidity (u pojištěnce mladšího 24 let se v takovém případě vyžadují aspoň 2 roky pojištění).

Podmínka se považuje za splněnou, pokud bezprostředně před vznikem částečné invalidity byl pobírán plný invalidní důchod přiznaný za podmínek uvedených u plného invalidního důchodu.

Pokud částečná invalidita vznikla následkem pracovního úrazu, nebo nemoci z povolání, potřebná doba pojištění se nevyžaduje.

Výše dávky:

Částečný invalidní důchod je tvořen základní výměrou v pevné částce a procentní výměrou stanovenou procentní sazbou z výpočtového základu, podle doby pojištění získané ke dni vzniku částečné invalidity a doby dopočtené do dosažení důchodového věku; dopočtená doba se hodnotí stejným způsobem jako u plného invalidního důchodu.

Výše procentní výměry činí: 0,75 % výpočtového základu za každý celý rok pojištění, včetně dopočtené doby, nejméně 385 Kč měsíčně

Výše částečného invalidního důchodu může být krácena pro souběh s příjmem z výdělečné činnosti.

Doba poskytování:

Částečný invalidní důchod se poskytuje po dobu trvání částeční invalidity, s případnými důsledky, dojde-li k souběhu nároků na důchody nebo jejich výplatu, nebo při souběhu s příjmy z výdělečné činnosti.

Jestliže průměrný měsíční příjem (PMP) z výdělečné činnosti poživatele částečného invalidního důchodu za předchozí kalendářní rok

- a) a) nepřesahuje 66 % srovnatelného vyměřovacího základu (SVZ), důchod se vyplácí v plné výši (SVZ = osobní vyměřovací základ x přísluž. koeficient)
- b) je vyšší než 66 % ale nepřesahuje 80 % SVZ, důchod se vyplácí v poloviční výši (obou jeho částí)
- c) přesahuje 80 % SVZ, důchod se nevyplácí

Výplata důchodu náleží v plné výši, jestliže úhrnný příjem z výdělečné činnosti za předchozí kalendářní rok nepřesahuje 12-ti násobek částky životního minima platné pro jednotlivce, který je poživatelem starobního důchodu.

Je-li poživatel částečného invalidního důchodu výdělečně činný v cizině, po dobu této činnosti se mu důchod nevyplácí.

Splňování podmínky nároku na výplatu částečného invalidního důchodu při souběhu s příjmem z výdělečné činnosti se nevztahuje na poživatele tohoto důchodu, který:

1. dosáhl věku 65 let (příjem jen z výdělečné činnosti na území ČR)
2. je částečně invalidní pro značně ztížené životní podmínky

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na částečný invalidní důchod nezaniká uplynutím času; nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím 3 let ode dne, za který náleží. K zániku nároku, příp. ke změně výše může dojít za podmínek stanovených pro souběh nároků na důchody a jejich výplatu.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 43 - 48 a další ustanovení
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

VDOVSKÝ A VDOVECKÝ DŮCHOD

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při úmrtí manžela (manželky).

Podmínky nároku:

- úmrtí manžela, který byl poživatelem starobního důchodu, plného invalidního nebo částečně invalidního důchodu, nebo manžela, který splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo který zemřel následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání);
- nárok na vdovský důchod trvá podobu jednoho roku od smrti manžela;
- po uplynutí této doby nárok na vdovský důchod trvá, jestliže vdova:
  - a) pečuje o nezaopatřené dítě
  - b) pečuje o nezletilé dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči nebo o zletilé dítě, které je převážně nebo úplně bezmocné
  - c) pečuje o převážně nebo úplně bezmocného svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti, nebo o takového rodiče, který je částečně bezmocný a starší 80 let,
  - d) je plně invalidní, nebo
  - e) dosáhla věku 55 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší
- Nárok na vdovský důchod vznikne znovu, splní-li se některá z uvedených podmínek do 5 roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod.

Nárok na vdovský důchod dále zaniká:

1. uzavřením nového manželství; při zániku nároku z tohoto důvodu náleží vdově částka ve výši 12 měsíčních splátek vdovského důchodu, na který měla vdova nárok ke dni zániku nároku na vdovský důchod;
2. dnem právní moci rozhodnutí soudu o tom, že vdova úmyslně způsobila smrt manžela jako pachatelka, spolupachatelka nebo účastnice trestného činu
3. Stejně podmínky platí pro vznik, zánik nebo opětovný vznik nároku na vdovecký důchod, s tím, že věková podmínka činí u vdovce 58 let.

Výše dávky:

Vdovský (vdovecký) důchod je tvořen základní výměrou v pevné částce a procentní výměrou ve výši 50 % procentní výměry starobního důchodu nebo plného invalidního důchodu na který měl nebo by měl nárok manžel (manželka) v době smrti, nebo 50 % procentní výměry částečného invalidního důchodu po poživateli tohoto

důchodu, který ke dni smrti nesplňoval podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo na starobní důchod.

Doba poskytování:

Vdovský (vdovecký) důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela (manželky), poté při splňování některé z podmínek vzniku nároku po uplynutí doby jednoho roku.

Promlčení, zánik nároku

Nárok na vdovský (vdovecký) důchod nezaniká uplynutím času; nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím tří let ode dne, za který náleží. K zániku nároku, příp. ke změně výše může dojít za podmínek stanovených pro souběh nároků na důchody a jejich výplatu. **Místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku** - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 49 - 51 a další ustanovení
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

SIROTČÍ DŮCHOD

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při úmrtí rodiče, osvojitele nebo v určitých případech také osoby, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů.

Podmínky vzniku nároku:

- nezaopatřenost dítěte
- úmrtí rodiče, osvojitele, nebo osoby, která převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ní bylo v době její smrti převážně odkázáno výživou, kterou ze závažných důvodů nemohli zajistit jeho rodiče;

- zemřelí byli poživateli starobního důchodu, plného invalidního nebo částečně invalidního důchodu, nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky na starobní důchod, nebo zemřeli-li následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání);
- za podmínek výše uvedených má dítě nárok na sirotčí důchod po každé ze zemřelých osob;
- nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi

Výše dávky:

Sirotčí důchod je tvořen základní výměrou v pevné částce a procentní výměrou ve výši 40 % procentní výměry starobního důchodu nebo plného invalidního důchodu na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti, nebo 40 % procentní výměry částečného invalidního důchodu po poživateli tohoto důchodu, který ke dni smrti nesplňoval podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod.

Doba poskytování:

Sirotčí důchod náleží po dobu nezaopatřenosti dítěte.

Oboustranně osiřelému dítěti, které má nárok na dva sirotčí důchody, se poskytuje vyšší důchod v plné výši a nižší ve výši procentní výměry.

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na sirotčí důchod nezaniká uplynutím času, nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím tří let ode dne, za který náleží.

Sirotčí důchod zaniká osvojením. Jestliže oboustranně osiřelé dítě osvojí jen jedna osoba, osvojením zaniká nárok na ten sirotčí důchod, který náležel po osobě, kterou osvojitel nahradil. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu, a to ve výši, v jaké by náležel, kdyby byl vyplácen ke dni zrušení osvojení.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku –

platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 52, 53 a další ustanovení
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění
- právní předpisy uvedené u tzv. obecného starobního důchodu

Prameny ke studiu:

- § 70 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení ve znění zákona č. 160/1995 Sb., a zákona č. 133/1997 Sb.
- Vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění
- Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění

Souběh nároků na důchody

Podle ZDP je možné, aby v některých případech občan pobíral současně více důchodů, a naopak v jiných případech se současně pobírání některých druhů důchodů vylučuje. Při současném splnění podmínek nároků na výplatu více důchodů se hovoří o tzv. souběhu nároků na důchody. Postup při tomto souběhu závisí na tom, o jaké důchody se jedná.

Souběh nároků na starobní důchody

(obecní starobní důchod, předčasný starobní důchod prvního typu a předčasný starobní důchod druhého typu)

V případě, že jsou současně splněny podmínky nároku na výplatu těchto starobních důchodů, vyplácí se jen 1 důchod, a to vyšší. Dnem úpravy výplat starobních důchodů pro souběh zaniká nárok na starobní důchod, který se nevyplácí.

V praxi mohou přicházet do úvahy tyto situace souběhu:

- občan, kterému byl přiznán předčasný starobní důchod prvního typu, požádal o přiznání obecného starobního důchodu
- občan, kterému byl přiznán předčasný starobní důchod prvního typu, požádá před dosažením důchodového věku o přiznání předčasného starobního důchodu druhého typu

Souběh nároků na starobní důchod a plný invalidní nebo částečný invalidní důchod

- Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního důchodu (obecného nebo předčasného) a plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu, vyplácí se jen 1 důchod, a to vyšší.
- Pokud by byly současně splněny podmínky nároku na tyto důchody ve stejné výši, vyplácí se ten důchod, který si občan zvolí. Dnem úpravy výplat těchto důchodů pro souběh zanikají nároky na důchody, které se nevyplácejí. Občan může mít tedy nárok na výplatu jen 1 přímého důchodu
-

Souběh nároků na starobní důchod a vdovský nebo vdovecký důchod

- Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního důchodu a na výplatu vdovského nebo vdoveckého důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z druhého důchodu se vyplácí polovina procentní výměry
- Je-li výše důchodu stejná, krátí se tímto způsobem vdovský nebo vdovecký důchod

Výše úhrnu důchodů při souběhu není nijak omezená, tj. není stanovena žádná hranice pro úhrn důchodů

Zvyšování důchodu

Pravidla pro zvyšování důchodů:

Aby se hodnota přiznaných důchodů vlivem růstu cen nezvyšovala a aby nebyl přílišný rozdíl mezi vývojem mezd a důchodů, které se z mezd odvozují, jsou v ZDP stanovena pravidla pro zvyšování důchodů.

- Podle § 67 ZDP vláda zvýší nařízením vyplácené důchody, jestliže úhrnný index spotřebitelských cen vzroste alespoň o 5%. Zvýšení důchodů se stanoví tak, aby u průměrného starobního důchodu odpovídalo nejméně 70% nárůstu indexu spotřebitelských cen.
- Vedle tohoto kritéria upravuje ZDP ještě zvýšení důchodů v závislosti na růstu reálné mzdy, avšak toto zvýšení musí být provedeno až každým druhým rokem. Stanoví se tak, aby toto zvýšení u průměrného starobního důchodu odpovídalo nejméně jedné třetině růstu reálné mzdy za ty kalendářní roky předcházející kalendářnímu roku, v němž se vyplácené důchody zvyšují podle růstu reálných mezd, ke kterým od tohoto posledního zvýšení nebylo přihlédnuto.

Všechny vyplácené důchody se zvyšují bez žádosti, tj. automaticky, důchodci obdrží od plátce svého důchodu písemné oznámení o zvýšení důchodů.

ŽÁDOST O DŮCHOD A PŘIZNÁNÍ DŮCHODU

Všechny důchody se přiznávají na základě žádostí pojištěnců. Pro sepisování žádosti o důchod platí stanovená pravidla.

Předstihové řízení

Je to první fáze řízení o přiznání důchodu, která probíhá již v období před vznikem nároku na starobní důchod. Je to fáze přípravná, jejíž účelem je podat pojištěnci informaci o skutečnostech, které má Česká správa sociálního zabezpečení ve své evidenci.

Od 1.1.2006 zasílají orgány soc. zabezpečení občanům na základě jejich písemné žádosti informativní osobní list důchodového pojištění. Občan má na jeho zaslání právo jedenkrát za kalendářní rok. Obsahuje: přehled dob důchod. pojištění a za dobu od roku 1986 přehled vyměřovacích základů a vyloučených dob, které jsou v evidenci příslušného orgánu soc. zabezpečení. List je zaslán do 90 dnů od doručení žádosti.

Ve výpisu dob pojištění z evidence ČSSZ je uveden přehled dob pojištění, které má tento orgán ve své evidenci, a přehled neprokázané doby, tj. doby, kterou ČSSZ nemá ve své evidenci.

Na základě výpisu by si měl občan zajistit doklady o době, která není uvedená ve výpisu v přehledu dob pojištění, aby tyto doklady mohl přiložit k žádosti o důchod. Při podání žádosti občan rovněž předkládá výpis dob pojištění, který mu ČSSZ zaslala.

PODÁVÁNÍ ŽÁDOSTI O DŮCHOD

Řízení o přiznání důchodu se zahajuje na základě písemné žádosti. Žádost sepisuje zaměstnavatel nebo Okresní správa sociálního zabezpečení s občany na předepsaných tiskopisech. K žádosti občan přikládá potřebné doklady. Jde jednak o doklady prokazující dobu pojištění, která není v evidenci ČSSZ, jednak doklady prokazující další rozhodné skutečnosti.

Žádost by měla být podána asi 3 měsíce přede dnem, od něhož občan požádá o přiznání důchodu. Občan však může podat žádost i v kratší době nebo i zpětně.

ROZHODNUTÍ O DŮCHODU

Rozhodnutí o důchodu se vydává vždy písemně. V rozhodnutí se uvádí, od kterého dne byl důchod přiznán a v jaké výši a dále jsou v rozhodnutí uvedeny skutečnosti, které byly vzaty v úvahu při výpočtu důchodu. Součástí rozhodnutí je tzv. *osobní list důchodového pojištění*, kde je uveden přehled jednotlivých dob pojištění, vyměřovací základ v jednotlivých kalendářních letech, počet vyloučených dob a koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu; dále je zde uveden součet dob pojištění a postup při stanovení výpočtového základu. Z osobního listu důchodového pojištění se občan může přesvědčit, zda byly při výpočtu jeho důchodu vzaty do úvahy všechny údaje a zda je výpočet správný.

Písemné rozhodnutí se nevydává, jde-li o hromadné zvyšování vyplácených důchodů; v těchto případech obdrží občan písemné oznámení o zvýšení důchodu.

OPRAVNÝ PROSTŘEDEK PROTI ROZHODNUTÍ O DŮCHODU

Proti rozhodnutí ČSSZ lze podat opravný prostředek, a to do 30-ti dnů ode dne následujícího po dni doručení rozhodnutí. Opravný prostředek se podává u krajského soudu (Městského soudu v Praze), v jehož obvodu má občan bydliště, nebo u ČSSZ.

Proti rozhodnutí krajského soudu (Městského soudu v Praze) lze podat odvolání, o němž rozhoduje vrchní soud; odvolání může podat občan i ČSSZ. Odvolání se podává ve lhůtě 15-ti dnů ode dne doručení rozhodnutí krajského soudu (Městského soudu v

Praze). Proti rozhodnutí vrchního soudu se již nelze odvolat. Podání opravného prostředku je osvobozeno od soudních poplatků.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, v platném znění
- Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění
- Vyhl. č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaké druhy důchodů se poskytují z důchodového pojištění?
2. Jaké jsou základní principy úpravy důchodového pojištění?
3. Jaký je obecný princip výpočtu výše důchodu?
4. Jaké jsou druhy starobních důchodů?
5. Jaký je rozdíl mezi plným a částečným invalidním důchodem?
6. Jaké jsou druhy pozůstalostních důchodů a jaké jsou podmínky jejich poskytování?
7. Co je to zvýšení důchodu pro bezmocnost?
8. Jak se řeší souběh nároků na starobní důchody?
9. Jak se řeší souběh nároků na starobní důchod a plný invalidní nebo částečný invalidní důchod?
10. Jak se řeší nárok na starobní důchod a vdovský nebo vdovecký důchod?
11. Jaká jsou kritéria pro zvyšování důchodu?
12. Co je to předstihové řízení?
13. Jak probíhá řízení o přiznání důchodu?
14. Jaké jsou opravné prostředky proti rozhodnutí o důchodu?

PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

Důchodové pojištění představuje základní a všeobecný systém, který je povinný. Na důchodové pojištění navazuje penzijní připojištění, které představuje doplňkový systém, který je dobrovolný.

Charakteristika penzijního připojištění:

Účelem penzijního připojištění je zabezpečit občanům další zdroj příjmů, který bude doplňovat důchody z důchodového pojištění a významně přispívat k udržení životní úrovně.

V ČR je doplňkový důchodový systém upraven od roku 1994 specifickou formou jako penzijní připojištění se státním příspěvkem. Podle zákona č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením se **penzijním připojištěním se státním příspěvkem** rozumí shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a od státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění. Penzijní připojištění mohou provádět pouze zvláštní instituce, tj. **penzijní fondy**. Penzijní fondy jsou akciovými společnostmi, které ke svému vzniku potřebují povolení Ministerstva financí. Pro provádění penzijního připojištění má zásadní význam **penzijní plán**, který musí mít každý penzijní fond. Jeho povinné náležitosti stanoví zákon o penzijním připojištění, je schvalován Ministerstvem financí a je také součástí každé smlouvy o penzijním připojištění. Jsou v něm upraveny zejména jednotlivé dávky penzijního připojištění, výše příspěvků účastníků, zásady podle kterých se účastníci penzijního připojištění podílejí na výnosech hospodaření fondu a další podstatné otázky.

Základním principem penzijního připojištění je dobrovolnost, protože penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy uzavřené mezi účastníkem a penzijním fondem. U penzijního připojištění je také významná úloha státu. Projevuje se jednak v poskytování státních příspěvků ve prospěch účastníků penzijního připojištění, jednak v dozoru státních institucí nad činností penzijních fondů. Dalším významným principem

je vymezení pevných pravidel pro činnost penzijních fondů. Jedná se zejména o vymezení okruhu dávek penzijního připojištění a stanovení základních podmínek nároků na ně přímo v zákoně o penzijním připojištění a dále o přesná pravidla pro investování prostředků penzijního připojištění a pro hospodaření penzijních fondů. Penzijní fondy jsou povinny použít převážnou část zisku ze své činnosti ve prospěch účastníků penzijního připojištění.

Ve vývoji penzijního připojištění můžeme rozlišovat 2 etapy. První etapa je vymezena obdobím od zavedení penzijního připojištění v roce 1994 do změn provedených penzijním připojištěním v roce 1999 zákonem č. 170/1999 Sb. Tato novela zákona o penzijním připojištění vnesla do penzijního připojištění kvalitativně nové prvky a zahájila tak novou etapu penzijního připojištění. Změny provedené tímto zákonem se týkají především úpravy postavení a investiční činnosti penzijních fondů, zvýšení pravomocí orgánů státního dozoru, podmínek pro nárok na dávky penzijního připojištění, zvýšení státního příspěvku a daňového zvýhodnění penzijního připojištění.

ÚČAST NA PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍ

Účastníkem penzijního připojištění se může stát každá fyzická osoba, která je starší 18 let a má trvalý pobyt na území ČR. Dále jím může být fyzická osoba starší 18 let, která má bydliště na území jiného členského státu Evropské unie, pokud je účastna důchodového pojištění nebo veřejného zdravotního pojištění v české republice, která uzavře s penzijním fondem smlouvu. Může se jím stát i poživatel důchodu z důchodového pojištění.

Penzijní připojištění vzniká na základě písemné smlouvy o penzijním připojištění, kterou uzavře osoba, která splňuje podmínky být účastníkem penzijního připojištění, s penzijním fondem, a to dnem, který je uveden ve smlouvě. Účastník může penzijní připojištění kdykoliv písemně vypovědět, a to i bez udání důvodu. Penzijní plán přitom může stanovit pro účastníka výpovědní dobu, která však nesmí být delší než 2 kalendářní měsíce a která počíná běžet 1. dnem kalendářního měsíce po doručení výpovědi.

Penzijní fond může penzijní připojištění písemně vypovědět pouze tomu účastníkovi, který ještě nesplnil podmínku pro vznik nároku na penzi spočívající v placení příspěvků po dobu stanovenou penzijním plánem a pouze z důvodů, které stanoví zákon o penzijním připojištění.

Penzijní připojištění zaniká také dohodou - dnem, na kterém se účastník a penzijní fond dohodli, zaniká dohodou. Dohoda musí být písemná. Penzijní připojištění zaniká také ukončením výplaty poslední penze nebo výplatou jednorázového vyrovnání místo poslední penze, tj. splněním účelu, pro který bylo penzijní pojištění uzavřeno. Penzijní připojištění účastníka zaniká také dnem od jeho úmrtí. Pozůstalí po účastníku se však nestávají účastníky penzijního připojištění, a to ani v případě, že jim náleží pozůstalostní penze.

Účastník, jehož penzijní připojištění zaniklo a jemuž nevznikl nárok na penzi a nebylo vyplaceno odbytné, má nárok na převedení příspěvků včetně státního příspěvku a svého podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu do penzijního připojištění u jiného penzijního fondu, pokud s tím tento penzijní fond souhlasí.

STARÉ A NOVÉ SMLOUVY O PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍ

Vzhledem k tomu, že penzijní připojištění je založeno na smluvním základě a smlouvy o penzijním připojištění byly uzavírány za určitého právního vztahu, stanovil zákon č. 170/1999 Sb., že změny vyplývající z této novely se vztahují pouze na smlouvy o penzijním připojištění uzavřené po schválení změn penzijního plánu Ministerstvem financí. Účastník penzijního připojištění a penzijní fond se však mohou dohodnout na změně smlouvy o penzijním připojištění tak, aby smlouva odpovídala nové (delší) potřebné době placení příspěvků a věku 60 let stanoveného pro vznik nároku na starobní penzi nebo podmínky přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění, případně dalším změnám obsaženým v novele. Smlouvy o penzijním připojištění se rozdělují na „**staré**“, které odpovídají právní úpravě platné před účinností zákona č. 170/1999 Sb. a na „**nové**“, které byly sjednány již za účinností zákona č. 170/1999 Sb. po schválení změn penzijního plánu nebo které byly sice sjednány se změnou penzijního plánu, ale po změně tohoto plánu byly tyto dřívější (staré) smlouvy změněny tak, že odpovídají změnám vyplývajících ze zákona č. 170/1999 Sb.. Podle toho, zda se jedná o novou nebo starou smlouvu, jsou pak upraveny nároky účastníků penzijního připojištění. Penzijní plány musí být změnám vyplývajícím ze zákona č. 170/1999 Sb. přizpůsobeny do 9 měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona; pro staré smlouvy však platí původní penzijní plán (pokud nedojde ke změně smlouvy).

NÁROKY ÚČASTNÍKŮ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ:

Z penzijního připojištění se poskytují tyto dávky:

1. penze (starobní, invalidní, výluhová, pozůstalostní):
  - u nových smluv = doživotní pravidelná výplata peněžní částky
  - u starých smluv = pravidelná výplata peněžní částky po stanovenou dobu
2. jednorázové vyrovnání
3. odbytné

Z penzijního připojištění lze poskytovat penze **starobní, invalidní, výsluhové a pozůstalostní**. Každý penzijní plán musí upravit podmínky nároku na starobní penzi a na jednorázové vyrovnání. Stanovení nároků na ostatní druhy dávek záleží na penzijním fondu.

Základní podmínkou nároku na **starobní penzi** je u nových smluv buď přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění nebo dosažení věku stanoveného penzijním plánem, který nemůže být nižší než 60 let; podmínkou nároku u starých smluv je dosažení věku nejméně 50 let (konkrétní věk stanoví penzijní plán). Pokud penzijní plán stanoví u starých smluv jako podmínku nároku určitou dobu placení příspěvků, nesmí být tato doba delší než 60 kalendářních měsíců. U nových smluv je podmínkou nároku určitá doba placení příspěvků na penzijní připojištění (tzv. pojištěná doba), která činí nejméně 60 kalendářních měsíců a tuto dobu nelze v penzijním plánu snížit; pojištěná doba nesmí být přitom delší než 120 kalendářních měsíců .

Podmínkou nároku na **invalidní penzi** je přiznání plného invalidního důchodu z důchodového pojištění. Doba placení příspěvků - u starých smluv pojištěná doba nesmí být delší než 60 kalendářních měsíců, u nových smluv - pojištěná doba musí činit nejméně 36 kalendářních měsíců a nesmí být delší než 60 kalendářních měsíců, přičemž dobu 36 kalendářních měsíců nelze v penzijním plánu snížit.

Podmínkou nároku na **výsluhovou penzi** je placení příspěvků účastníkem nejméně po dobu 180 kalendářních měsíců. Přesný počet těchto měsíců stanoví penzijní plán.

Podmínkou nároku na **pozůstalostní penzi** je úmrtí účastníka, určení osob majících nárok na tuto penzi ve smlouvě o penzijním připojištění a splnění dalších podmínek stanovených penzijním plánem.

Výše penze se stanoví v penzijním plánu podle pojistně-matematických metod s přihlédnutím k výnosům hospodaření penzijního fondu. Konkrétně platí, že výše penze závisí na celkové částce vedené na účtu každého účastníka penzijního připojištění. Tato částka se skládá z příspěvků zaplacených účastníkem, ze státního příspěvku a z podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu. Konkrétní způsob výpočtu penze stanoví penzijní plán.

Jednorázové vyrovnání náleží účastníku za podmínek stanovených penzijním plánem místo penze.

Odbytné náleží účastníku penzijního připojištění, který zaplatil příspěvky na penzijní připojištění alespoň na 12 kalendářních měsíců, případně na kratší dobu stanovenou penzijním plánem a jehož penzijní připojištění zaniklo, nebo fyzické osobě určené účastníkem ve smlouvě, pokud účastník zemřel. U nových smluv platí ještě další podmínka, a to trvání penzijního připojištění alespoň po dobu 12 kalendářních měsíců. Výše odbytného se stanoví jako úhrn příspěvků zaplacených účastníkem a podílu na výnosech hospodaření fondu odpovídajícího výši jím zaplacených příspěvků.

PŘÍSPĚVKY NA PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

Výše příspěvku účastníka se stanoví na kalendářní měsíc a platí se do konce tohoto měsíce nebo na delší období dopředu. Výše příspěvku nesmí být nižší, než je částka zakládající nárok na státní příspěvek. Maximální částka příspěvku není stanovena. Účastník má nárok změnit výši svého příspěvku. Zákon připouští, aby za účastníka platil celý příspěvek nebo jeho část někdo jiný.

Penzijnímu fondu poskytuje Ministerstvo financí ze státního rozpočtu ve prospěch účastníků penzijního připojištění státní příspěvky. Výše státního příspěvku je odstupňována podle výše příspěvku účastníka. Výše státního příspěvku závisí dále na tom, zda se jedná o nové nebo staré smlouvy.

DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ

Od zdaňovacího období roku 2000 je příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění poukázán na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu, maximálně však do výše 5% vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, osvobozen od daně z příjmů a zaměstnanec odvádí daň z příjmů jen z té částky, která přesahuje uvedený limit.

Od zdaňovacího období roku 2000 platí dále úprava týkající se nezdanitelné části základu daně u poplatníka daně z příjmů. Podle zákona o daních z příjmů lze od

základu daně z příjmů fyzických osob ve zdaňovacím období odečíst platbu příspěvků poplatníkem na penzijní připojištění. Částka, kterou lze takto odečíst se rovná úhrnu příspěvků zaplacených na penzijní připojištění penzijním poplatníkem ve zdaňovacím období sníženém o částku o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období činí 12 000 Kč. Daňová úleva se týká všech poplatníků této daně.

Rovněž od zdaňovacího období roku 2000 platí daňové zvýhodnění zaměstnavatelů, kteří platí penzijnímu fondu příspěvky na penzijní připojištění za své zaměstnance.

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem
- Zákon č. 170/1999 Sb., novelizace zákona o penzijním připojištění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to penzijní připojištění a jaký je jeho účel?
2. Co je charakteristické pro penzijní připojištění?
3. Kdo může být účastníkem penzijního připojištění?
4. Co je to 'stará' a 'nová' smlouva o penzijním připojištění?
5. Jaké jsou druhy dávek penzijního připojištění?
6. Jaké jsou druhy příspěvků na penzijní připojištění?
7. V čem spočívá daňové zvýhodnění penzijního připojištění?

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

zákon č. 117/95 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Změny navazují na novou úpravu životního minima, kterou přináší zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu.

Druhy dávek:

- a) poskytované v závislosti na příjmu:
  - přídavek na dítě
  - sociální příplatek
  - příspěvek na bydlení
- b) ostatní (bez závislosti na výši příjmu):
  - rodičovský příspěvek
  - příspěvek na školní pomůcky
  - dávky péstounské péče
  - porodné
  - pohřebné

Byl zrušen zaopatřovací příspěvek

Přídavek na dítě § 17 - 19

- **Nárok** má nezaopatřené dítě do 26 let s příjmem nižším než je čtyřnásobek životního minima rodiny
- **Rozhodným obdobím** pro posouzení příjmu je předchozí kalendářní rok
- **Vyplácí se ve třech úrovních** v závislosti na příjmu rodiny. **Výše dávky** je stanovena jako násobek částky životního minima dítěte a příslušného koeficientu § 17

zvýšená výměra	ŽMd x 0,36	příjem do:	ŽM x 1,5
základní výměra x 2,4	ŽMd x 0,31	příjem:	nad ŽM x 1,5 do ŽM
snížená výměra x 4	ŽMd x 0,16	příjem:	nad ŽM x 2,4 do ŽM

Výše přídavku podle věku nezaopatřeného dítěte a příjmu rodiny k 1.1. 2007 činí měsíčně
(v Kč) § 18:

věk dítěte	zvýšená výměra	základní výměra	snížená
výměra do 6 let	576	496	256
6 - 15 let	706	608	314

Sociální příplatek § 20 - 22

- **Nárok** má rodič, který se stará o alespoň jedno nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje 2,20 násobek životního minima rodiny
- **Rozhodným obdobím** pro posouzení příjmu je předchozí kalendářní čtvrtletí
- **Výše příplatku** je odstupňována podle věku dítěte a příjmu rodiny § 21:
ŽMd - (ŽMd x P/ ŽM x 2,20)
- Při stanovení výše příplatku se **částka životního minima** nezaopatřeného **dítěte násobí**, jde-li o *dítě* § 22 odst. 1:
  - dlouhodobě těžce zdravotně postižené koeficientem, 3,0
  - dlouhodobě zdravotně postižené, koeficientem 2,67
  - dlouhodobě nemocné, koeficientem 1,34
  - které studuje na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia, koeficientem 1,20
  - děti, které se narodily současně, a to v době do tří let jejich věku, koeficientem 1,22
- Při stanovení výše příplatku se **částka životního minima dítěte** a životního minima **rodiny násobí**, jestliže § 22 odst. 2:
  - oba rodiče jsou dlouhodobě těžce zdravotně postižení, koeficientem 1,35
  - osamělý rodič je dlouhodobě těžce zdravotně postižený, koeficientem 1,30
  - jeden z rodičů je dlouhodobě těžce zdravotně postižený, koeficientem 1,05
  - jde o osamělého rodiče, který není dlouhodobě těžce zdravotně postižený, koeficientem 1,17

Příspěvek na bydlení § 24 - 28

- **Nárok** má (§ 24 odst. 1) *vlastník* nebo *nájemce* bytu, který je *v bytě přihlášen k trvalému pobytu*, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmu rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a **zároveň** těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší, než příslušné normativní náklady stanovené zákonem.
- **Normativní náklady na bydlení** (§ 25 - 26) jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů domácnosti. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájemném a pro družstevní byty y byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. Normativní náklady na bydlení **jsou propočítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících**. Např. **Praha** nájemní byt: 1 osoba v rodině = 2 236 Kč; 2 osoby = 4 926 Kč; 3 osoby = 6 764 Kč; 4 a více = 8 545 Kč. družstevní byty a byty vlastníků: 1 osoba = 2 236 Kč; 2 osoby = 3 362 Kč; 3 osoby = 4 730 Kč; 4 a více = 5 987 Kč; **obec nad 100 tis. obyvatel**: nájemní byt: 1 osoba = 2 893 Kč; 2 osoby = 4 233 Kč; 3 osoby = 5 858 Kč; 4 a více = 7 453 Kč; družstevní byty a byty vlastníků = stejné jako v Praze
- **Výše příspěvku na bydlení** (§ 27) se stanoví jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a násobkem rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (v Praze 0,35): $NNB - (P \times 0,30)$

Rodičovský příspěvek § 30 - 32

- **Nárok** má (§ 30) rodič, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o alespoň jedno dítě mladší 4 let. Je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené, je nárok na rodičovský příspěvek prodloužen do 7 let věku dítěte.
- **Nárok na příspěvek zůstává** (§ 30 odst. 3), pokud dítě mladší 3 let navštěvuje jesle nebo obdobnou instituci pro předškolní děti 5 kalendářních dnů v měsíci. Dítě, které dovršilo 3 roky věku, může pravidelně navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně.
- **Příjem rodiče není testován** (§ 31 odst. 2), rodič může být výdělečně činný, aniž ztratí právo na pobírání rodičovského příspěvku. Po dobu své výdělečné činnosti musí rodič zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.
- **Výše rodičovského příspěvku** (§ 32) je stanovena ve výši částky odpovídající 40 % průměrné měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře za kalendářní rok, který o 2 roky předchází kalendářnímu roku, v němž se rodičovský příspěvek poskytuje. Pro rok 2007 se tedy vychází z průměrné mzdy roku 2005 a rodičovský příspěvek pro rok 2007 činí **7 582 Kč** měsíčně.
- Příjemcům rodičovského příspěvku se dávka **zvýší automaticky**, nemusí žádat o zvýšení. Dávka se vyplácá zpětně za uplynulý měsíc.

Příspěvek na školní pomůcky § 33 - 35

- **Nárok** má dítě (§ 33), které bylo přihláшено k zápisu k povinné školní docházce a má nárok na přídavek na dítě,
- Příspěvek **náleží dítěti jen jednou** a vyplatí se v roce, kdy dítě nastupuje do 1. třídy.
- **Výše** (§ 34) příspěvku činí 1 000 Kč.

Dávky pěstounské péče § 36 - 43

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte § 37 - 39

- **Nárok** má nezaopatřené dítě svěřené do pěstounské péče nejdéle do 26 let, pokud žije ve společné domácnosti s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem.
- **Výše** příspěvku činí:
  - 2,30 násobek životního minima dítěte.
    - V případě zdravotně postiženého dítěte se koeficient zvyšuje úměrně stupni postižení a činí
  - 2,35 u dlouhodobě nemocného dítěte
  - 2,90 u dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte a
  - 3,10 u dlouhodobě těžce zdravotně postiženého dítěte.
    - Výše příspěvku pro zaopatřené nezletilé dítě se stanoví jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40.

Výše příspěvku měsíčně v Kč k 1. 1. 2007

nezaopatřené dítě těžce ve věku postižené	zdravé dítě	dlouhodobě nemocné	dlouhodobě zdr. postižené	dlouhodobě zdr.
koeficient	2,30	2,35	2,90	3,10
do 6 let 960	3 680	3 760	4 640	4
od 6 do 15 let 076	4 508	4 606	5 684	6
od 15 do 26 let 975	5 175	5 288	6 525	6

Odměna pěstouna § 40

- **Nárok** má pěstoun, kterému bylo svěřeno dítě do pěstounské péče
- **Výše** odměny je stanovena jako součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1,00 za každé dítě svěřené do pěstounské péče. K 1. 1. 2007 činí odměna za 1 dítě
3 126 Kč měsíčně

Odměna pěstouna ve zvláštních případech § 40 a

- **Nárok** má pěstoun, který se stará alespoň o tři děti v pěstounské péči nebo je-li pěstounovi svěřeno alespoň jedno dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči.
- **Výše** odměny (§ 40 odst. 2) činí za kalendářní měsíc součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,50. Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna zvyšuje o 0,5 životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě , o 0,75 životního minima jednotlivce, jde-li o další dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči.

Počet dětí v pěstounské péči	Výše odměny pěstouna v Kč k 1. lednu 2007
1	3 126
2	6 252
3	17 193
4	18 756
1 dlouhodobě těžce zdr. postižené	17 193

Příspěvek při převzetí dítěte § 41

- **Jednorázová dávka**
- **Nárok** má pěstoun, který převzal dítě do pěstounské péče.
- **Výše** příspěvku činí 4,4 násobek životního minima dítěte

Věk dítěte	Výše příspěvku v Kč k 1. lednu 2007
do 6 let	7 120
od 6 do 15 let	8 722
od 15 do 26 let	10 013

Příspěvek na nákup motorového vozidla § 42

- Nárok má pěstoun, který:
  - v pěstounské péči se stará minimálně o čtyři děti
  - vozidlo nepoužívá k výdělečné činnosti
- Výše dávky závisí na ceně motorového vozidla a může činit až 70 % ceny, maximálně však 100 000 Kč
- Příspěvek může být poskytnut i na opravu vozidla

Porodné § 44

- **Jednorázová dávka**
- **Nárok má (44 - 45):**
  - žena, která porodila
  - otec dítěte pokud žena, která dítě porodila a nebylo jí vyplaceno porodné, zemřela
  - osoba, která převzala dítě do jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů
    - **Výše (§ 46)** závisí na počtu současně narozených dětí. Je stanovena jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu, jehož hodnota činí při narození
      - 1 dítěte 11,10
      - 2 a více dětí současně 16,60

Věk dítěte	Výše porodného v Kč k 1. lednu 2007
1 dítě	17 760
2 děti	53 120
3 děti	79 680
4 děti	106 240

Pohřebné § 47

- **Jednorázová dávka**
- **Nárok má (§ 47)** osoba, která vypravila pohřeb
- **Podmínka:**
  - zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR nebo
  - pohřeb se konal na území ČR
- **Výše dávky (§ 48)** je stanovena pevnou částkou ve výši **5 000 Kč**

Dávku vyplácí: Úřady práce podle místa trvalého bydliště

Orgány státní sociální podpory:

1. **Úřady SSP:** - Úřady práce,
  - v Praze ÚMČ určené statutem hl. m. Prahy
2. **Krajské úřady**
3. **Magistrát hl. m. Prahy**

4. **MPSV**

Základní podmínkou vzniku na dávku státní sociální podpory je trvalý pobyt na území ČR. Podmínka musí být splněna u osoby oprávněné i u osob společně s ní posuzovaných. Podmínkou nároku není státní občanství ČR!

O všech dávkách rozhodují úřady státní sociální podpory. Příslušné jsou při tom podle místa kde je hlášena oprávněná osoba k trvalému pobytu.

Odvolání. Rozhodnutí úřadu práce přezkoumává krajský úřad, rozhodnutí úřadů městských částí hl. m. Praha přezkoumává Magistrát hl. m. Praha.

Nárok na dávku - vzniká splněním všech zákonem stanovených podmínek a to dnem splnění časově poslední podmínky. Vzniká bez ohledu na to, zda oprávněný o dávku požádá či ne.

Nárok na výplatu dávky - vedle splnění podmínek pro vznik nároku na dávku je třeba podat žádost o přiznání dávky.

Nárok na dávku nebo její výplatu trvá vždy jen po dobu, po kterou jsou zákonem stanovené podmínky splněny.

Přestane-li oprávněný plnit podmínky nároku nebo výplaty dávky, nárok zaniká a dávka se přestává vyplácet

Nárok na dávku se nepromlčuje. Promlčují se ale nároky na jednotlivé splátky této dávky, není-li nárok na ně včas uplatněn tj. ve lhůtě 1 roku. U jednorázových dávek (příspěvek při převzetí dítěte, na zakoupení motorového vozidla, porodné, pohřebné) nárok zaniká pokud nebyl uplatněn do 1 roku ode dne, kdy nastala skutečnost zakládající nárok na dávku.

Nárok zaniká též když je oprávněný déle než měsíc ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Nevztahuje se to na nárok odsouzené ženy na rodičovský příspěvek po dobu po kterou pečuje o dítě na základě povolení, které jí bylo vydáno na žádost, aby ve výkonu trestu měla dítě u sebe a starala se o něj.

Při splnění podmínek nároku na dávky jen po část kalendářního měsíce, náleží tyto dávky po celý měsíc, Výjimkou je rodičovský příspěvek, který se poskytuje jen po

tu část měsíce, po níž jsou splněny podmínky a to za každý kalendářní den ve výši 1/30 částky náležející za kalendářní měsíc.

V situacích, kdy oprávněná osoba splňuje po část měsíce nárok na dávku v nižší výměře a po část měsíce ve vyšší výměře, náleží za tento měsíc částka ve vyšší výměře.

Některé podmínky nároku na výplatu dávky

1. Podání písemné žádosti příslušnému úřadu na tiskopisu předepsaném ministerstvem práce a sociálních věcí
2. Žádost musí obsahovat souhlas oprávněné osoby (a všech společně s ní posuzovaných osob) s poskytnutím jejich osobních údajů rozhodných pro nárok na dávku státními orgány, právníckými i fyzickými osobami okresnímu úřadu, který o dávce rozhoduje .
3. Žádost musí obsahovat určení, jakým způsobem má být dávka vyplacena.

Změna skutečností rozhodných pro nárok na dávku nebo její výši:

Oprávněná osoba je povinna okresnímu úřadu hlásit veškeré změny ve skutečnostech majících vliv na nárok na dávky, jejich výši nebo výplatu a to písemně ve lhůtě 8 dnů. Ve stejné lhůtě je povinna vyhovět výzvě okresního úřadu a osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku nebo její výši, Nesplnění ohlašovací povinnosti má za následek, že tato osoba je povinná vrátit částky vyplacené na dávkách, které ji nenáležely nebo náležely v jiné výši.

Dojde-li k jakékoliv změně v rozhodných skutečnostech, nárok se znovu posoudí a to ke dni, ke kterému ke změně došlo. Nejčastěji půjde o změnu okruhu společně posuzovaných osob, dovršení určitého věku, změna zdravotního stavu...

Zúčtování přeplatků:

Je zákonem zajištěná možnost přeplatek na dávce státní sociální podpory srazit z později přiznané dávky. Přitom nemusí jít o dávku stejného druhu.

Výplata dávek:

1. Opakující se dávky se vyplácí měsíčně pozadu a to nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci za který náležely
2. Jednorázové dávky se vyplácejí nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci v němž byly přiznány

Zákon stanoví, že dosahuje-li dávka malé částky (do 100 Kč), vyplácí se za čtvrtletní období. Okresnímu úřadu se dává možnost sjednat období ještě delší. Prodloužené období nesmí přesáhnout jeden rok.

Organizace a řízení:

O dávkách rozhoduje Úřad SSP a také dávky vyplácí. Pro státní orgány, jiné právní nebo fyzické osoby je stanovena povinnost poskytovat okresnímu úřadu údaje potřebné pro rozhodování, a to bezplatně s výjimkou údajů týkajících se zdravotního stavu. Ministerstvo práce a sociálních věcí vede pro účely kontroly potřebnou celostátní evidenci údajů a zjištěné nedostatky sděluje okresnímu úřadu.

Řízení o přiznání dávky se zahajuje vždy na žádost oprávněné osoby, Pokud však jde o změnu již přiznané dávky, může být řízení zahájeno také z podnětu okresního úřadu. Řízení se řídí správním řádem s výjimkou případů, kdy zákon stanoví od správního řádu odchylky. O odvolání proti rozhodnutí Úřadu SSP rozhoduje : Úřad práce – přezkoumává rozhodnutí KÚ, ÚMČ Praha – Magistrátu hl. m. Praha.

Rozhodnutí a oznámení:

Písemné rozhodnutí o dávkách se vydává jen když dávka není přiznána vůbec nebo v požadovaném rozsahu, bude odejmuta nebo jde o další v zákoně vyjmenované případy.

Nejedná-li se o uvedené případy, vydává se jen oznámení a rozhodnutí se vydává pouze tehdy, uplatní-li se proti tomuto postupu ve lhůtě 30 dnů náměty.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Které dávky státní sociální podpory jsou poskytované v závislosti na výši příjmu a které nezávisle na výši příjmu?
2. Kdo je oprávněnou osobou u jednotlivých dávek státní sociální podpory?
3. Co je základní podmínkou vzniku nároku na dávku státní sociální podpory?
4. Kdo rozhoduje o dávkách?
5. Kdy vzniká nárok na dávku a kdy nárok na výplatu dávky státní sociální podpory?
6. Jak probíhá řízení o dávkách státní sociální podpory?
7. Kdy se vydává rozhodnutí a kdy oznámení o dávce státní sociální podpory?
8. Charakter, podmínky nároku, výše a doba poskytování jednotlivých dávek státní sociální podpory.

SOCIÁLNÍ PÉČE, SLUŽBY

Zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu

Minimální hranice peněžních příjmů:

1. **Životní minimum (§ 1):** minimální hranice peněžních příjmů fyzických osob **k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb**
2. **Existenční minimum:** minimální hranice příjmů osob, které se považují za nezbytné k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb **na úrovni umožňující přežití.**

Nezahrnuje již náklady na bydlení. Pomoc státu při úhradě nákladů na bydlení:

1. příspěvek na bydlení (dávka státní sociální podpory, zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře)
- doplatek na bydlení (nová dávka dle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi)

Životní minimum

Výše:

- **Životní minimum jednotlivce (§ 2): 3 126 Kč** měsíčně
- **Životní minimum společně posuzovaných osob:**

částky odstupňovány podle pořadí osob v domácnosti:

1. nejdříve se posuzují osoby, které nejsou nezaopatřenými dětmi
2. pak osoby, které jsou nezaopatřenými dětmi
3. v rámci každé skupiny pořadí podle věku

osoba **první v pořadí 2 880 Kč**

osoba **druhá nebo další** v pořadí:

- a) **2 600 Kč** u osoby **od 15 let věku**, která **není nezaopatřeným dítětem**
- b) **2 250 Kč** u **nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let věku**
- c) **1 960 Kč** u **nezaopatřeného dítěte od 6 do 15 let věku**
- d) **1 600 Kč** u **nezaopatřeného dítěte do 6 let věku**

Nezaopatřené dítě (dle zákona 117/1995 Sb.):

- a) dítě do skončení povinné školní docházky,
- b) a poté nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání
  - nemůže se soustavně připravovat na budoucí povolání, nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc, nebo úraz
- c) z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost

Společně posuzované osoby (§ 4):

- rodiče a nezletilé nezaopatřené děti
- manželé
- rodiče a
  - nezletilé děti, které nejsou nezaopatřené

- zletilé děti, pokud společně s rodiči užívají byt (nerozlišuje zaopatřenost, nezaopatřenost)
- jiné osoby, které společně užívají byt (s výjimkou těch, kteří písemně prohlásí, že společně trvale nežijí a neuhrazují společně náklady na své potřeby)
- Přednost má společné posuzování rodičů a nezaopatřených dětí. V ostatních případech se okruh společně posuzovaných osob stanoví podle jejich souhlasného prohlášení.
- U vícegenerační rodiny se rodina starobního důchodce posuzuje samostatně.
- Společně posuzovanými osobami jsou také osoby, které se přechodně (zdravotní důvody, ..) zdržují mimo byt, který užívají k bydlení.

Posuzování dítěte s rodičem při svěřeni do péče

- pokud bylo svěřeno do péče jednoho z rodičů, neposuzuje se společně s druhým rodičem
- v případě svěřeni dítěte do společné, nebo střídavé péče rodičů, posuzuje se společně s tím rodičem, se kterým má být posuzováno na základě souhlasného prohlášení rodičů
- neposuzuje se společně s rodiči, pokud je v plném přímém zaopatření ústavu
- za rodiče se považuje i osoba, které bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů

Příjmy porovnávané s životním minimem (§ 7):

- příjmy ze závislé činnosti
- funkční požitky
- příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti
- příjmy z kapitálového majetku
- příjmy z pronájmu
- ostatní příjmy, při kterých dochází ke zvýšení majetku

a to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění, udržení, odpočtu daně z příjmu, pojistného na soc. zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojištění na všeobecné zdravotní pojištění

Další započitatelné příjmy:

- dávky nemocenského a důchodového pojištění
- podpora v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci
- plnění z pojištění pro případ dožití určitého věku
- výživné
- dávky státní sociální podpory (s výjimkou příspěvku na bydlení)
- mzdové nároky vyplacené úřadem práce

Existenční minimum.

Výše: 2 020 Kč. Částka je stanovena jednotně pro všechny fyzické osoby bez ohledu na jejich věk a pořadí.

Vylučuje se jeho použití:

- u nezaopatřených dětí
- u příjemce starobního důchodu
- u osoby plně invalidní

- osoby starší 65 let

§ 1

Zákon upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek osobám, které se nacházejí ve stavu hmotné nouze a to prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi:

- **příspěvek na živobytí**
- **doplatek na bydlení**
- **mimořádná okamžitá pomoc**

Odvolává se na čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (kdo je v hmotné nouzi, má nárok na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek).

- Zaručuje také každému právo na poskytnutí **sociálního poradenství**, vedoucí k řešení hmotní nouze nebo jejímu předcházení. Praktické poskytování však řeší nově přijatý zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

Dávky nahrazují stávající dávky sociální potřebnosti (doplnění do životního minima, příspěvek na výživu, jednorázové příspěvky pro rodiny s dětmi apod.)

Podmínkou dávek je **hmotná nouze**

Orgány pomoci v hmotné nouzi § 6

- *pověřené obecní úřady* - přenesená působnost
- *obecní úřady s rozšířenou působností* - přenesená působnost
- *krajské úřady* - přenesená působnost
- *Ministerstvo práce a sociálních věcí*

Hmotná nouze - stav, kdy příjmy občana po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahují částky na živobytí a přitom si občan vzhledem k svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů příjem zvýšit vlastním přičiněním nemůže.

Nově lze za osobu v hmotné nouzi považovat také osobu, kterou postihne vážná mimořádná událost

Posouzení skutečnosti, zda osoba nebo společně posuzované osoby se nacházejí v hmotné nouzi, je složité. Systém bude plně zajištěn jednotným softwarovým vybavením, které umožní jednotně postupovat v celé republice jak při posuzování stavu hmotné nouze, tak i při výpočtu jednotlivých dávek pomoci. Proto je nutné věnovat pozornost věcnému výkladu zákona.

Situace, kdy se nachází osoba v hmotné nouzi § 2 odst 2:

1. jestliže její příjem (P) a příjem osob společně posuzovaných (Posp) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (PNB) (§ 9 odst. 2) **nedosahuje** částky na živobytí (§ 2) $P + \text{Posp} < \text{ČŽ}$
2. příjem sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí (po odečtení přiměřených nákladů na bydlení) **dosahuje** částek živobytí, **ale nepostačuje** k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení $P + \text{PŽ} = \text{ČŽ}$
3. osoba **nesplňuje podmínky**, ale s ohledem na nedostatek finančních prostředků jí **hrozí vážná újma na zdraví**

Situace, kdy může být osoba považována za osobu v hmotné nouzi § 2 odst. 4-6:

1. **vážná mimořádná událost** (živelní pohroma, požár, ekologická nebo průmyslová havárie)
2. **chybí dostatečné prostředky**
  - a) k úhradě nezbytného jednorázového výdaje

- b) na úhradu nákladů spojených s pořízením nezbytných základních předmětů dlouhodobé povahy, základní vybavení domácnosti, odůvodněné náklady související se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte

3. **ohrožení sociálním vyloučením:**

- a) propuštění z výkonu vazby
- b) po ukončení léčby chorobných závislostí propuštění ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny, léčebného zařízení
- c) propuštění ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy, nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, resp. v 19 letech
- d) je osobou bez přístřeší
- e) je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby

Kdy občan není v hmotné nouzi § 3:

1. **není v pracovním nebo obdobném vztahu**, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání
2. **je veden v evidenci uchazečů** o zaměstnání déle než 12 měsíců, nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti a **odmítne** bez vážných důvodů veřejně prospěšné práce či krátkodobé zaměstnání
3. prokazatelně **neprojevuje dostatečnou snahu** zvýšit si příjem vlastním přičiněním
4. **osoba samostatně výdělečně činná**, jejíž příjem (po příslušném odpočtu) nedosahuje částky živobytí, protože se **nepřihlásila k nemocenskému pojištění** (nově zařazeno)
5. **rodiče, kteří neplní řádně svoji rodičovskou zodpovědnost** v souvislosti s povinnou školní docházkou, pokud počet neomluvených hodin v základní škole přesáhl 26
6. nastoupil **výkon trestu** odnětí svobody
7. **je umístěn k celoročnímu pobytu** v ústavu sociální péče nebo obdobném zařízení
8. je **umístěn** ve zdravotnickém zařízení ústavní péče nebo obdobném zařízení a to **po celý měsíc**

Hodnocení příjmu pro účely hmotné nouze § 9

Některé příjmy se započítávají zčásti, některé plně

1. **70 % :**

- a) příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky po odečtení daně z příjmů a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění
- b) mzdové nároky vyplácení úřadem práce

2. **80 %:**

- a) dávky nemocenského pojištění
- b) podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci

3. **100 %:**

všechny ostatní započitatelné příjmy podle zákona o životním a existenčním minimu (§ 7) s výjimkou příspěvku na živobytí

Rozhodné období pro zjišťování příjmu: od 1.1.2007 období *tří kalendářních měsíců*, předcházejících měsíci, v němž byla uplatněna žádost o dávku. Pokud by však podstatně poklesl příjem, považuje se za rozhodné období *kalendářní měsíc*, v němž byla podána žádost o dávku.

Přiměřené náklady na bydlení

Dle § 9 odst. 2 - za přiměřené náklady se považují skutečné náklady na bydlení, nejvýše však do výše 30 % a v Praze do výše 35 % příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob. Odkazuje se při pojmu "skutečných" na § 34, ale zde se vymezuje pojem "odůvodněných". Jde o technickou chybu, kterou zřejmě odstraní novela zákona. Je proto nutné do doby nápravy považovat za skutečné náklady odůvodněné náklady.

Odůvodněné náklady na bydlení § 34

Zákon vymezuje co se započítává do těchto nákladů. Nejde o skutečné náklady na bydlení. Výše nájemného, která je součástí odůvodněných nákladů, je limitována výší tzv. cílového nájemného, které je stanovováno.

Do odůvodněných nákladů na bydlení se započítává:

- a) nájemné až do výše cílového nájemného
- b) úhrada služeb spojených bezprostředně s užíváním bytu
- c) spotřeba energie ve výši obvyklé v místě

Živobytí osoby a živobytí společně posuzovaných osob

Živobytí - určitý rozsah základních biologických, psychických a sociálních potřeb zabezpečujících základní životní podmínky osoby.

Částka živobytí osoby (ČŽ) - výše finančních prostředků, které osoba k zabezpečení základních životních podmínek potřebuje § 24.

U jednotlivých osob se liší. Výchozí úroveň pro její stanovení:

- a) **nezaopatřené dítě** - částka životního minima, případně zvýšená podle § 9, vyžaduje-li zdravotní stav dietní stravování (D)
 $ČŽ = ŽM + D$
- b) **osoby starší 65 let, starobní důchodci, plně invalidní důchodci** - existenční minimum (EM) snížené o polovinu rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem popřípadě zvýšené o částky uvedené v § 26 až 31(Z)
 $ČŽ = EM + 1/2 (ŽM - EM) + Z$
- c) **ostatní osoby** - existenční minimum popřípadě zvýšené o částky uvedené v § 26 - 31
 $ČŽ = EM + Z$

Částka živobytí společně posuzovaných osob činí součet částek živobytí osob, které jsou osobami společně posuzovanými.

Schopnost zvýšit si příjem vlastním přičiněním §11 odst. 2

Zvýšení příjmu vlastním přičiněním se rozumí zvýšení příjmu:

1. vlastní prací § 12

nezkoumá se:

- a) osoba starší 65 let
- b) poživatel starobního důchodu
- c) plně invalidní
- d) rodič pečující alespoň o 1 dítě do 4 let věku příp. i starší

- e) osoba celodenně osobně a řádně pečující o osobu, která je na závislá na péči jiné osoby
- f) nezaopatřené dítě
- g) osoba uznaná dočasně práce neschopnou

2. řádným uplatněním nároků a pohledávek § 13

3. prodejem nebo jiným využitím majetku § 14

nevyžaduje se: § 11 odst. 4

Aktivizační plán § 19

Směřuje ke zvýšení možnosti osoby řešit stav hmotné nouze. Vypracuje ho příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi na základě zjištěných skutečností s osobou v hmotné nouzi. Podmínka: poskytování příspěvku na živobytí déle než 6 měsíců. Se souhlasem této osoby je možné aktivizační plán vypracovat i před uplynutím této lhůty.

Obsah: stanovení postupu a časového harmonogramu plnění jednotlivých opatření, cílů.

Program individuálního motivačního postupu §20

Sestavuje ho příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi s osobou v hmotné nouzi žádající mimořádnou okamžitou pomoc. Cílem je předejít sociálnímu vyloučení.

DÁVKY

PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ (PŽ) § 21 - 32

Podmínky nároku § 21 :

1. **hmotná nouze** žadatele (HN)
2. **příjem** (P) společně s příjmem společně posuzovaných osob (Posp) **nedosahuje částky na živobytí (ČŽ) $P + Posp$ nižší ČŽ**
3. příjem za předcházející 3 kalendářní měsíce nesmí být vyšší než trojnásobek životního minima osob společně posuzovaných **P nižší než $3 \times \text{ŽM}/3$ měsíce**

Pokud splňuje nárok na příspěvek na živobytí více osob, poskytuje se jen jednou a to osobě, určené na základě dohody těchto osob.

Povinnost příspěvek nebo jeho část vrátit § 22::

1. přechodný stav
2. osoba nabude v krátké době soběstačnosti

Výše příspěvku na živobytí § 23:

1. **osoba samostatně posuzovaná:** rozdíl mezi částkou živobytí osoby (§ 24 odst. 1) a příjmem osoby (§ 9 odst. 2) **$PŽ = ČŽ - P$**
2. **osoby společně posuzované:** rozdíl mezi jejich částkou na živobytí (§ 24 odst. 2) a jejich příjmem (§ 9 odst. 2) **$PŽ = ČŽ_{Posp} - Posp$**

Částka živobytí (ČŽ) § 24

1. u **nezaopatřeného dítěte** - částka životního minima (ŽM), případně zvýšená podle § 29 (Z) **$ČŽ = ŽM + Z$ $PŽ = (ŽM+Z) - P$**
2. u osob, u **kterých se nezkoumá snaha zvýšit si příjem vlastní prací** (starší 65let, starobní důchodci, plně invalidní) - částka existenčního minima (ŽM) zvýšená o polovinu částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním

minimem (EM), popř. zvýšenou o částky uvedené v § 26 až 31 (Z) $\check{C}\check{Z} = EM + 1/2(\check{Z}M - EM) + Z$
 $P\check{Z} = (EM + 1/2(\check{Z}M - EM) + Z) - P$

3. **ostatní osoby** - částka existenčního minima, popř. zvýšená o částky uvedené v § 25 až 31 (Z) $\check{C}\check{Z} = EM + Z$ $P\check{Z} = (EM + Z) - P$
4. **osoby společně posuzované** - součet částek živobytí osob všech osob společně posuzovaných $\check{C}\check{Z} = \check{C}\check{Z}_{osp} + Z$ $P\check{Z} = (\check{C}\check{Z}_{osp} + Z) - P_{osp}$

Možnosti zvýšení částky živobytí (Z)

Snaha zvýšit si příjem vlastní prací § 25

1. osoba, která **má příjem z výdělečné činnosti** a prokazatelně se snaží využít možnosti zvýšení příjmu vlastní prací (§ 12) - částka na živobytí se zvyšuje o polovinu částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem $Z = 1/2(\check{Z}M - EM)$
2. **uchazeč o zaměstnání** - zvýšení o 30 % částky rozdílu mezi životním minimem $Z = 30 \% (\check{Z}M - EM)$
3. **uchazeč o zaměstnání** pokud se prokazatelně snaží využít **další možnosti zvýšení** příjmu vlastní prací (§ 12 odst. 2 písm. a) a c)) o dalších 20 % částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem $Z = 30 \% + 20 \% (\check{Z}M - EM)$

Využití majetku § 26

Nárok na zvýšení o 30 % částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem $Z = 30 \% (\check{Z}M - EM)$ mají

1. 1-3 měsíc všechny osoby
2. 1-12 měsíců osoba po dobu po kterou pobírá podporu v nezaměstnanosti, rekvalifikaci, dávky nemocenského pojištění
3. od 4. měsíce osoba, která majetek
  - a) nemá
  - b) má, ale nelze ho využít ke zvýšení příjmu
  - c) má a využívá ho ke zvýšení příjmu

Pokud **nedojde k využití nemovitého** majetku **do uplynutí 3 měsíců**, **movitého** majetku **do 6 měsíců**, za které osoba (i osoby společně posuzované) pobírá příspěvek na živobytí, (nejde-li o osobu pobírající podporu v nezaměstnanosti, rekvalifikaci, dávky nemocenského pojištění), považuje se osoba dle § odst. 1 písm. c) za osobu, která **není v hmotné nouzi**.

Uplatnění nároků a pohledávek § 27

Nárok na zvýšení o 20 % částky rozdílu mezi životním minimem osoby existenčním minimem $Z = 20 \% (\check{Z}M - EM)$ mají osoby, které

1. nemají nároky ani pohledávky
2. prokazatelně všechny své nároky a pohledávky uplatnily

Pokud nároky a pohledávky neuplatní do 6 měsíců, za které pobírá příspěvek na živobytí (i osoby společně posuzované), považuje se za osobu, která není v hmotné nouzi (§ 3 odst. 1 písm. c)

Zvýšení příjmu u nezaopatřených dětí § 28

Pokud není využíván majetek nezaopatřeného dítěte, přestože by mohl být ve prospěch společně posuzovaných osob využíván, nebo nejsou řádně uplatněny nároky a pohledávky tohoto dítěte, nelze použít zvýšení podle § 26 nebo § 27.

Zvýšení z důvodu dietního stravování § 29

Pokud zdravotní stav osoby vyžaduje podle doporučení lékaře zvýšené náklady na dietní stravování, stanoví prováděcí právní předpis příslušnou měsíční částku podle typu diet.

Osoba hledající zaměstnání § 30

Nárok na zvýšení o částku **300 Kč** má osoba, která prokáže, že má zvýšené náklady spojené s hledáním zaměstnání (doprava, telefon, korespondence..).

Dlouhodobý stav hmotné nouze

Zvýšení o částku **600 Kč** za podmínek:

- a) jde podle vyjádření úřadu práce o osobu, která vyžaduje při zprostředkování zaměstnání zvýšenou péči a
- b) je rok nepřetržitě vedena v evidenci uchazečů a
- c) současně pobírá příspěvek na živobytí

Povinnost vrátit příspěvek na živobytí, nebo jeho část § 22:

1. osoba v hmotné nouzi, ale jedná se pouze o přechodný stav, očekávaný příjem má být poskytnut zpětně
2. osoba nabude v krátké době znovu soběstačnosti

DOPLATEK NA BYDLENÍ (DB) § 33- 35

Oprávněná osoba:

1. **vlastník, nebo nájemce** bytu, obytné místnosti, který užívá byt, je zde trvale hlášen k pobytu, pokud by po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení (ONB) byl
  - a) jeho příjem (§ 9 odst. 1) nižší, než částka živobytí P-ONB nižší ČŽ nebo
  - b) příjem společně posuzovaných osob byl nižší než částka na živobytí společně posuzovaných osob Posp - ONBosp nižší VŽosp
2. **nezletilé nezaopatřené dítě**, které je v plném přímém zaopatření ústavu nebo žije v náhradní rodinné péči a přešlo na něj vlastnictví nebo nájem bytu a nemá dostatečný majetek nebo příjem k úhradě nákladů na bydlení

Podmínky nároku:

1. nárok na příspěvek na živobytí
2. nárok příspěvek na bydlení (dávka státní sociální podpory)
3. nárok na příspěvek na živobytí nebyl přiznán z důvodu, že příjem přesáhl částku živobytí, ale nepřesáhl 1,3 násobek částky živobytí

Splňuje-li nárok více osob, přiznává se doplatek na bydlení jen jednou a to osobě určené podle dohody těchto osob.

Nárok nevznikne, pokud osoba bez vážného důvodu odmítne možnost levnějšího přiměřeného bydlení, nabídnutou nebo zprostředkovanou obcí, v níž má trvalý pobyt. Nevztahuje se to na osoby podle § 11 odst. 3 písm. a) a b), to je na osoby starší 65 let a poživatele starobního důchodu.

Odůvodněné náklady na bydlení § 34

Do odůvodněných nákladů na bydlení se započítává:

1. **nájemné** až do výše cílového nájemného (N)
2. **úhrada služeb** bezprostředně spojených s bydlením (S)
3. úhrada prokazatelně nezbytné **spotřeby energií** ve výši obvyklé v místě (E)

ONB = N + S + E

Výše doplatku na bydlení § 35

Vyplácí se za kalendářní měsíc a činí:

rozdíl mezi částkou odůvodněných nákladů na bydlení připadající kalendářní měsíc, sníženou o příspěvek na bydlení (ONB - PB) náležející za předchozí měsíc a částkou o kterou příjem (§ 9 odst. 1)

1. **osoby** zvýšený o vyplacený příspěvek na bydlení převyšuje částku živobytí osoby (P+PŽ) - ČŽ **DB = (ONB-PB) - (P+ČŽ) - ČŽ**
2. **osoby a společně posuzovaných osob** zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí společně posuzovaných osob (Posp+ČŽosp) - ČŽosp **DB = (ONB - PB) - (Posp+ČŽosp) - ČŽosp**

MIMOŘÁDNÁ OKAMŽITÁ POMOC § 36 - 37

Podmínky nároku:

1. osoba uvedená v § 2 odst. 3 (osoba která nesplňuje podmínky hmotné nouze podle § 2 odst. 1 a 2, ale s ohledem na nedostatek finančních prostředků jí **hrozí vážná újma na zdraví**)
2. osoba uvedená v § 2 odst. 4 a 5 (postihne ji **vážná mimořádná událost** nebo jí **chybí dostatečné prostředky** na jednorázové výdaje, na úhradu nákladů spojených s pořízením nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby..) **pokud je uznána za osobu v hmotné nouzi**
3. osoba uvedená v § 2 odst. 6 (**ohrožena sociálním vyloučením**) pokud je jí možno uznat **za osobu v hmotné nouzi**

Pomoc lze poskytnout pouze jedné z osob společně posuzovaných, jde-li o stav hmotné nouze podle § 2 odst. 4 (mimořádná událost)

Výše mimořádné okamžité pomoci § 37

Osobě uvedené

1. v § 2 odst. 3 se stanoví k doplnění příjmu do výše existenčního minima osoby, která není nezaopatřeným dítětem, u nezaopatřeného dítěte do výše jeho životního minima
2. v § 2 odst. 4 se stanoví s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci osoby až do 15ti násobku částky životního minima jednotlivce
3. v § 2 odst. 5 písm. a) až do výše jednorázového výdaje
4. v § 2 odst. 5 písm. b) až do výše nákladů, ale součet dávek poskytnutých podle tohoto ustanovení nesmí v rámci kalendářního roku překročit 10ti násobek životního minima jednotlivce
5. v § 2 odst. 6 se stanoví jednorázově ve výši 1 000 Kč. Součet těchto dávek v kalendářním roce nesmí překročit 4 násobek životního minima jednotlivce

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ O DÁVKÁCH

Nárok na dávku a její výplatu § 38

1. příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení - dnem splnění stanovených podmínek
2. mimořádná okamžitá pomoc - dnem nabytí právní moci rozhodnutí příslušného orgánu pomoci

Nárok na dávku - nezaniká uplynutím času

Nárok na výplatu dávky nebo její části - zaniká, není-li stanoveno jinak, uplynutím 3 let ode dne, za který dávka, nebo její část náleží

Minimální výše příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení - 50 Kč

Příjemce dávky § 40 - ten, komu byla dávka přiznána

Zvláštní příjemce § 40

- fyzická i právnická osoba
- stanoví ho orgán pomoci v hmotné nouzi a to
- v případech, kdy by se výplatou dávky příjemci nedosáhlo zamýšleného účelu
- souhlas příjemce se vyžaduje jen v případě, že příjemce nemůže dávku přijímat

Formy poskytování dávek § 42

1. Příspěvek na živobytí:
  - peněžní
  - věcná
  - peněžní i věcná
2. Doplatek na bydlení - peněžní
3. Mimořádná okamžitá pomoc:
  - peněžní
  - věcná
  - peněžní i věcná

Výplata dávek § 43

- **Příspěvek na živobytí** -v kalendářním měsíci za který náleží, v měsíčních intervalech. Při problémech s hospodařením ho lze poskytovat týdně nebo denně
- **Doplatek na bydlení** - vyplácí se měsíčně po uplynutí kalendářního měsíce, za který náleží
- **Mimořádná okamžitá pomoc** - vyplatí se bezodkladně

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ

Organizace

1. Ministerstvo

- řídí, kontroluje, zabezpečuje, zajišťuje, správce informačního systému, metodické pokyny

2. Pověřený obecní úřad

- příspěvek na živobytí, mimořádná okamžitá pomoc, doplatek na bydlení
- posuzuje, zda se občan členského státu EU nestal neodůvodnitelnou zátěží systému
- sděluje Policii ČR zjištění, že se osoba stala neodůvodnitelnou zátěží systému
- vypracovává aktivizační plán

1. Obecní úřad s rozšířenou působností

- mimořádná okamžitá pomoc

- informace osobám v hmotné nouzi k překonání jejich okamžité nepříznivé situace
- vypracovává program individuálního motivačního postupu

Řízení

Místní příslušnost § 67

- dle trvalého pobytu
- místo zaměstnání
- bydliště

Účastníci řízení § 68- žadatel o dávku

Zahájení řízení § 69

na základě písemné žádosti

Náležitosti žádosti § 72

Vydávání rozhodnutí § 75

- dávka nebyla přiznána
- dávka byla odejmuta
- dávka byla snížena
- výplata dávky byla zastavena
- jde o přeplatek na dávce
- jde o rozhodnutí podle § 16 (neodůvodnitelná zátěž pro systém)
- jde o rozhodnutí podle § 76 odst. 3 (námitky)
- jde o rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce (§ 40 odst. 2)

Opravné prostředky

1. Krajský úřad přezkoumává:

- rozhodnutí vydaná pověřenými obecními úřady
- rozhodnutí vydaná obecními úřady s rozšířenou působností

2. Magistrát hl. města Prahy

- rozhodnutí vydaná úřady městských částí Prahy

3. Magistráty statutárních měst

- rozhodnutí úřadů městských částí statutárních měst

Náklady řízení - nese stát

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

- ❖ Účelem zákona je chránit práva a oprávněné zájmy lidí, kteří jsou z různých důvodů (věk, zdravotní postižení, krizová životní situace...) oslabeni v jejich prosazování.

- ❖ Zákon vytváří právní rámec pro vztahy mezi lidmi a institucemi v případech, kdy je nezbytné zabezpečit podporu a pomoc lidem, kteří se ocitnou v nepříznivé sociální situaci.
- ❖ Vymezuje práva a povinnosti obcí, krajů, státu a poskytovatelů sociálních služeb
- ❖ Upravuje oblast, týkající se podmínek výkonu sociální práce, a to ve všech společenských systémech, kde sociální pracovníci působí.

Nároky a práva občanů podle tohoto zákona § 2

- Žádat pomoc a podporu ze strany veřejné správy a poskytovatelů sociálních služeb, v případě, že nejsou sami schopni řešit svou nepříznivou sociální situaci
- Zákon garantuje, že poskytnutá podpora a pomoc musí
  - zachovávat lidskou důstojnost klienta
  - vycházet z individuálních potřeb člověka
  - působit na něj tak, aby byla posilována jeho schopnost sociálního začlenění.
- Bezplatné sociální poradenství vztahující se k možnostem řešení jejich nepříznivé sociální situace. Musí jej poskytnout každý poskytovatel sociálních služeb
- Nárok na příspěvek na péči
- Na poskytnutí sociální služby není nárok, její rozsah a charakter je vždy založen smlouvou mezi uživatelem a poskytovatelem služby.

Oprávněné osoby § 4

- občané ČR
- občané členských zemí EU
- občané jiných států, pokud mají na území členské země EU legální dlouhodobý pobyt

Výkon státní správy § 5:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- krajské úřady - přenesená působnost
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností - přenesená působnost
- úřady práce

Poskytovatelé sociální služby § 6

- územní samosprávné celky a
- jimi zřizované právnické nebo fyzické osoby, které mají k této činnosti oprávnění podle tohoto zákona
- nejsou jím rodinní příslušníci nebo jiné osoby, které pečují o své blízké nebo jiné osoby v domácím prostředí

Uživatelé sociální služby je kdokoliv, kdo vstoupí do smluvního vztahu s oprávněným poskytovatelem sociální služby.

Pojmy § 3

- **sociální služba** - činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence
- **nepříznivá sociální situace** - oslabení nebo ztráta schopností z důvodů
  - věku

- nepříznivého zdravotního stavu
- pro krizovou sociální situaci
- životní návyky
- způsob života vedoucí ke konfliktu se společností
- sociálně znevýhodňující prostředí
- ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby
- jiných závažných důvodů

řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu

před sociálním vyloučením

- **zdravotní postižení** - tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit člověka závislým na pomoci jiné osoby.
- **dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav** - stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat *déle než jeden rok* a současně *omezuje* duševní, smyslové nebo fyzické schopnosti tak, že má vliv na schopnost pečovat o sebe a být soběstačným. Nemusí být hodnocen až po uplynutí jednoho roku. Závěr je možné učinit i dříve.
- **přirozené sociální prostředí**
  - rodina a sociální vazby k osobám blízkým
  - domácnost osoby
  - sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost místa, kde osoby pracují vzdělávají se a realizují běžné sociální aktivity
- **sociální začleňování** - proces, který zajišťuje, že osoby sociálně *vyloučené*, nebo *sociálním vyloučením ohrožené* dosáhnou příležitostí, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a *žít život, který je ve společnosti běžný*
- **sociální vyloučení** - *vyčlenění* osoby mimo běžný život společnosti a *nemožnost* se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace

Příspěvek na péči § 7 - 31

- Je určen osobám, které jsou především z důvodu nepříznivého zdravotního stavu **závislí na pomoci jiné osoby** a to v oblasti běžné denní péče o vlastní osobu a v soběstačnosti.
- Náleží osobě, o kterou má být pečováno, ne osobě, která péči zajišťuje.
- Nemůže být přiznán dítěti, které je mladší než jeden rok.
- nárok mají i občané států EU, za podmínky, že jsou hlášeni k pobytu na území ČR déle, než 3 měsíce

Čtyři stupně závislosti na pomoci jiné osoby § 8

1. lehká závislost
2. středně těžká závislost
3. těžká závislost
4. úplná závislost

Těmto stupňům odpovídá také výše příspěvku v korunách.

Stupně závislosti se stanoví na základě posouzení péče o vlastní osobu. Při tomto posuzování se hodnotí schopnost zvládat úkony stanovené v § 9.

Výše příspěvku § 11

- Je stanovena ve čtyřech stupních odpovídajících stupni závislosti osoby .
- Rozdílně jsou stanoveny výše příspěvku pro děti do 18 let a pro dospělé
- Výše příspěvku se stanoví za kalendářní měsíc.

Výše příspěvku pro osoby do 18 let věku

- a) 3 000 Kč - stupeň I (lehká závislost)
- b) 5 000 Kč - stupeň II (středně těžká závislost)
- c) 9 000 Kč - stupeň III (těžká závislost)
- d) 11 000 Kč - stupeň IV (úplná závislost)

Výše příspěvku pro osoby starší 18 let

- a) 2 000 Kč - stupeň I (lehká závislost)
- b) 4 000 Kč - stupeň II (středně těžká závislost)
- c) 8 000 Kč - stupeň III (těžká závislost)
- d) 11 000 Kč - stupeň IV (úplná závislost)

- Vyšší částka na péči o dítě je dána zejména tím, že děti obvykle nemají svůj vlastní příjem a současně má motivovat rodiny k tomu, aby děti zůstávaly v domácí péči
- Za zákonem stanovených podmínek má vláda povinnost příspěvek **zvyšovat**

Výplata příspěvku § 18 - 20

Způsob výplaty § 18

- Vyplácí se měsíčně a to v kalendářním měsíci, za který náleží
- Vyplácí ho obecní úřad s rozšířenou působností
- Vyplácí se v české měně a to v hotovosti nebo na účet

Příjemce příspěvku § 19

- oprávněná osoba
- zákonný zástupce
- jiná fyzická osoba, které byla oprávněná osoba svěřena do péče

Zvláštní příjemce příspěvku na péči § 20

- Fyzická osoba, která je *ustanovena místně příslušným úřadem* obce s rozšířenou působností, aby zajistila správné použití příspěvku na péči.
- Nelze takto ustanovit osobu, která s tím nesouhlasí nebo je v konfliktu zájmů s osobou, které příspěvek přiznán
- za zvláštního příjemce *nejsou považováni zákonní zástupci* ani osoby, kterým bylo dítě svěřeno do péče
- zvláštní příjemce je povinen příspěvek používat pokud je to možné a vhodné, podle pokynů oprávněné osoby
- zvláštní příjemce je povinen příspěvek *používat ve prospěch oprávněné osoby*

Situace, kdy je ustanoven zvláštní příjemce:

- oprávněná osoba z objektivních důvodů *nemůže příspěvek přijímat* (vážná nemoc)
- dochází ke *zneužití příspěvku* nebo k jeho *nesprávnému používání* a to jednak nesprávným jednáním příjemce nebo nesprávným jednáním pečujících osob

Řízení o příspěvku § 23

- *Podání žádosti* - podává ji žadatel, nebo jeho zástupce
- *proces posouzení* stupně závislosti na pomoci jiné osoby - zahajuje sociální pracovník
- *sociální šetření* v přirozeném prostředí žadatele - provádí sociální pracovník
- *posouzení žádosti posudkovým lékařem* úřadu práce, vychází se sociálního šetření (může vyžádat specializované vyšetření, nebo vyšetření provést sám); žadatel je povinen se vyšetřením podrobit, jinak ztrácí možnost získat příspěvek
- o přiznání příspěvku *rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností*
- rozhodnutí o příspěvku je *doručeno žadateli* a v případě, že je pozitivní, je žadatel (nyní již příjemce příspěvku) *povinen* obecnímu úřadu do 15ti dnů *písemně ohlásit, jakým způsobem mu bude péče zajištěna* (pokud tak již neučinil při podání žádosti)
- *nárok na výplatu* příspěvku vzniká podáním žádosti o přiznání příspěvku
- příspěvek může být *přiznán a vyplácen* nejdříve od počátku kalendářního měsíce, ve kterém bylo zahájeno řízení
- *výplata příspěvku bude zahrnovat* příspěvky za všechny měsíce počínaje kalendářním měsícem, ve kterém byla podána žádost

Použití příspěvku

- na *výdaje, které souvisí se zabezpečením pomoci a podpory osobě*, která je závislá na pomoci jiné osoby
- může být "*spotřebován*" jako *úhrada za péči, kterou zajišťuje poskytovatel* sociální služby
- na *výdaje, které vzniknou pečující osobě*, tj. rodinnému příslušníkovi nebo jiné osobě, která není poskytovatelem sociální služby
- oba způsoby může příjemce kombinovat dle vlastní potřeby
- *osoba, která je příjemcem* označena že *bude zabezpečovat péči*, si může od příslušného obecního úřadu *vyžádat potvrzení o této skutečnosti*. Potvrzení může uplatnit vůči příslušné OSSZ *pro účely zápočtu doby péče jako náhradní doby pro účely výpočtu důchodu* (jen doba, ne výše odměny) a vůči příslušné pobočce zdravotní pojišťovny *pro účely uznání statutu "státního pojištěnce"*, kdy zdravotní pojištění za osobu platí stát.
- příspěvek na péči *není považován za příjem*

Kontrola využívání příspěvku § 29

Kontrolu provádí pracovníci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností

Důsledky zneužití příspěvku:

- výplata příspěvku zastavena
- ustanoven obecním úřadem "*zvláštní příjemce*" příspěvku
- příspěvek nepřiznán
- příspěvek odňat

Posuzování neodůvodnitelné zátěže pro systém § 31

Sociální služby § 32 - 77

Jsou to specializované činnosti, které mají člověku pomoci řešit jeho nepříznivou sociální situaci. Příčiny vzniku nepříznivé situace jsou velmi různé, proto také existuje velmi pestrá škála druhů sociálních služeb.

Základní druhy § 32:

a) sociální poradenství:

- **základní sociální poradenství** - povinni poskytnout všichni poskytovatelé sociálních služeb, a to bez ohledu, kdo je o radu požádá
- **odborné sociální poradenství** - poskytují ho specializované poradny, které se profilují buď podle nějakého jevu (např. problematika domácího násilí), nebo podle cílové skupiny (osoby se zdravotním postižením, senioři, cizinci apod.)

b) **služby sociální péče** - zaměřeny na to, aby pomáhaly lidem zajistit si fyzickou a psychickou soběstačnost; nabízí pomoc při zvládnání úkonů péče o vlastní osobu a v soběstačnosti. K zajištění poskytování těchto služeb je možné použít příspěvek na péči

c) **služby sociální prevence** - zaměřují se na jevy a situace, které mohou vést k sociálnímu vyloučení a nejsou způsobeny neschopností pečovat o sebe z důvodu věku nebo zdravotního stavu; zaměřují se především na oblast tzv. "sociálně negativních jevů" jako je např. kriminalita, bezdomovectví, zneužívání návykových látek, krize v rodině apod.

Formy poskytování sociálních služeb § 33

- **pobytové** - spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb
- **ambulantní** - služby za kterými osoba dochází, nebo je doprovázena nebo dopravována, součástí služeb není ubytování
- **terénní** - služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí

Pro poskytování sociálních služeb jsou zřizována **zařízení sociálních služeb** různého charakteru § 34:

1. centra denních služeb
2. denní stacionáře
3. týdenní stacionáře
4. domovy pro osoby se zdravotním postižením
5. domovy pro seniory
6. domovy se zvláštním režimem
7. chráněné bydlení
8. azylové domy na půl cesty
9. zařízení pro krizovou pomoc
10. nízkoprahová centra
11. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
12. noclehárny
13. terapeutické komunity
14. sociální poradny
15. sociálně terapeutické dílny
16. centra sociálně rehabilitačních služeb
17. pracoviště rané péče

Kombinací zařízení lze budovat mezigenerační a integrovaná centra.

Základní činnosti při poskytování sociálních služeb viz § 35

Poskytovatel sociálních služeb je povinen (§ 36) **zajistit** ve svých zařízeních (§ 34 c-f) poskytujících pobytové služby **zdravotní péči** a to **formou zvláštní ambulantní péče**

- prostřednictvím zdravotnického zařízení

- prostřednictvím svých zaměstnanců, kteří mají odbornou způsobilost k výkonu zdravotnického povolání
- **Druhy služeb sociální péče § 38 - 52**
  1. **Osobní asistence** - terénní služba určená zejména *lidem se zdravotním postižením a seniorům*. Osobní asistenti *pomáhají člověku zvládnout péči o sebe* a umožňují jim účastnit se života společnosti.
  2. **Pečovatelská služba** - převážně terénní služba poskytovaná především v domácnosti. Služba je určena zejména *lidem se zdravotním postižením, seniorům a případně i rodinám s dětmi*. Pečovatelé pomáhají člověku zvládnout péči o sebe a o domácnost
  3. **tísňová péče** - nepřetržitá telefonická nebo jiná elektronická komunikace s lidmi, kteří jsou *vystaveni vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života*. Je možné zprostředkovat neodkladnou pomoc v případě náhlého zhoršení zdravotního stavu.
  4. **Průvodcovské a předčitatelské služby** - určeny lidem, kteří *mají sníženou schopnost komunikovat nebo se orientovat v prostoru*. Jedná se zejména o osoby se smyslovým postižením. Služba pomáhá zejména při obstarávání osobních záležitostí.
  5. **Podpora samostatného bydlení** - služba podobná pečovatelské službě, zaměřuje se však více na *posilování osobních schopností člověka samostatně bydlet*.
  6. **Odlehčovací služby** (lze je také nazývat sdílené či respitní služby) - různá kombinace činností péče, které mají za cíl *umožnit pečujícím osobám nezbytný odpočinek*, tj. sdílí péči nebo na určitou dobu převezmou péči o člověka, který má sníženou soběstačnost. Obvykle je tato služba nabízena i v rámci jiných druhů služeb.
  7. **Centra denních služeb** (dosud nazývané domovinky nebo i centra osobní hygieny) - ambulantní služba, kterou mohou v průběhu dne (pravidelně i občasně) využívat *osoby se sníženou soběstačností s cílem zajištění pomoci s osobní hygienou a současně pomoci s vyřízením osobních záležitostí* nebo nabídkou sociálně terapeutických činností.
  8. **Denní stacionáře** - ambulantní služba, kterou *pravidelně navštěvují osoby se sníženou soběstačností*. V průběhu dne je zde zabezpečována *komplexní péče* s ohledem na potřeby uživatelů a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti.
  9. **Týdenní stacionáře** - pobytová služba pro *osoby se sníženou soběstačností, které potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby*. Pobyty je zabezpečován obvykle po dobu pracovních dnů. Služba nabízí komplexní péči a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti.
  10. **Domovy pro osoby se zdravotním postižením** - pobytová služba s celoročním provozem která zabezpečuje *osobám se sníženou soběstačností vyžadujícím pravidelnou pomoc komplexní péči a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti*. Tato služba je určena především těm lidem, kterým z objektivních důvodů již nelze zabezpečit pomoc v jejich přirozeném domácím prostředí.
  11. **Domovy pro seniory** - pobytová služba s celoročním provozem, která *zabezpečuje seniorům se sníženou soběstačností vyžadujícím pravidelnou pomoc komplexní péči* a současně nabízí aktivizační a sociálně terapeutické činnosti. Tato služba je určena především těm seniorům, kterým z objektivních důvodů již nelze zabezpečit pomoc v jejich přirozeném sociálním prostředí.
  12. **Domovy se zvláštním režimem** - pobytová služba s celoročním provozem s obdobnou nabídkou jako domovy pro osoby se zdravotním postižením nebo seniory. Jejich *služby jsou však uzpůsobeny zvláštním potřebám osob, které*

trpí duševní nemocí, jsou závislé na návykových látkách nebo trpí Alzheimerovou chorobou nebo jiným typem demence. Provoz této služby může být součástí domova pro seniory nebo domova pro osoby se zdravotním postižením.

13. **Chráněné bydlení** - moderní typ pobytové služby pro osoby se zdravotním postižením, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby, ale mají schopnost žít víceméně samostatně v prostředí, které je svým charakterem fakticky totožné s běžným bytem.
  14. **Sociální služby ve zdravotnických zařízeních ústavní péče** (nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných, psychiatrické léčebny) se poskytují osobám, které se neobejdou bez pomoci jiné osoby a současně nemohou být propuštěny ze zdravotnického zařízení, protože není v danou chvíli možné jim zabezpečit péči v domácnosti nebo v zařízeních sociálních služeb.
- **Služby sociální prevence § 53 - 70**
    1. **Raná péče** - terénní případně i ambulantní služba určená dětem do 7 let se zdravotním postižením a jejich rodičům, aby jim napomáhala zvládnout specifické potřeby spojené s vývojem dítěte
    2. **Telefonická krizová pomoc** - poskytuje se osobám, které se nacházejí v ohrožení života nebo zdraví, nebo jsou v obtížné životní situaci a nemohou tuto situaci momentálně řešit vlastními silami. Jedná se především o provoz linek důvěry a podobných telefonních služeb
    3. **Tlumočnické služby** - poskytují se obvykle osobám se smyslovým postižením za účelem pomoci v komunikaci s okolím a při vyřizování osobních záležitostí. Jsou poskytovány obvykle jako terénní služba.
    4. **Azylové domy** - pobytové služby pro osoby, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Jsou různého druhu, např. azylové domy pro rodiče s dětmi, azylové domy pro ženy, pro muže, případně i pro osoby mladší 18 let. Vedle poskytnutí ubytování je vždy nezbytné poskytnout také podporu, která vede k vyřešení nepříznivé sociální situace, a to především prostřednictvím sociální práce.
    5. **Domovy na půl cesty** - pobytové služby pro osoby do 26 let, které žily dlouhodobě ve školských zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy, nebo v jiných zařízeních pro děti a mládež a pro osoby, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Pomáhají k úspěšnému startu do života.
    6. **Kontaktní centra** - obvykle ambulantní zařízení určené osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Služby zde poskytované mají za cíl snižovat sociální a zdravotní rizika spojená se zneužíváním návykových látek.
    7. **Krizová pomoc** - terénní, ambulantní, ale i pobytová sociální služba určená osobám, které se přechodně nacházejí v situaci ohrožení zdraví a života a nejsou schopny tuto situaci v daném okamžiku řešit vlastními silami. Součástí krizové pomoci je i poskytování pomoci obětem domácího násilí. Krizová pomoc vedle poskytnutí stravy, ubytování nabízí především socioterapii a pomoc při vyřizování nezbytných osobních záležitostí
    8. **Nízkoprahová centra** - jsou určena osobám bez přístřeší a nabízejí pomoc se zajištěním osobní hygieny, zajištěním stravy a vyřizováním nezbytných osobních záležitostí.
    9. **Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** - poskytují zejména ambulantní služby pro děti a mládež ve věku 6 až 26 let, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy (kriminalita, drogy, alkohol apod.). Cílem služby je zejména nabízet smysluplné využití volného času, pomoc v orientaci ve společenském prostředí a pomoc se změnou životního stylu, který je ohrožuje.

10. **Noclehárny** - nabízejí osobám bez přístřeší možnost přenocování a podmínky pro osobní hygienu.
11. **Služby následné péče** - určeny osobám trpícím chronickým duševním onemocněním nebo osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní léčbu. Cílem je pomoc při zvládnutí běžných životních podmínek a prevence "recidivy".
12. **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** - nabízejí rodinám s dětmi pomoc se zvládnutím dopadu dlouhodobě krizové sociální situace rodiny nebo jejího člena.
13. **Sociálně aktivizační služby pro osoby se zdravotním postižením a seniory** - pomoc těmto lidem při zvládnutí běžných životních situací tak, aby nedošlo k jejich ohrožení sociálním vyloučením.
14. **Sociálně terapeutické dílny** - poskytovány osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení. Účelem služby je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie.
15. **Terapeutické komunity** - poskytují pobytové služby pro osoby závislé na návykových látkách nebo i osoby s chronickým duševním onemocněním s cílem zbavit se závislosti a vytvořit dobré podmínky pro začlenění do společnosti.
16. **Terénní programy** - realizovány s cílem vyhledávat osoby, které žijí rizikovým způsobem života nebo žijí v sociálně vyloučených komunitách a pomáhat jim v minimalizaci rizik spojených s tímto způsobem života a v začlenění do společnosti.
17. **Sociální rehabilitace** - cíl pomoc lidem k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti, a to rozvojem jejich schopností a dovedností a posilováním návyků potřebných pro samostatný život. Služby je určena osobám se zdravotním postižením, ale také osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením z jiného důvodu např. etnické příslušnosti, chudoby, dlouhodobé nezaměstnanosti apod.

- Úhrada nákladů za sociální služby § 71 - 77

Úhrada - platba uživatele sociální služby poskytovateli za činnosti v rozsahu uvedeném ve smlouvě o poskytování sociální služby. Řada druhů sociálních služeb je poskytována bez úhrady.

Služby poskytované bez úhrady:

- sociální poradenství (§ 37)
- raná péče (§ 54)
- telefonická krizová pomoc (§ 55)
- tlumočnické služby (§ 56)
- krizová pomoc (§ 60)
- služby následné péče (§ 64)
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (§ 66)
- terénní programy (§ 69)
- sociální rehabilitace
- sociální služby v kontaktních centrech (§ 59) a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež (§ 62)
- služby sociálně terapeutických dílen (§ 67)

- U ostatních služeb zákon vždy uvádí, za které činnosti je požadována úhrada. Výše úhrad je prováděcí vyhláškou ministerstva regulována tak, aby byly služby pro uživatele finančně dostupné.
- Výše úhrady bude sjednávána v rámci smlouvy o poskytování sociální služby. Poskytovatel sestavuje pro tyto účely "sazebník" úhrad za jednotlivé činnosti.
- Pokud jsou smlouvou sjednány činnosti, které jdou *nad rámec tzv. základních (povinných) činností*, může být požadována úhrada až do výše skutečných nákladů za tyto činnosti.
- *Vyhláška* bude určovat *maximální výše úhrad*, to znamená, že poskytovatel se s uživatelem musí ve smlouvě dohodnout na konkrétní výši úhrady. Ta nesmí překročit stanovený limit.
- *Poskytovatel má také právo požadovat podíl na úhradě* za služby i od tzv. osob povinných výživou vůči uživateli služby, především *od manžela, manželky dětí*, a to v případech, kdy příjmy uživatele nepostačují na úhradu nákladů
- Princip úhrady nákladů:
  - *za poskytnutou péči* je určen především *příspěvek na péči*
  - *pobyt a stravu* hradí *uživatel* ze svých příjmů (mzda, důchod, jiné pravidelné příjmy např. z nemovitostí apod.).
  - *v pobytovém zařízení sociálních služeb* - úhrada za péči je automaticky stanovena *ve výši příspěvku na péči*.
  - *pobyt v týdenním stacionáři* - úhrada za péči *ve výši 75 % příspěvku na péči*.
  - *ostatní případy* - úhrada za péči je dojednána *smlouvou* podle rozsahu a intenzity úkonů, které poskytovatel osobě zabezpečuje.
- Současně je uživatelům pobytových služeb garantováno, že jim po úhradě nákladů za stravu a pobyt musí zůstat alespoň 15% jejich příjmů.

Podmínky poskytování služeb § 78 - 96

Registrace

Povinnosti poskytovatelů sociálních služeb

Smlouva o poskytnutí sociální služby

Působnost při zajišťování sociálních služeb

Registrace (řídí se správním řádem).

- Podmínkou pro poskytování služeb je zařazení do registru. Výjimkou jsou zdravotnická zařízení ústavní péče, které zabezpečují činnost, jejichž charakter odpovídá zákonu o sociálních službách.
- Na registraci je právní nárok. Pokud žadatel splňuje stanovené podmínky, je příslušný správní orgán povinen registraci (oprávnění k poskytování služeb) udělit.
- Oprávnění k poskytování sociálních služeb je současně ochranou uživatelů sociálních služeb.
- Plnění registračních podmínek a dalších zákonných povinností je předmětem kontroly, kterou provádí Inspekce sociálních služeb.
- Poskyvatelé zařazení do registru budou mít bez ohledu na jejich právní formu stejná práva a povinnosti. (Vyřešena současná nerovnost, zvláště u nestátních neziskových organizací apod.).

- Z registru, který je veden v listinné a elektronické podobě bude vytvořen informační systém o sociálních službách a bude provozován na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

Podmínky pro registraci § 79

- Podání žádosti na místně příslušný krajský úřad. Náležitosti žádosti - § 79 odst. 5.
- bezúhonnost a odborná způsobilost všech fyzických osob, které budou přímo poskytovat službu
- zajištění hygienických podmínek
- vlastnické nebo jiné právo k objektu
- zajištění materiálních technických podmínek
- skutečnost, že na majetek nebyl prohlášen konkurs ...

Rozhodnutí o registraci § 81

Vydává se, pokud žadatel splnil zákonem předepsané podmínky.

Rozhodnutí o registraci obsahuje

- označení poskytovatele sociálních služeb
- název a místo zařízení
- druhy sociálních služeb, které budou poskytovány
- okruh osob, kterým budou sociální služby poskytovány
- údaj o kapacitě poskytovaných služeb

Poskytovatel je povinen před započítáním poskytování sociálních služeb uzavřít pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování sociálních služeb a to na celou dobu. Do 15 dnů od uzavření pojistné smlouvy musí ověřenou kopii smlouvy poslat registrujícímu orgánu.

Současní poskytovatelé sociálních služeb jsou považováni za poskytovatele sociálních služeb podle nového zákona až do 30. června 2007. Nejpozději k tomuto datu jsou povinni podat žádost o registraci.

Kontrola poskytování služeb

- Poskyvatelé sociálních služeb budou kontrolováni prostřednictvím Inspekce sociálních služeb. Bude prováděna v režimu státní kontroly a budou ji provádět:
  - Krajské úřady vůči subjektům, které registrovaly
  - MPSV vůči subjektům, které jsou zřízeny kraji
- Hlavním cílem inspekce je zajištění ochrany zájmů osob, kterým jsou služby poskytovány proti neodborným, nedostatečným postupům při poskytování služeb a podpora rozvoje kvality služeb u každého poskytovatele.

obsah kontroly:

  - plnění podmínek stanovených pro registraci
  - plnění dalších povinností stanovených zákonem
  - kvalita poskytovaných sociálních služeb

Standardy kvality sociálních služeb - soubor kritérií, jejichž prostřednictvím je definována úroveň kvality poskytování sociálních služeb v oblasti personálního a provozního zabezpečení sociálních služeb a v oblasti vztahů mezi poskytovatelem a osobami.

Mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany

vyhl. č.182/1991 Sb. §31

Jsou určeny občanům z důvodu těžkého zdravotního postižení, které omezuje jejich pohybovou nebo orientační schopnost. Jsou stanoveny 3 stupně mimořádných výhod. Okresní úřad těmto osobám vydává po přiznání mimořádných výhod průkaz, kterým se prokazují při uplatňování stanovených výhod.

Mimořádné výhody I. stupně (průkaz TP):

- nárok na vyhrazené místo k sezení ve veřejných dopravních prostředcích pro pravidelnou hromadnou dopravu osob kromě autobusu a vlaku, v nichž je místo k sezení vázáno na zakoupení místenky
- nárok na přednost při osobním projednávání jejích záležitostí, vyžaduje-li toto jednání delší čekání, zejména stání; za osobní projednávání záležitostí se nepovažuje nákup v obchodech ani obstarávání placených služeb ani ošetření a vyšetření ve zdravotnických zařízeních

Mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP):

- výše uvedené výhody
- nárok na bezplatnou dopravu pravidelnými spoji místní veřejné hromadné dopravy osob (tramvajemi, autobusy, metrem)
- sleva 45% jízdného ve 2. třídě osobního vlaku a rychlíku ve vnitrostátní přepravě, 62% sleva v pravidelných vnitrostátních spojích autobusové dopravy

Mimořádné výhody III. stupně (průkaz ZTP/P):

- všechny výše uvedené výhody
- nárok na bezplatnou dopravu průvodce veřejnými hromadnými dopravními prostředky v pravidelné vnitrostátní osobní hromadné dopravě
- u úplně nebo prakticky nevidomých nárok na bezplatnou přepravu vodícího psa, pokud je nedoprovází průvodce

Držitelům průkazu ZTP a ZTP/P *může* být poskytnuta sleva poloviny vstupného na divadelní a filmová představení, koncerty a jiné kulturní a sportovní podniky. Při poskytování slevy držitelům průkazu ZTP/P se poskytne sleva poloviny vstupného i jejich průvodci.

PODPORA V NEZAMĚSTNANOSTI

Služby na úseku zprostředkování práce vykonávají v současné době v České republice úřady práce, ale mohou je vykonávat i právnické a fyzické osoby na základě příslušného oprávnění.

Tuto činnost upravuje zákon č. z.č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. Tento zákon stanoví, že občané mají právo na zaměstnání bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, členství v politických stranách, národnost, etnický nebo sociální původ, majetek, zdravotní stav nebo věk.

Právem na zaměstnání se rozumí právo občanů, kteří chtějí a mohou pracovat a o práci se skutečně ucházejí

- a) na zprostředkování pracovního uplatnění ve vhodném zaměstnání
- b) na rekvalifikaci nezbytnou k pracovnímu uplatnění
- c) na hmotné zabezpečení před nástupem do zaměstnání a v případě ztráty zaměstnání

Občanem se v tomto případě rozumí občan ČR, stejné právní postavení mají cizinci a osoby bez státní příslušnosti, které mají povolení k pobytu na území ČR a povolení k zaměstnání. Povolení k zaměstnání se nevyžaduje u osob, kterým bylo přiznání postavení uprchlíka.

Rekvalifikace:

- získání nové kvalifikace
- zvýšení, rozšíření, prohloubení dosavadní
- získání kvalifikace osobou, která dosud neměla kvalifikaci žádnou

Uchazeč o zaměstnání je zařazen na příslušném úřadu práce do evidence uchazečů o zaměstnání. Uchazeč je povinen poskytovat úřadu práce potřebnou součinnost při zprostředkování zaměstnání. Uchazeč může být z evidence vyřazen, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo jestliže úmyslně maří součinnost s úřadem práce. V těchto případech bude znovu zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání nejdříve po uplynutí doby 6 měsíců.

Každý úřad práce vede evidenci uchazečů o zaměstnání a evidenci volných pracovních míst.

Na základě písemné dohody mezi uchazečem a úřadem práce se může uchazeč podrobit rekvalifikaci, to znamená takové změně dosavadní kvalifikace, kterou je

potřebné zajistit získáním nových znalostí a dovedností nebo praktickou či teoretickou přípravou, umožňující jeho pracovní uplatnění.

Náhradní doby zaměstnání

- příprava zdrav. postižených k práci
- plný invalidní důchod
- vojenská a civilní služba
- péče o dítě do 4 (7) let
- péče o osobu blízkou a jinou
- dobrovolnická služba více než 20 hod./týden

Vyřazení z evidence ÚP

- odmítnutí vhodného zaměstnání
- odmítnutí podrobení se lék. vyšetření
- nespolupráce s ÚP
- neplnění podmínek ind. akč. plánu

Podpora v nezaměstnanosti se poskytuje uchazeči o zaměstnání, který splňuje podmínku celkové doby předchozího zaměstnání v délce alespoň 12 měsíců v posledních třech letech před podáním žádosti o zprostředkování zaměstnání (včetně absolventů škol).

Absolventi mohou být evidováni na ÚP, ale započítává se jim za dobu studia 6 měsíců. Započítávají se jim všechny pracovní poměry zakládající soc. pojištění.

Hmotné zabezpečení se poskytuje uchazeči o zaměstnání nejdéle po dobu šesti měsíců. Po uplynutí podpůrní doby je uchazeč o zaměstnání hmotně zabezpečen podle předpisů o sociálním zabezpečení. Podle těchto předpisů je hmotně zabezpečen též uchazeč o zaměstnání, kterému nevznikl nárok na hmotné zabezpečení z úřadu práce.

Výše podpory se stanoví na základě průměrného měsíčního čistého výdělku, kterého uchazeč o zaměstnání dosáhl ve svém posledním zaměstnání, a to ve výši 50 % z tohoto výdělku po dobu prvních třech měsíců a po zbývajících dobu ve výši 45 % z tohoto výdělku.

Uchazeči, který nastoupil **rekvalifikaci**, se stanoví hmotné zabezpečení po dobu rekvalifikace ve výši 60 %.

Zákon stanovuje maximální výši.

Podpůrčí doba (doba poskytování)

- do 50 let - 6 měsíců
- 50 - 55 let - 9 měsíců
- nad 55 let 12 měsíců

Uchazeč, který je veden na ÚP déle než 1 rok - zákon zpřísňuje pojem vhodné zaměstnání.

Částečná nezaměstnanost - možnost si vedle podpory v nezaměstnanosti přivydělat a to maximálně do 1/2 minim. mzdy. Pracovat lze max. 20 hod./týden

Prameny ke studiu:

- z.č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to právo na zaměstnání?
2. Kdo je to uchazeč o zaměstnání?
3. Komu a jak se poskytuje podpora v nezaměstnanosti?
4. Výše podpory v nezaměstnanosti

PROBLEMATIKA RODINY - VYHOTOVOVÁNÍ NÁVRHU

Žaloba na určení otcovství (podáváný matkou nezletilého)

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O určení otcovství k nezletilému ..... , nar. ....

N á v r h

matky na zahájení řízení

I.

Dne ..... se mi narodil syn ....., přičemž žalovaný je dle mého názoru jeho otcem. K tomuto závěru mne vede skutečnost naší známosti v době od ..... do ....., přičemž od ..... až do konce naší známosti jsme měli pravidelné pohlavní styky, nejméně jedenkrát týdně.

Žalovaný mne navštěvoval i v místě bydliště a tak se rovněž seznámil s mými rodiči. Já jsem naši známost považovala za perspektivní a žalovaný mne v tom utvrzoval: dokonce jsme byli dohodnuti na tom, že otcovství žalovaného bude zjištěno souhlasným prohlášením, přičemž po narození jsme měli uzavřít sňatek. Když dodatečně vyšlo najevo, že žalovaný je ženatý a má dvě děti, opustil mne s tím, že jsem mu byla určitě nevěrná a že jeho otcovství nepřipadá v úvahu.

Důkaz :

- rodným listem nezletilého,
- výslechem žalobkyně,
- výslechem žalovaného,
- výslechem rodičů žalobkyně Viktora a Alžběty Kovářových, bytem jako žalobkyně.

II.

V době rozhodné pro početí nezletilého jsem se pohlavně stýkala pouze se žalovaným. Nezletilý ..... se narodil po normálně probíhajícím těhotenství, v jeho 38 týdnu. O otci je mi známo, že je ženatý, má dvě nezletilé děti, pracuje jako ....., jeho příjem je cca ..... Kč měsíčně čistého. O nezletilého nemá zájem a nechtěl ho ani vidět. Já jsem v současné době na mateřské dovolené a pobírám pouze sociální dávky.

Důkaz : - výslechem žalobkyně,
- těhotenským průkazem žalobkyně,
- lékařskou zprávou,
- daňovým přiznáním žalovaného.

III.

Žalovaný odmítá uznat své otcovství k nezletilému, ač jsou mu známy skutečnosti, ze kterých je jeho otcovství zřejmé.

Nezbývá mi proto než se obrátit na soud, aby na základě shora uvedených skutečností vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Určuje se, že žalovaný ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ...., je otcem nezletilého ....., nar. ...., z matky ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Nezletilý ....., nar. ...., se svěřuje do výchovy matce.

Žalovaný je povinen přispívat na výživu nezletilého měsíčně částkou, kterou nechť určí soud, splatnou k rukám žalobkyně, vždy do každého 15. dne v měsíci předem, počínaje dnem ....., přičemž ať soud rozhodne o splácení dlužného výživného v přiměřených splátkách.

podpis

Žaloba na popření otcovství manželem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobce: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaní: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

O popření otcovství k nezl. ...., nar. ....

N á v r h
otce na zahájení řízení

I.

Žalobce a žalovaná jsou manželé, jejich manželství bylo uzavřeno ..... před
Obvodním úřadem v .....

Důkaz : - oddacím listem účastníků.

II.

V současné době probíhá mezi žalobcem a žalovanou rozvodové řízení (věc je vedena
u zdejšího soudu pod sp. zn. ....). Jedním z důvodů rozvratu manželství je
skutečnost, že žalovaná již po .... roky udržuje mimomanželskou známost s panem
....., bytem ....., ul. č. ....

Důkaz : - výslechem účastníků,
- rozvodovým spisem,
- výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Dne ..... se prvé žalované narodil žalovaný - ..... Přestože pohlavní
styky žalobce a žalované ustaly v ....., jsem v rodném listě jsem zapsán jako
otec nezletilého. Mám však za to, že je vyloučeno, aby tomu tak bylo. Žalovaná to při
rozhovorech se mnou nijak neskrývá, navenek však tvrdí, že otcem nezletilého jsem
já.

Když jsem byl v měsíci ..... vyšetřen lékařem, vyšlo najevo že trpím
onemocněním, které vylučuje, abych se mohl stát otcem dítěte. Dle lékaře je popsán
stav přítomen nejméně po dobu .... měsíců. Je proto nepochybné, že žalovaný není
mým potomkem.

Důkaz : - lékařskou zprávou,
- znaleckým posudkem, který nechť vyžádá soud.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Určuje se, že nezl. ...., nar. ...., z matky ...., nar. ...., bytem ...., ul. č. ...., není synem pana ...., nar. ...., bytem ...., ul. č. ....

Prvá žalovaná je povinna zaplatit žalobci náklady tohoto řízení do 15 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

podpis

podpis

Žaloba o příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky

N á v r h matky na zahájení řízení

I.

Dne ..... se mi narodil syn ..... Žalovaný je podle rozsudku zdejšího soudu ze dne ....., č.j. .... jeho otcem. Rozsudek nabyl právní moci dne .....

Důkaz : - rodným listem nezletilého,
- citovaným rozsudkem.

II.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že jsem svobodná matka. Žalovaný, ač jsem ho několikrát žádala, osobně i dopisy, ani v průběhu těhotenství, ani po narození našeho syna, ničím nepřispěl na úhradu mých nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím.

Důkaz : - výslechem účastníků,
- kopiemi dopisů žalobkyně adresovaných žalovanému.

III.

Na mateřskou dovolenou jsem nastoupila ..... a pobírala jsem dávky v mateřství .... Kč denně. Po ukončení placené mateřské dovolené pobírám pouze rodičovský příspěvek ve výši ..... Kč měsíčně.

V průběhu těhotenství a v souvislosti s porodem, jsem měla, zejména v druhé jeho polovině (od měsíce .....), zvýšené náklady. Ty byly dány jednak zvýšenými výdaji na stravu - s ohledem na chudokrevnost mi byla předepsána dieta bohatá na ovoce, zeleninu a libová masa, jednak mi bylo v zájmu zdravého rozvoje plodu doporučeno užívání vitamínových preparátů, které nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění - tím mé náklady vzrostly o cca ..... Kč měsíčně. V ..... bylo lékařem těhotenství označeno za rizikové a proto jsem k lékaři nemohla cestovat hromadnými dopravními prostředky - za dopravu vozem taxislužby jsem pak do porodu zaplatila dle připojených účtů ..... Kč. Za těhotenské ošacení a obutí, jakož i za zvláštní ošacení spojené s tím, že jsem trpěla tzv. těhotenskou cukrovkou, jsem utratila téměř ..... Kč.

- Důkaz :**
- výslechem žalobkyně,
  - lékařskou zprávou,
  - účty,
  - potvrzením o příjmu žalobkyně.

IV.

Žalovaný otec nezletilého je ženatý, má dvě nezletilé děti a pracuje jako .....
....., s příjmem cca ..... Kč měsíčně čistého.

- Důkaz :**
- výslechem žalovaného,
  - daňovým přiznáním žalovaného.

V.

Na základě shora uvedených skutečností mi nezbývá, než žádat, aby žalovanému bylo uloženo mi přispět na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky. Navrhuji, aby soud ve věci vydal po provedeném řízení tento

rozsudek :

Žalovaný je povinen přispět žalobkyni

- na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím částkou ..... Kč splatnou do 15 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku, a dále
- na úhradu výživy v době od ..... do ..... měsíčně částkou ..... Kč, splatnou vždy do 15. dne v měsíci předem, přičemž nechť soud rozhodne o způsobu splácení příspěvku, jehož splatnost nastala přede dnem vydání rozsudku.

podpis

Návrh na udělení souhlasu uzavřít manželství osobě mladší 18 let

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Navrhovatelka nezl. ...., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Matka paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O povolení uzavřít manželství

N á v r h na zahájení řízení

I.

Jsem studující Střední ekonomické školy v ....., bydlím společně se rodiči v bytě ....., v ..... tohoto roku mi bude 17 let.

Důkaz : - výslechem navrhovatelky a jejích rodičů,
- občanským průkazem navrhovatelky.

II.

Po dobu delší jednoho roku mám známost s panem ....., nar. ....

Se jmenovaným trávím prakticky veškerý volný čas, rozumíme si a máme se rádi. Dle mého názoru se jedná o hluboký a trvalý vztah.

Ke dni sepsání návrhu jsem ve ..... měsíci těhotenství, otcem dítěte je můj snoubenec. Chtěla bych, stejně jako on, uzavřít manželství, aby se potomek narodil do uspořádaných poměrů.

Snoubenec studuje posledním rokem ..... V měsíci ..... tohoto roku má vykonat poslední státní závěrečnou zkoušku a ihned po absolutoriu nastoupí do zaměstnání u ....., kde má přislíbeno místo s nástupním platem okolo ..... Kč hrubého. To je možné díky tomu, že již vykonal základní vojenskou službu. Do té doby nám finančně vypomohou rodiče snoubence.

Moji rodiče s tím, bych vstoupila do manželství souhlasí, navíc nás nechají, než si obstaráme byt vlastní, bydlet v jejich bytě, kde nám přenechají k užívání dvě místnosti. V péči o potomka mi, kromě matky, pomůže otec, který je v invalidním důchodu, jeho stav však nevyklučuje pomoc v péči o kojence.

Důkaz : - výslechem navrhovatelky,
- lékařským potvrzením,
- výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....,
- potvrzením o studiu,
- výkazem o studiu,
- přihláškou ke státní závěrečné zkoušce,
- potvrzením příslibu zaměstnání,

- výsledkem rodičů navrhovatelky.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Soud uděluje souhlas k tomu, aby nezletilá ....., nar. ...., dcera paní ....., roz. .... a pana ....., uzavřela manželství s panem ....., nar. ...., synem paní ....., roz. .... a pana .....

podpis

**Návrh na úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti rodičů,
kteří spolu za trvání manželství nežijí**

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní .....bytem ....., ul. č. ....

Otec: pan ....., bytem u slečny ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

N á v r h

matky na zahájení řízení o úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... a z našeho manželství narodil ..... nezletilý syn .....

Důkaz : - oddacím listem rodičů,
- rodným listem nezletilého.

II.

Manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ....., navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

Důkaz : - výslechem matky nezletilého,
- výslechem otce nezletilého,
- výslechem ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu ..... mi přispívá dohodnutou částkou ..... Kč měsíčně, ovšem nepravidelně - jednou zaplatil na dva měsíce dopředu, následně po dva měsíce nezaplatil nic, ve třetí měsíc zaplatil jak za měsíc běžný, tak i veškeré dlužné výživné. Nyní je zapláceno až do .....

Částka ..... Kč měsíčně mi připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ....., se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já.

Otec nemá k mé péči výhrad, ovšem chce, aby byl nezletilý svěřen do naší střídané výchovy. To však není v zájmu nezletilého. Otec totiž nemá k péči o něj vytvořeny vhodné podmínky - bydlí se svou nynější partnerkou v garsoniéře .... kategorie a v zaměstnání se zdržuje běžně .... hodin denně.

Nezletilý ..... je zdrav a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby jeho běžného vrstevníka.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky,
  - lékařským potvrzením.

IV.

Vzhledem k tomu, že jsem se s otcem nedokázala dohodnout na úpravě výchovy a výživy nezletilého, navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Nezletilý ....., nar. .... se svěřuje do výchovy matky.

Otec je povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. Dne v měsíci předem, k rukám matky, počínaje dnem .....

podpis

Žaloba o výživné nerozvedeného manžela

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ..... bytem u slečny ....., ul. č. ....

O výživné pro nerozvedenou manželku

N á v r h manželky na zahájení řízení

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s žalovaným a ..... se nám narodil syn ..... Jeho poměry jsou řešeny opatrovnickým rozsudkem zdejšího soudu ze dne ....., sp. zn. ...., který nabyl právní moci dne ..... Nezletilý byl nezletilý svěřen do mé péče a žalovanému stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně. Manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ....., navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

Důkaz : - oddacím listem,
- výslechem účastníků,
- výslechem ....., bytem ....., ul. č. ....

II.

Žalovaný pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Výživné na nezletilého ..... mi platí pravidelně, na mé potřeby mi však odmítá cokoli přispět a tvrdí, že pokud mám málo prostředků, mám si najít výnosnější zaměstnání. Já se naopak domnívám, že pokud jsme stále manželé, mám právo na stejnou hmotnou a kulturní úroveň jako žalovaný. Za situace, kdy jsem zaměstnána jako ..... ve firmě ....., se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně a jen za nájemné a poplatky za plnění poskytovaná s užívání bytu zaplatím přes ..... Kč měsíčně, to není reálné.

Důkaz : - výslechem žalobkyně,
- potvrzením o příjmu žalobkyně,
- daňovým přiznáním žalovaného,
- potvrzením o výši měsíčních plateb za byt.

III.

Vzhledem k tomu, že žalovaný odmítá plnit svou zákonnou vyživovací povinnost, kterou ke mně jako k manželce má, nezbyvá mi, než se obrátit na soud. Výživné, které je přiměřené jak mým potřebám, tak schopnostem a příjmům žalovaného, s přihlédnutím k tomu, že máme právo na stejnou životní úroveň, je částka ..... Kč měsíčně. Proto navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Žalovaný je povinen platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení, výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně. Zároveň nechť soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

Návrh na rozvod bezdětného manželství

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Žalobce: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaná: paní ....., trvale bytem ....., ul. č. ...., t.č. bytem u
pana ....., ul. č. ....

O rozvod manželství

N á v r h na zahájení řízení

I.

Manželství účastníků bylo uzavřeno dne .....před Obvodním úřadem v ....., po roční známosti, ze vzájemné náklonnosti. Oba účastníci jsou české národnosti, státními občany ČR, u obou se jedná o manželství prvé.

- Důkaz :**
- oddacím listem,
  - občanskými průkazy účastníků.

II.

Manželství bylo spokojené do r. ...., přesněji do doby, kdy mi žalovaná v souvislosti s naším záměrem pořídit si potomka oznámila, že podle posledního lékařského vyšetření je navždy vyloučeno, aby otěhotněla. Krátce poté mi překvapivě sdělila podstatné výhrady ke způsobu našeho dosavadního života: např. za nepřijatelnou považovala občasnou přítomnost mých sourozenců a rodičů, ve mně postrádala kvalitní osobnost, zesměšnila mé chování na veřejnosti, nelichotivě se vyjádřila o mých známých. To mi bylo nepochopitelné, ovšem domníval jsem se, že je to nezvládnutá reakce na skutečnost, že nemůžeme mít děti. Proto jsem se snažil chovat ohleduplně a spoléhal na to, že časem se věc „sama vyřeší“.

Na jaře r. .... mi žalovaná sdělila, že již půl roku má známost, ovšem že i mne má stále ráda a že neví, co si počít. O celé věci jsme si promluvili a následně navštívili i manželského poradce. Žalovaná slíbila, že mimomanželskou známost ukončí do konce r. .... Místo toho však v ..... opustila společnou domácnost a odstěhovala se ke svému nynějšímu partnerovi ....., bytem ....., ul. č. .... Když jsme se naposledy setkali, to bylo v měsíci ....., zjistil jsem že je těhotná, v ..... měsíci těhotenství. Když žalovaná viděla mé překvapení, řekla mi, že onemocnění, které údajně vylučovalo její těhotenství, si vymyslela, neboť už v té době jí údajně bylo jasné, že se rozejdeme. Popsaný rozhovor mne utvrdil v tom, že k žalované nic necítím a nechci s ní již sdílet manželství.

Ze shora uvedených skutečností je patrné, že manželství je tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití.

Příčina rozvratu dle mého názoru spočívá v tom, že jsme se před uzavřením sňatku nedostatečně poznali.

- Důkaz :**
- výslechem účastníků,
  - výslechem pana ..... a paní .....
  - výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Manželství účastníků žalobkyně ....., roz. .... a ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se rozvádí.
Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

**Návrh na rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu
podle § 176 OSŘ**

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec: pan ....., bytem u slečny ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ..... , nar. ....

N á v r h

matky na zahájení řízení o úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti pro období po rozvodu manželství

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... Dne ..... se z našeho manželství narodil nezletilý syn .....

Důkaz : - oddacím listem rodičů,
- rodním listem nezletilého.

II.

Manželství bylo šťastné a spokojené až do října minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ....., navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

Poměry nezletilého jsou zatím upraveny rozsudkem zdejšího soudu ze dne ....., sp. zn. ...., který nabyl právní moci dne .....

Vzhledem k tomu, že u otce nezletilého se jedná již o třetí nevěru, nemám zájem na dalším trvání manželství. K otci nezletilého nemám důvěru a veškerý můj citový vztah k němu vymizel. Má proto v úmyslu požádat o rozvod manželství. K tomu potřebuji soudní rozhodnutí, které upraví poměry nezletilého pro dobu po rozvodu.

Důkaz : - výslechem matky nezletilého,
- výslechem otce nezletilého,
- výslechem slečny ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu nezletilého ..... mi přispívá, dle shora již citovaného rozhodnutí, částkou ..... Kč měsíčně.

Částka ..... Kč měsíčně mi připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já.

Otec nemá k mé péči výhrad, ovšem chce, aby byl nezletilý svěřen do naší střídavé výchovy. Takový postup však v současné době není v zájmu nezletilého, neboť otec nemá k péči o něj vytvořeny vhodné podmínky - bydlí se svou nynější partnerkou v garsoniéře .... kategorie a v zaměstnání se zdržuje běžně .... hodin denně. Pokud se bytové poměry otce a jeho pracovní vytížení změní, budu o střídavé výchově uvažovat. Nezletilý ..... je zdrav a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby běžného jeho vrstevníka.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky,
  - lékařským potvrzením.

IV.

Zatímní úprava poměrů nezletilého podle shora již citovaného rozsudku mi, stejně jako nezletilému a jeho otci, i když ten to nechce přiznat, vyhovuje. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby byla zachována i pro dobu po rozvodu manželství. Navrhuji proto, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství matky ....., roz. .... a otce ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se nezletilý ....., nar. ....., svěřuje do výchovy matky. Otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

podpis

Návrh na rozvod manželství s nezletilým dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., trvale bytem ....., ul. č. ...., t.č. bytem u
....., ul. č. ....

O rozvod manželství

N á v r h na zahájení řízení

I.

Manželství účastníků bylo uzavřeno dne ..... před Obvodním úřadem v .....
Oba účastníci jsou české národnosti, státními občany ČR, u obou se jedná o
manželství první.

Z manželství účastníků se narodilo jedno dítě - nezl. syn ....., nar. ....

Důkaz : - oddacím listem,
- rodným listem,
- občanskými průkazy účastníků.

II.

Manželství jsme uzavřeli po téměř ..... známosti ze vzájemné náklonnosti. V té
době a bezprostředně poté žalovaný působil v zahraničí a to až do ..... Do té
doby jsme si bez větších problémů rozuměli a bylo pro mne velkým překvapením, že
záhy po návratu žalovaného začalo mezi námi docházet k nedorozuměním.

Žalovaný byl vždy velmi společenský a měl sklony k tzv. "bohémskému", značně
improvizovanému, způsobu života - to nakonec byla i jedna z vlastností, která mne
upoutala v počátcích naší známosti. Bylo mi jasné, že vlastnost není ideální pro
partnerský život. Domnívala jsem se ale, že delším soužitím a příchodem potomků se
žalovaný stane spolehlivějším začne více orientovat na rodinný život, že se „usadí“.

Po narození nezl. .... a ani později, však ke změně nedošlo. Manžel nijak nepřizpůsobil způsob života novým podmínkám a změně postavení. Častou nepřítomnost vysvětlovat plněním pracovních úkolů, ovšem později jsem zjistila, že se věnoval přátelům a zábavě v soukromém klubu.

Žalovaného jsem několikrát upozornila na to, že s jeho chováním nesouhlasím a že požaduji, aby více zohlednil potřeby rodiny, ovšem bezvýsledně. O tom, že vůbec nepochopil v čem spočívá problém, svědčí jeho nezvratného přesvědčení, že se rodině věnoval v míře dostatečné. Dle mého názoru si však, ve své podstatě, žil po svém, nikoliv s námi, ale vedle nás.

V letních měsících r. .... jsem se proto odstěhovala, i se synem k rodičům. V důsledku toho žalovaný kontaktoval manželského poradce a v jeho doprovodu mne navštívil a uznal mé výtky; dohodli jsme se pak na obnovení soužití s tím, že společně budeme k poradci docházet, abychom společně vybudoval vyvážený a harmonický vztah. Naše vztahy se zlepšily, ovšem jen na půl roku - po nich se vše vrátilo do původního stavu. Žalovaný přestal k poradci docházet, navíc navázal známost se slečnou ..... bytem ....., ul. č. .... Doufala jsem i nadále, že když se žalovaný dokázal jednou změnit - má naše manželství ještě budoucnost. Tak tomu však nebylo a navíc se objevily další různice a to v otázce hospodaření a trávení volného času. Neshody stále více ústily v hádky a postupně jsme ztráceli schopnost komunikovat o běžných věcech.

Když mi na jaře ..... žalovaný oznámil, že známost ukončil a že se vrací k rodině, chtěla jsem uvěřit tomu, že vše je na dobré cestě. Tak tomu bylo velmi krátce - jen do doby, kdy jsem se dozvěděla o jeho další známosti tentokrát se slečnou ..... bytem ....., ul. č. .... K žalovanému jsem tak ztratila důvěru. Soužití se stávalo stále více nesnesitelným a v důsledku toho začal trpět i syn ..... Na počátku léta v r. .... jsem opětovně opustila společnou domácnost a do dnešního dne bydlím i se synem u rodičů. Pokud je mi známo, žalovaný se svou nynější partnerkou očekává narození potomka.

Ze shora uvedených skutečností je patrné, že manželství je tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití a není zde ani zvláštních důvodů, které by nasvědčovaly tomu, že rozvod manželství by byl v rozporu se zájmem našeho nezletilého potomka.

Příčina rozvratu dle mého názoru spočívá v tom, že jsme se před uzavřením sňatku nedostatečně poznali.

- Důkaz :**
- výslechem účastníků,
  - výslechem pana ..... a paní .....

- výslechem slečny ..... , bytem ..... , ul. č. ....

III.

Poměry nezletilého syna ..... , nar. .... , - byly upraveny pro dobu po rozvodu v řízení dle § 176 občanského soudního řádu (§ 25 ZOR) rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ..... , č.j. .... , který nabyl právní moci .....

Důkaz : - citovaným rozsudkem.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Manželství účastníků žalobkyně ..... , roz. .... a pana ..... , kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ..... , se rozvádí.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

podpis

Smlouva upravující vypořádání práv a povinností společného bydlení manželů pro dobu po rozvodu dle § 24a odst. 1 písm.a) ZOR

Smlouva

o vypořádání práv a povinností společného bydlení, podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění, uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ..... , bytem ..... , ul. č. .... , na straně jedné, a
2. panem ..... , bytem ..... , ul. č. .... , straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci se stali jako manželé, uzavřením sňatku dne ....., společnými nájemci bytu .... kategorie č. ... v ..... patře domu č.p. .... v katastrálním území ....., v ....., ul. č. ....

II.

Účastníci se dnešního dne ve smyslu § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění, dohodli o tom, že v případě rozvodu manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do ....., se dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství,

právo společného nájmu se zrušuje,

a jako výhradní nájemce bude byt v budoucnu užívat paní .....

Pan ..... se zavazuje předmětný byt vyklidit a vyklizení jej paní ..... předat do 3 měsíců ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu a to bez nároku na bytovou náhradu.

III.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

**Smlouva upravující vzájemnou vyživovací povinnost manželů pro dobu po
rozvodu dle § 24a odst. 1 písm. a) ZOR**

Smlouva

o úpravě vyživovací povinnosti

podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění,
uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci, kteří uzavřeli sňatek dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se dnešního dne ve smyslu § 24a odst. 1 písm. a) dohodli ohledně vzájemné vyživovací povinnosti o tom, že v případě rozvodu manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do ....., dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství :

- 1) paní ..... vzniká vůči ..... právo na výživné, které bude poskytováno takto :
  - do jednoho měsíce ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství ..... vyplatí paní ..... částku ..... Kč (slovy ..... korun českých) a to na účet, jehož identifikaci mu paní ..... na požádání sdělí;
  - po dobu dvou let, počínaje měsícem, který začne běžet jako druhý po měsíci, ve kterém nastane právní moc rozsudečného výroku o rozvodu manželství, bude pan ..... paní ..... platit na výživném částku ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 10. dne v měsíci předem, na účet, jehož identifikaci mu paní ..... na požádání sdělí;
- 2) pan ..... právo na výživné proti paní ..... neuplatňuje a žádné mu ani nevzniká.
- 3) Shora popsány ujednáními jsou vzájemné vyživovací povinnosti účastníků pro případ rozvodu manželství zcela vypořádány.

II.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

**Dohoda o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu podle
§ 24a odst. 1 písm. b) ZOR**

**Dohoda
o úpravě poměrů nezletilého dítěte**

podle § 24a odst. 1 písm. b) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění,
uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci, kteří uzavřeli sňatek dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se dnešního dne ve smyslu § 24a odst. 1 písm. b) dohodli ohledně poměrů jejich nezletilého syna ....., nar. .... o tom, že v případě rozvodu jejich manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do ....., se dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství :

- a) nezletilý ....., nar. ...., svěřuje do výchovy matky.
- b) Otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

II.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

Návrh na schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu podle § 24a odst. 1 písm. b) ZOR

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., bytem u slečny ..... , ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ..... , nar. ....

N á v r h

matky na schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... Dne ..... se z našeho manželství narodil nezletilý syn .....

- Důkaz :**
- oddacím listem rodičů,
  - rodným listem nezletilého.

II.

Naše manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy otec nezletilého navázal mimomanželskou známost se slečnou ..... a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Nyní spolu očekávají narození potomka. Ani já, ani otec nezletilého, nechceme manželské soužití obnovit a dohodli jsme se na tzv. nesporném rozvodu podle § 24a odst. 1 z.č. 94/1963 Sb. o rodině.

Nezbytnou podmínkou pro postup podle citovaného ustanovení je předložení pravomocného rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu.

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já.

Nezletilý ..... je zdrav a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby běžného jeho vrstevníka.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky,
  - lékařským potvrzením.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností jsme se s otcem pro dobu po rozvodu dohodli (kopie dohody v příloze) na tom, že v zájmu nezletilého bude, aby byl pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče.

Pokud se jedná o vyživovací povinnost otce, ujednali jsme, že otec stejně jako doposud bude přispívat částkou ..... Kč měsíčně. Tato částka nám připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Aby shora popsaná dohoda byla vyjádřením nynější situace nezletilého, je její účinnost vázána na podmínku rozvazovací - následky dohody pominou, pokud návrh na rozvod manželství nebude podán do .....

Důkaz : - vyhotovením dohody.

V.

Ke schválení navrhovaná úprava ve své podstatě kopíruje dosavadní faktický stav. Ten vyhovuje jak nezletilému Pavlovi, tak mně, jakož i otci. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby tento stav byl zachován i pro dobu po rozvodu manželství. Navrhuji proto, aby soud schválil po provedeném řízení následující

d o h o d u:

Ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství matky ....., roz. .... a otce ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., na základě návrhu podaného u soudu do ....., se nezletilý ....., nar. ....., svěřuje do výchovy matky a otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

podpis

Návrh na zvýšení výživného pro nezletilé dítě

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., bytem u slečny ..... , ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ..... , nar. ....

Návrh
matky na zahájení řízení o zvýšení výživného

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne. Citovaným rozhodnutím pak byl nezl. .... pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče a otci stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Nezletilý ve školním roce ..... zahajuje školní docházku, druhým rokem chodí do sportovního oddílu kopané (..... Kč měsíčně) a v tomto roce zahajuje docházku i do Základní umělecké školy v ....., ul. č. ...., kde navštěvuje lekce hry na kytaru (..... Kč měsíčně). Se zahájením školní docházky jsou spojeny výdaje na školní pomůcky, s mimoškolní činností nezl. .... jsou spojeny i náklady na sportovní dres, sportovní obuv, hudební literaturu, pořízení hudebního nástroje, nezletilému budu muset kupovat kupón pro síťovou měsíční jízdenku MHD.

Důkaz : - výsledkem matky nezletilého,
- potvrzením školy,
- potvrzením sportovního oddílu,
- potvrzením ZUŠ,
- účty.

III.

Otec nezletilého pracuje jako ..... s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu nezletilého přispívá pouze částkou ..... Kč měsíčně, tak jak bylo stanoveno soudem. Se synem se nestýká ani o něj neprojevuje zájem.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně.

Nezletilý ..... je zdrav a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby jeho běžného vrstevníka.

Výživné stanovené shora citovaným rozsudkem bylo určeno v období, kdy byl nezletilý předškolákem - jeho potřeby vzrostly jednak přibývajícím věkem, jednak v souvislosti se zahájením školní docházky i rozvíjením jeho zájmů při mimoškolních aktivitách. Výživné bylo navíc vyměřeno při příjmu otce ..... Kč a mém příjmu ..... Kč. Příjmy otce vzrostly o ..... Kč měsíčně, moje příjmy v souvislosti s reorganizací, kdy jsem byla zbavena vedoucího místa, poklesly o téměř ..... Kč měsíčně, výnosnější místo na trhu práce toho času není.

Důkaz : - výsledkem rodičů nezletilého,

- daňovým přiznáním otce,
- potvrzením o příjmu matky.

IV.

Vzhledem k tomu, že potřeby nezletilého vzrostly, stejně jako příjmy jeho otce, mám zato, že je na místě s účinností od zahájení školní docházky zvýšit vyživovací povinnost otce. Za výživné přiměřené potřebám nezletilého (chtěla bych mu m.j. zřídit „Spoření na vzdělání“) a příjmovým poměrům otce, považuji částku ..... Kč měsíčně. Navrhuji proto, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Výživné stanovené otci na nezletilého ..... rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., částkou ..... Kč měsíčně se počínaje dnem ..... zvyšuje na částku ..... Kč měsíčně, kterou je otec povinen platit vždy do 5. dne v měsíci předem k rukám matky.

podpis

Návrh na úpravu styku rodiče s nezletilým dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Otec pan ....., bytem ....., ul. č. ....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

N á v r h

otce na zahájení řízení o úpravu styku s nezletilým

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne.

Citovaným rozhodnutím pak byl nezl. .... pro dobu po rozvodu svěřen do péče matky a mě bylo stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

S matkou nezletilého jsme se při rozvodovém řízení dohodli na tom, že se synem ..... se budu stýkat po předchozí dohodě. Předběžně bylo domluveno, že se budeme vídat každý lichý víkend v roce, nejméně po dobu 14 dnů o letních prázdninách a po dobu jednoho týdne zimních prázdnin. Tato dohoda se uskutečňovala bez větších problémů po dobu asi jednoho roku. Poté se chování matky od základu změnilo a začala mi ve styku s nezletilým bezdůvodně bránit, údajně proto, že na ..... mám neblahý vliv. Snažil jsem se o dohodu - matka však se mnou přestala komunikovat a posledního půl roku jsem syna neviděl. Ač jsem se snažil mnohokrát matku kontaktovat, vše je bezvýsledné : když se dovolám telefonem, zavěsí mi, když přijdu za nezletilým domů, neotevře. Nezbyvá mi, než se obrátit na soud se žádostí o úpravu styku.

Jsem stále výdělečně činný jako ....., můj příjem poklesl - za posledního půl roku dělá asi ..... Kč měsíčně, koupil jsem si byt ... + ... v ..... , kde jsem nezletilému zařídil i vlastní pokoj. Žiji sám, známost nemám.

Styk s nezletilým požaduji upravit tak aby odpovídal shora popsané dohodě s matkou.

Pokud je mi známo, nezletilý ..... je zcela zdravý a rozvíjí se přiměřeně svému věku.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - lékařskou zprávou,
  - daňovým přiznáním,
  - kupní smlouvou na byt,
  - fotodokumentací pokoje nezletilého.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

rozsudek :

Otec je oprávněn se s nezletilým ....., nar. ...., stýkat :

- v každý lichý týden v roce od pátku ..... hod. do neděle ..... hod.,
- v každý lichý rok v době velikonoce od pátku bezprostředně velikonoce

předcházejícího ..... hod. do velikonočního pondělí ..... hod.,

- každý rok v době od 1.7. .... hod. do 15.7. .... hod.,

- každý rok 25. 12. .... hod. do ..... hod.

- v každý sudý rok od 26.12. .... hod. do 1.1. následujícího roku .....hod.

Otec není oprávněn se s nezletilým stýkat v lichém týdnu v době od pátku .....
hod. do neděle ..... hod.:

- v sudém roce, pokud připadne na víkend jehož součástí jsou velikonoční svátky,

- v lichém roce, pokud připadne na dobu od 27.12. .... hod. do 1.1.
následujícího roku.

Otec převezme nezletilého ..... v místě bydliště matky a tam jej také po ukončení
styku vrátí.

Matka je povinna nezletilého na styk s otcem připravit.

podpis

Návrh na zákaz styku rodiče s dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Otec pan ....., bez pracovního poměru, t.č. bytem ubytovna Armády
spásy

v ....., ul. č. ....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ..... , nar. ....

N á v r h
matky na zahájení řízení o zákaz styku otce s nezletilým

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne. Citovaným rozhodnutím pak byl nezl. .... pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče matky a otci bylo stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Otec nezletilého měl již za trvání manželství, problémy s nadměrným požíváním alkoholických nápojů: pod jejich vlivem mne napadal a tropil časté výtržnosti. Tato skutečnost byla jednou z příčin rozvratu manželství a následně i rozvodu.

Popsaný stav se i po rozvodu neustále zhoršoval, rozvinul se v návyk a v průběhu posledního roku otec začal zneužívat návykové látky - posledních šest měsíců užívá nitrožilně i heroin. O tom jsem se dozvěděla, když jsem v posledních šesti měsících

byla již třikrát přizvána do nemocnice, kde byl otec nezletilého ve stavu předávkování drogou hospitalizován, přičemž jako příbuznou udal mne.

Pod vlivem drog je otec nezletilého nebezpečný jak sobě, tak svému okolí. Obávám se proto jeho vlivu na nezletilého ....., jakož i toho, že by mohl synu pod vlivem drog ublížit. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby styk otce se synem byl zakázán a to minimálně do doby, kdy si otec uvědomí nebezpečnost svého počínání a učiní alespoň prvý krok k nápravě.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - lékařskou zprávou o hospitalizacích otce,
  - znalecký posudkem ohledně stavu drogové závislosti otce, který necht' vyžádá soud.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

rozsudek :

Zakazuje se styk otce s nezletilým ....., nar. ....

podpis

Návrh na stanovení výživného pro zletilé dítě

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Žalobkyně slečna ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaná: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. .... u pana
.....

O výživné pro zletilé dítě

N á v r h
na zahájení řízení

I.

Jsem dcerou žalované a pana ....., invalidního důchodce. V současné době studuji ..... v ..... a do jejího ukončení mi zbývá jeden školní rok.

- Důkaz :**
- rodným listem,
  - občanským průkazem
  - potvrzením o studiu.

II.

Žiji ve společné domácnosti se svým otcem. Až do ..... s námi žila i žalovaná. Ta se ..... odstěhovala ke svému nynějšímu partnerovi .....

Veškeré výdaje spojené s chodem naší společné domácnosti nese otec. Jeho jediným příjmem je invalidní důchod, který t.č. činí ..... Kč a proto se snažím otci pomoci. Našla jsem si na .... dne v týdnu zaměstnání a pracuji jako ..... v kanceláři daňového poradce s příjmem ..... Kč měsíčně které dávám otci na zajištění chodu společné domácnosti (jen za nájemné a plnění poskytovaná s užívání bytu platíme přes ..... Kč měsíčně). Nezbyvá mi však na ošacení a nemohu si pořídit studijní materiály, nemám ani na měsíční síťovou jízdenku. Žalovaná při přispěla na výživu pouze v měsících ..... a ....., vždy částkou ..... Kč. Od konce měsíce ..... již nepřispěla ničím a vzkázala mi, že se o sebe musím postarat sama, když jsem plnoletá.

- Důkaz :**
- výslechem účastníků,
  - výslechem mého otce, pana .....
  - zprávou o zdravotním stavu otce, pana .....

III.

Žalovaná je zaměstnána jako vedoucí knihovnice s platem ..... Kč a kromě mne nemám žádnou další vyživovací povinnost. Domnívám se proto, že částka, kterou mi měsíčně na výživu přispívala, tedy obnosem ..... Kč, je přiměřenou jejím výdělkových poměrům pro výživné v budoucnu, s časovým výhledem do konce školního roku .....

Na základě toho navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Žalovaná je povinna platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení, výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci

k rukám žalobkyně. Zároveň necht' soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

Žaloba o výživné rozvedeného manžela (§ 93 odst.1 ZOR)

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O výživné rozvedené manželky

N á v r h

na zahájení řízení

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j....., bylo rozvedeno manželství účastníků. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Žalovaný pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. V průběhu posledního roku si pořídil nové vozidlo a koupil dům v ....., ul. č. ....

Já jsem pro závažné neurologické onemocnění s nepříznivou prognózou v invalidním důchodu a jediným mým příjmem je důchod ve výši ..... Kč měsíčně. Tento příjem pokryje jen mé nejnütnější výdaje, téměř mi nezbyvá na ovoce, které bych měla požívat v co největším množství, ani na vitamíny, které bych rovněž měla užívat a nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění.

V důsledku rozvodu jsem se ocitla úplně sama a bez pomoci, v čemž je třeba spatřovat závažnou újmu.

Za příčinu rozvodu byla ve shora uvedeném rozsudku označena opakovaná nevěra a nespolehlivost žalovaného, který byl shledán tím, kdo se porušením svých manželských povinností rozhodující měrou podílel na rozvratu manželství.

- Důkaz :**
- citovanými rozhodnutím,
  - potvrzením o příjmu žalobkyně,
  - lékařskou zprávou,
  - daňovým přiznáním žalovaného.

III.

Na základě shora popsaných skutečností mám zato, že jsem manželkou, která se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílela a které byla rozvodem způsobena závažná újma. Mám proto právo na výživné podle § 93 odst. 1 z.č. 94/1963 Sb. o rodině. Za částku příspěvku na moji přiměřenou výživu, odpovídající výdělkovým poměrům žalovaného, považuji částku nejméně ..... Kč měsíčně.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

r o z s u d e k :

Žalovaný je povinen platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení a konče dnem ....., výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně. Zároveň nechť soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

**Návrh na zúžení společného jmění pro podnikatelskou činnost jednoho
z manželů**

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobce: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O zúžení společného jmění manželů

**N á v r h
na zahájení řízení**

I.

Účastníci uzavřeli manželství před Obvodním úřadem v ..... dne .....
Uzavřením sňatku vzniklo mezi účastníky bezpodílové spoluvlastnictví manželů podle §
143 a násl. z.č.40/1964 Sb. - Občanského zákoníku v platném znění (dále jen OZ),
které se dnem 1.8. 1998 podle čl. VIII. odst. 2 z.č. 91/1998 Sb. změnilo ve společné
jmění manželů.

Důkaz : - oddacím listem.

II.

Žalovaný se stal držitelem živnostenského listu vydaného Živnostenským odborem Obvodního úřadu v ..... dne ..... pod č.j. .... Živnostenský list žalovaného opravňuje k provozování obchodní činnosti a žalovaný je tak podnikatelem dle zákona č. 455/1991 Sb.o živnostenském podnikání v platném znění a je oprávněn provozovat příslušnou podnikatelskou činnost.

Důkaz : - živnostenským listem.

III.

S uskutečňováním podnikatelské činnosti jsou spojena určitá rizika a přímým důsledkem podnikatelského neúspěchu podnikajícího manžela se tak může stát postih majetkových poměrů obou účastníků majetkového společenství vymezeného společným jměním manželů.

Platný občanský zákoník umožňuje předejít dopadům těchto rizik zúžením společného jmění dle § 148 odst. 2 ObčZ až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

Mám zato, že shora uvedenými skutečnostmi je prokázáno splnění podmínek, které zákon vyžaduje pro zúžení společného jmění manželů a proto navrhuji, aby soud po provedeném řízení vydal tento

rozsudek:

Společné jmění účastníků žalobkyně ....., roz. .... a ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se zužuje až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

podpis

Návrh na nezrušitelné osvojení (tzv.adopci) manželem matky dítěte

V ..... dne .....

Obvodnímu soudu pro.....

Navrhovatel pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O nezrušitelné osvojení nezl. ...., nar. ....

N á v r h na zahájení řízení

I.

Dne ..... jsem uzavřel manželství s paní ....., která má, z předchozího manželství rozvedeného v r. ...., ve své péči nezl. syna ..... Nezletilý ..... žije s námi ve společné domácnosti od uzavření manželství a já se podílím na jeho výchově. .... mne považuje za otce.

Biologický otec nezletilého, pan ....., se znovu oženil, má dvě další děti a o nezl. .... neprojevuje zájem. Platí pouze soudem stanovené výživné a od rozvodu nezletilého neviděl.

- Důkaz :**
- rodným listem,
  - rozvodovými spisy Obvodního soudu pro ..... sp. zn. ....,
  - oddacím listem.

II.

Nezletilého ..... bych chtěl osvojit tak, aby měl vytvořenu úplnou rodinu nejenom fakticky, ale i právně. Proto chci být zapsán v matrice jako otec. Matka s osvojením souhlasí, otce nezletilého rovněž.

- Důkaz :**
- výslechem navrhovatele,
  - výslechem rodičů nezletilého.

III.

Mé výdělkové poměry jsou dobré: působím jako ..... s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Jsem zcela zdravý a bezúhonný.

Matka nezletilého pracuje jako ..... s příjmem okolo ..... Kč měsíčně. Společně s matkou a nezletilým žijeme v nájemním bytě .... + ... kategorie.

- Důkaz :**
- potvrzením o příjmu matky,
  - daňovým přiznáním navrhovatele,
  - lékařskou zprávou,
  - výpisem z rejstříku trestů,
  - nájemní smlouvou.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

rozsudek:

Nezletilý ....., nar. ...., syn paní ....., roz. .... a otce ....., je od právní moci tohoto rozsudku osvojencem ....., nar. ...., r.č. ...., bytem ....., ul. č. ....

Osvojitel pan ....., syn pana ..... a paní ....., roz. ...., bude uveden v matrice narozených jako otec osvojence místo jeho otce .....

podpis

Dohoda rozvedených manželů o dalším nájmu bytu

Dohoda

o zániku společného nájmu bytu manžely,

uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek:

I.

Účastníci se stali jako manželé, uzavřením sňatku dne ....., společnými nájemci bytu .... kategorie č. .... v .... patře domu č.p. .... v katastrálním území ....., v ....., ul. č. ....

II.

Manželství účastníků bylo rozvedeno rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., který nabyl právní moci dne .....

III.

Účastníci se dnešního dne ve smyslu § 705 z.č.40/1964 Sb. - Občanský zákoník - v platném znění o tom, že právo společného nájmu se zrušuje a jako výhradní nájemce bude byt v budoucnu užívat paní .....

Pan ..... se zavazuje předmětný byt vyklidit a vyklizení jej paní ..... předat dne ..... a to bez nároku na bytovou náhradu.

IV.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne

podpis

PROBLEMATIKA UPRCHLÍKŮ NA ÚZEMÍ ČR

Studijní cíl: Orientace v nové úpravě problematiky uprchlíků, seznámení s příslušným zákonem, připravenost k sociální práci v této oblasti.

Problematiku nově upravuje zákon č. 325/1999 Sb. o azylu.

ZÁKLADNÍ POJMY:

Bezpečná země původu - stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště

- a) v němž státní moc dodržuje lidská práva
- b) který jeho občané nebo osoby bez státního občanství neopouštějí z důvodu uvedených v zákoně o azylu - § 12
- c) který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách
- d) který umožňuje činnost právníkům osobám, které dohlížejí nad stavem dodržování lidských práv

Bezpečná třetí země - stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém

cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může vrátit a požádat u udělení postavení uprchlíka. Stát není bezpečnou třetí zemí, pokud

a) na něj lze vztáhnout překážky vycestování - § 91

b) cizinec jeho územím pouze projížděl

Azylant - cizinec, kterému byl podle zákona o azylu udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu

Pronásledování - ohrožení života nebo svobody, opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, která jsou prováděna, podporována nebo trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem nebo ve státu posledního trvalého bydliště, v případě osoby bez státního občanství

Trvalé bydliště - stát, ve kterém osoba bez státního občanství před vstupem na území pobývala a vytvořila si k tomuto státu vazby trvalejší povahy

Azylové zařízení - přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko

Prohlášení o úmyslu požádat o azyl

Prohlášení o úmyslu požádat o azyl (prohlášení o azylu) je písemný nebo jiný projev vůle cizince, ze kterého je zřejmé, že cizinec hledá v České republice ochranu před pronásledováním.

Cizinec, který vstupuje na území s úmyslem požádat o azyl, je oprávněn učinit prohlášení o azylu na hraničním přechodu policií. Policie mu povolí vstup na území udělením víza za účelem vstupu (vstupní vízum) do cestovního dokladu nebo do hraniční průvodky. Opravňuje ho k pobytu na území po dobu 24 hodin od hodiny a dne udělení za účelem dostavení se do přijímacího střediska určeného policií. Cizinec je povinen se v této lhůtě dostavit do přijímacího střediska. Tam se dopraví cizinec sám, nebo je-li to nutné (zdravotní stav, věk), dopraví ho tam policie. Náklady spojené s dopravou cizince do přijímacího střediska hradí ministerstvo.

V přijímacím středisku je oprávněn učinit prohlášení o azylu *cizinec, který vstoupil nebo pobývá na území*, aniž splnil podmínky vstupu nebo pobytu podle zvláštního právního předpisu (zákon o pobytu cizinců na území ČR) nebo který na území pobývá na základě víza nebo povolení k pobytu uděleného podle zvláštního právního předpisu (zákon o pobytu cizinců na území ČR).

Policie po příjezdu cizince, který učinil prohlášení o azylu na hraničním přechodu, do přijímacího střediska prodlouží v případě potřeby dobu pobytu na vstupní vízum do dne, kdy ministerstvo vyzve cizince k podání návrhu na zahájení řízení.

Cizinci, který učinil prohlášení o azylu v přijímacím středisku, udělí policie vstupní vízum, které ho opravňuje k pobytu do dne, kdy ministerstvo vyzve cizince k podání návrhu na zahájení řízení o udělení azylu.

ŘÍZENÍ O AZYL

K řízení o udělení azylu a odnětí azylu je příslušné ministerstvo.

Účastníkem řízení je:

- a) cizinec, který žádá o udělení azylu v ČR
- b) cizinec, jemuž byl azyl udělen a bylo zahájeno řízení o jeho odnětí

Účastník řízení má právo nechat se po celou dobu řízení zastupovat na základě plné moci s ověřeným podpisem tohoto účastníka. Má také právo požádat o pomoc právnickou nebo fyzickou osobu, která se zabývá poskytováním právní pomoci uprchlíků. Má právo jednat v řízení v mateřském jazyce nebo se svým souhlasem v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Za tím účelem poskytne ministerstvo účastníkovi bezplatně tlumočnicka na celou dobu řízení. Účastník řízení je oprávněn přizvat si na své náklady tlumočnicka podle své volby.

Řízení o udělení azylu se zahajuje podáním návrhu na zahájení řízení o udělení azylu. Řízení o odnětí azylu se zahajuje z podnětu ministerstva nebo na návrh azylanta.

Cizinci, který podal návrh na zahájení řízení o udělení azylu, udělí policie **vízum za účelem řízení o udělení azylu**. Vízum opravňuje cizince k pobytu po dobu 60 dnů; dobu pobytu policie na žádost cizince prodlouží vždy o 60 dnů. Platnost víza zaniká nabytím právní moci rozhodnutí o azylu.

Průběh řízení o udělení azylu

Ministerstvo vyzve bez zbytečného odkladu cizince, který učinil prohlášení o azylu, k podání návrhu na zahájení řízení o udělení azylu a ve výzvě mu k tomu stanoví lhůtu.

Návrh na zahájení řízení lze podat pouze v přijímacím středisku. Cizinec je povinen při podání návrhu odevzdat svůj cestovní doklad.

Pokud cizinec návrh na zahájení řízení nepodá, přestože mu nebránily důvody na jeho vůli nezávislé, ministerstvo ukončí jeho pobyt v přijímacím středisku a vrátí mu cestovní doklad. Policie mu udělí výjezdní vízum.

Pokud se narodí dítě účastníkovi řízení nebo azylantovi, má právo do tří měsíců ode dne narození dítěte podat návrh na zahájení řízení o udělení azylu pro toto dítě za předpokladu, že se toto dítě narodilo a pobývá na území ČR.

Pohovor

Pověřený pracovník provede s účastníkem řízení za účelem spolehlivého zjištění skutečného stavu věci pohovor s účastníkem řízení. O provedení pohovoru sepíše protokol.

Účastník řízení je povinen dostavit se k tomuto pohovoru ve lhůtě, kterou stanoví ministerstvo. Pokud se opakovaně k pohovoru bez vážných důvodů nedostaví, rozhodne ministerstvo na základě spisového materiálu, pokud to jeho obsah umožní.

Zastavení řízení

Řízení se zastaví, jestliže

- účastník řízení vzal návrh na jeho zahájení zpět
- odpadl důvod řízení zahájeného z podnětu ministerstva
- účastník řízení v průběhu řízení zemřel
- účastník řízení se bez vážného důvodu opakovaně nedostavuje k pohovoru
- účastník řízení neodstranil v stanovené lhůtě vady návrhu

Přerušování řízení

Řízení lze přerušit

- jestliže byl účastník vyzván, aby ve stanovené lhůtě odstranil nedostatky
- jestliže se nemůže účastník řízení ze zdravotních nebo jiných vážných důvodů řízení zúčastnit

Rozhodnutí

Rozhodnutí ve věci vydá ministerstvo do 90 dnů ode dne zahájení řízení. Pokud nelze vzhledem k povaze věci v této lhůtě rozhodnout, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit.

Rozklad

Proti rozhodnutí o neudělení azylu lze podat do 15 dnů ode dne rozhodnutí rozklad. Rozhoduje o něm ministr vnitra na návrh zvláštní komise jím zřízené podle správního řádu a složené ze zástupců státních orgánů a nestátních institucí v poměru 3:4, kteří jsou státními občany ČR.

Žaloba

Žaloba proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu musí být podána do 30 dnů od doručení rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni. Podání žaloby má odkladný účinek.

Cizinci, který předloží doklad o podání žaloby proti rozhodnutí o neudělení azylu nebo o zastavení řízení, udělí příslušný odbor cizinecké a pohraniční policie **vízum za účelem strpění pobytu**. Opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů. Na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně. Platnost víza zaniká nabytím právní moci rozhodnutí soudu o žalobě. Nemůže-li si cizinec zajistit ubytování, zajistí mu ubytování ministerstvo. Náklady spojené s pobytem na území si hradí cizinec z vlastních prostředků. Lze mu s ohledem na jeho majetkové a finanční poměry na jeho žádost poskytnout finanční příspěvek až do výše životního minima. O žádosti rozhoduje ministerstvo a finanční příspěvek vyplácí příslušný okresní úřad.

Cizinec který **obdržel rozhodnutí o zamítnutí žaloby** proti rozhodnutí o neudělení azylu, je **povinen ukončit pobyt a vycestovat z území** do 30 dnů po doručení rozhodnutí.

Povinnost ukončit pobyt neplatí, pokud cizinec pobývá na území na základě víza nebo povolení k pobytu uděleného podle zvláštního předpisu.

Důvody udělení azylu:

1. cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod

2. má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo ve státě jeho posledního trvalého bydliště

Zvláštní důvody udělení azylu:

1. Manželi azylanta nebo jeho svobodným dětem mladším 18 let udělí na jejich žádost nebo na žádost azylanta azyl, i když v řízení o udělení azylu nebudou zjištěny důvody pro udělení.
2. Rodičům azylanta mladšího 18 let ministerstvo udělí na jejich žádost azyl, i když v řízení nebudou zjištěny důvody pro udělení.

Cizinci se musí po celou dobu řízení o udělení azylu zdržovat na území ČR.

Azyl z humanitárních důvodů:

Ministerstvo může udělit azyl z humanitárních důvodů, i když v řízení o azylu nebudou zjištěny důvody pro udělení.

Důvody vylučující udělení azylu:

Azyl nelze udělit, i když budou zjištěny potřebné důvody k udělení, ale je důvodné podezření, že cizinec

- a) se dopustil trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů
- b) dopustil se před podáním návrhu na zahájení řízení o udělení azylu vážného nepolitického trestného činu mimo území
- c) je vinen činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíly Organizace spojených národů

Návrh se zamítne jako zjevně nedůvodný, jestliže účastník řízení o udělení azylu:

- a) uvádí pouze ekonomické důvody
- b) uvádí úmyslně nesprávné údaje o své totožnosti nebo státním občanství nebo tyto údaje odmítá uvést
- c) žádá o udělení azylu pouze proto, aby unikl situaci všeobecné nouze

- d) v opakovaně podaném návrhu uvede podobné důvody jako v návrhu předchozím
- e) přichází ze státu, který ČR považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu
- f) má více než jedno státní občanství a nevyužil ochrany některého ze státu, jehož státní občanství má

Důvody odnětí azylu

- uvedl nepravdivé údaje anebo zamlčel podstatné skutečnosti
- byl mu udělen azyl nebo povolení k trvalému nebo obdobnému pobytu v jiném státě
- dobrovolně znovu využil ochrany státu, jehož je státním občanem
- dobrovolně znovu nabyl státní občanství státu, který opustil
- nabyl nové státní občanství, a má proto možnost používat ochranu tohoto státu
- dobrovolně pobývá ve státě, který opustil
- důvody pro udělení azylu pominuly

Azyl zaniká

1. smrtí azylanta
2. udělením státního občanství ČR
3. písemným prohlášením azylanta o vzdání se azylu
4. odnětím podle § 17

Práva a povinnosti účastníka řízení o udělení azylu

V přijímacím nebo pobytovém středisku se poskytne cizinci bezplatně ubytování, strava, kapesné, případně další služby.

Pokud mu to dovolují majetkové a finanční poměry, je uvedené služby povinen hradit zcela nebo zčásti.

Účastník řízení, který je **hlášený k pobytu mimo pobytové středisko** si hradí náklady spojené s pobytem na území z vlastních prostředků, s výjimkou zdravotní péče. Je povinen se přihlásit u odboru cizinecké a pohraniční policie do 3 dnů od zahájení řízení. Lze mu s ohledem na jeho majetkové a finanční poměry na jeho

žádost poskytnout finanční příspěvek až do výše životního minima. Žádost se podává místně příslušnému okresnímu úřadu. Ten také příspěvek vyplácí.

Účastník řízení je povinen strpět potřebnou dobu ubytování v přijímacím středisku. Nesmí přijímací středisko opustit do dokončení potřebných úkonů.

Obdrží od ministerstva **průkaz účastníka řízení o udělení azylu** který je platný po dobu řízení o azyl. Obsahuje údaje o totožnosti účastníka řízení, o jeho státním občanství, místě ubytování, o uděleném vízu a o jeho dětech mladších 15 let, pokud jsou také účastníky řízení o azyl.

Azylant

Účastník řízení o udělení azylu, který obdržel rozhodnutí o udělení azylu se stává azylantem.

Je povinen přihlásit se **k trvalému pobytu na** u příslušného odboru cizinecké a pohraniční policie do 3 pracovních dnů ode dne doručení rozhodnutí o azylu. Azylant je oprávněn k trvalému pobytu na území po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Odbor cizinecké a pohraniční policie příslušný podle hlášeného trvalého pobytu azylanta vydá azylantovi **průkaz povolení k pobytu azylanta**. Je to veřejná listina, kterou azylant prokazuje své jméno a příjmení, datum a místo narození, stav, státní občanství, rodné číslo, údaje o udělení azylu a místo hlášeného trvalého pobytu na území. Na žádost azylanta zapíše do průkazu policie údaje o jeho dětech mladších 15 let. Doba platnosti průkazu je dva roky. Dobu platnosti tohoto průkazu lze opakovaně prodloužit o dva roky.

Azylant je povinen prokazovat průkazem příslušným orgánům svou totožnost a požádat policii neprodleně o vydání nového průkazu, pokud ztratil dosavadní svou platnost.

Odbor cizinecké a pohraniční policie vydá azylantovi na jeho žádost **cestovní doklad**. Jeho platnost je 2 roky a lze ji opakovaně prodloužit; celková platnost nesmí přesáhnout 10 let. Územní platnost zahrnuje všechny státy světa s výjimkou státu, jehož je cizinec státním občanem.

Žádost o přiznání postavení uprchlíka podaná žadatelem před nabytím účinnosti nového zákona o azylu se považuje za návrh na zahájení řízení o udělení azylu a posuzuje se podle tohoto zákona.

Cizinec, kterému bylo přiznáno postavení uprchlíka podle dřívější úpravy, se dnem účinnosti nového zákona o azylu považuje za azylanta podle tohoto zákona.

Azylová zařízení

Azylová zařízení zřizuje ministerstvo

Příjmací středisko - slouží k ubytování účastníka řízení o udělení azylu do doby provedení potřebných úkonů /dle § 46/ . Je provozováno ministerstvem.

Pobytové středisko - slouží k ubytování účastníka řízení o udělení azylu do doby nabytí právní moci rozhodnutí o udělení azylu. Je provozováno ministerstvem nebo právnickou osobou v rozsahu pověření uděleného ministerstvem a za úplatu.

Integrační azylové středisko - slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byl udělen azyl. Je provozováno stejným způsobem jako pobytové středisko.

Stát prostřednictvím ministerstva poskytuje obci příspěvek k částečné úhradě nákladů obce vynaložených v souvislosti s azylovým zařízením v jejím území.

Státní integrační program

Je to program zaměřený na pomoc azylantům při zajištění jejich začlenění do společnosti. Součástí je i vytvoření předpokladů pro získání znalostí českého jazyka.

V oblasti zajištění trvalého bydlení se realizuje formou jednorázové nabídky bydlení azylantovi ministerstvem.

V oblasti získání znalosti českého jazyka realizuje Ministerstvo školství integrační program formou bezplatného jazykového kurzu. Ministerstvo školství učiní azylantovi nabídku kurzu českého jazyka nejpozději do 30 dnů ode dne udělení azylu.

Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky

Má právo vyžádat si od ministerstva informace o počtu zahájených řízení .

Ministerstvo, případně další orgány státu nebo orgány veřejné správy umožní pověřenému zástupci na jeho žádost a bez průtahů

- kdykoliv navázat s účastníkem řízení kontakt
- nahlížet do spisů účastníka řízení
- být přítomen při pohovoru a ústním jednání

Účastník řízení má právo být po celou dobu řízení ve styku s Úřadem Vysokého komisaře a s právníckými osobami, které se zabývají ochranou jeho zájmů.

Prameny ke studiu:

Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to bezpečná země původu, bezpečná třetí země, pronásledování, trvalé bydliště, azylové zařízení a kdo je to azylant?
2. Co je to prohlášení o úmyslu požádat o azyl?
3. Řízení o azylu /příslušnost, účastníci řízení, průběh/
4. Důvody udělení azylu, zvláštní důvody udělení azylu, azyl z humanitárních důvodů
5. Důvody vylučující udělení azylu
6. Důvody odnětí azylu a zánik azylu
7. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
8. Průkaz účastníka řízení o udělení azylu, průkaz povolení k pobytu azylanta, cestovní doklady
9. Státní integrační program
10. Pobyt azylanta
11. Azylová zařízení

POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Studijní cíl: získání orientace v problematice pobytu cizinců na našem území, seznámení s příslušným zákonem, připravenost pro sociální práci v této oblasti.

Od 1. ledna 2000 nabyl účinnosti **nový zákon č. 326/1999 Sb.** o pobytu cizinců na území České republiky. Zrušuje předchozí právní úpravu pobytu cizinců na našem území.

Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky.

Cizinec je oprávněn vstoupit na území přes hraniční přechod v místě a čase určeném k provádění hraniční kontroly a je povinen podrobit se hraniční kontrole.

Cizinec smí vstoupit na území České republiky, pobývat na něm a vycestovat z území do zahraničí jen s platným cestovním dokladem opatřeným vízem ČR, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva.

Překročit státní hranice lze jenom na hraničních přechodech určených pro mezinárodní cestovní styk.

Na požádání policie je cizinec **při hraniční kontrole povinen:**

a) předložit tyto **doklady:**

1. cestovní doklad
2. platné vízum České republiky

3. doklad o zajištění prostředků k pobytu na území (§13) nebo
  4. ověřené pozvání ne starší než 90 dnů ode dne jeho ověření policií
  5. doklad o zdravotním pojištění
  6. doklad o zajištění ubytování
  7. vízum státu, který je cílem jeho cesty
- b) prokázat **zajištění nákladů** spojených s vycestováním z území (§ 12)
  - c) vyplnit a podepsat **hraniční průvodku** a opatřit ji fotografií
  - d) sdělit **údaje** v rozsahu žádosti o udělení víza (§ 54)

Z výše uvedených povinností jsou zákonem stanovené výjimky.

Vstup na území za účelem poskytnutí dočasné ochrany

Cizinci, který žádá při hraniční kontrole o dočasnou ochranu, policie:

- a) udělí vízum k pobytu do 90 dnů opravňující cizince k pobytu na území po dobu 3 pracovních dnů
- b) vydá hraniční průvodku a vyznačí do ní vízum
- c) stanoví cizinci místo pobytu na území a druh přepravy do místa pobytu
- d) upozorní cizince odpovídajícím způsobem na jeho oprávnění požádat o vízum za účelem dočasné ochrany v době platnosti uděleného 3 denního víza

Prostředky k pobytu na území

Zajištění prostředků k pobytu na území se prokazuje předložením:

- a) **peněžních prostředků** alespoň ve výši
  1. 0,5 násobku životního minima k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na 1 den pobytu, jestliže tento pobyt *nemá vcelku přesáhnout dobu 30 dnů*
  2. 15 násobku částky uvedeného životního minima, jestliže *má* pobyt na území *přesáhnout dobu 30 dnů*; tato částka se za každý celý měsíc předpokládaného pobytu na území zvyšuje o 2násobek částky životního minima

3. 50násobku částky životního minima na osobní potřeby, jestliže se jedná o pobyt za účelem podnikání, který *má vcelku přesáhnout 90 dnů*, nebo
- b) dokladu, který potvrzuje **zaplacení služeb** spojených s pobytem cizince na území nebo dokladu potvrzujícího, že služby budou poskytnuty bezplatně

Zajištění prostředků k pobytu lze **místo uvedených peněžních prostředků** prokázat

- a) **výpisem z účtu** vedeného v bance znějícím na jméno cizince
- b) jiným dokladem, například platnou mezinárodně uznávanou *kreditní kartou*

Cizinec, který **bude na území studovat** může jako doklad o zajištění prostředků k pobytu předložit:

- a) *závazek vydaný státním orgánem* nebo právnickou osobou, že zajistí pobyt cizince na území poskytnutím peněžních prostředků ve výši částky životního minima na osobní potřeby na 1 měsíc předpokládaného pobytu, nebo
- b) *doklad* o tom, že veškeré náklady spojené s jeho pobytem budou *uhrazeny přijímací organizací, školou*.

Pokud částka uvedená v závazku této výše nedosahuje, je cizinec povinen předložit doklad o vlastnictví, který pokrývá chybějící rozdíl.

Cizinec, který nedosáhl věku 18 let, je povinen prokázat zajištění prostředků v poloviční výši.

Pozvání

V pozvání se zvoucí osoba zavazuje, že uhradí náklady

- a) spojené s obživou cizince po dobu pobytu
- b) spojené s ubytováním cizince po dobu pobytu
- c) spojené s poskytnutím zdravotní péče po dobu pobytu
- d) vzniklé policii v souvislosti s pobytem na území a vycestováním cizince z území při správním vyhoštění

Na území České republiky mohou cizinci pobývat:

- a) přechodně
- b) dlouhodobě
- c) trvale

DRUHY POBYTU NA ÚZEMÍ ČR

A. PŘECHODNÝ POBYT

1. bez víza

2. na základě uděleného víza:

a) krátkodobého:

- výjezdní vízum
- průjezdní vízum
- letištní vízum
- vízum k pobytu do 90 dnů

b) dlouhodobého:

- vízum k pobytu nad 90 dnů
- vízum za účelem strpění pobytu
- vízum za účelem dočasné ochrany

c) diplomatického a zvláštního

B. TRVALÝ POBYT

1. na základě povolení k pobytu

2. pobyt cizince svěřeného do náhradní výchovy rozhodnutím příslušného orgánu

C. POBYT CIZINCE NAROZENÉHO NA ÚZEMÍ ČR

ad. A. PŘECHODNÝ POBYT

1. Přechodný pobyt bez víza

Cizinec může pobývat na území přechodně bez víza

- pokud tak stanoví *mezinárodní smlouva* o zrušení vízové povinnosti
- pokud tak stanoví *vláda* svým nařízením
- je-li :
  - ve výkonu *vazby*
  - umístěn v *policejní cele*
  - mladší 15 let po dobu *hospitalizace*

2. Přechodný pobyt na území na základě víza

a) Přechodný pobyt na základě krátkodobého víza

Výjezdní vízum

Uděljuje ho a vyznačuje policie, a to na žádost cizince, který pobývá na území bez víza nebo z moci úřední. Doba jeho *platnosti* je 60 dnů. *Opravňuje* cizince k pobytu na území na dobu v něm stanovenou a k vycestování z území.

Žádost o udělení výjezdního víza lze podat ve lhůtě 3 pracovních dnů před uplynutím dosavadní doby pobytu na území.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu na území
- fotografie
- prostředky k pobytu na území nebo ověřené pozvání
- doklad o zajištění nákladů spojených s vycestováním z území

Průjezdní vízum

Uděluje ho diplomatická mise nebo zastupitelský úřad ČR na žádost cizince, který hodlá projíždět územím. Doba *platnosti* víza je 90 dnů.

Druhy:

- jednosměrné - opravňuje cizince k pobytu na území po dobu 5 dnů
- obousměrné - opravňuje cizince ke dvojímu pobytu na území po dobu 5 dnů
- bez omezení počtu cest - opravňuje cizince k opakovanému pobytu na území po dobu 5 dnů

Žádost o vízum lze ve výjimečných případech podat na hraničním přechodu.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- vízum jiného státu, který je cílem jeho cesty
- prostředky k pobytu na území
- prokázání zajištění nákladů spojených s vycestováním z území
- fotografie
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu

Letištní vízum

Uděluje ho zastupitelský úřad na žádost cizince, který je nucen z důvodu čekání na letecký spoj pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území. Doba *platnosti* víza je 90 dnů.

Druhy:

- jednosměrné - opravňuje cizince k pobytu v tranzitním prostoru po dobu čekání na letecký spoj uvedený v letence
- obousměrné - opravňuje cizince ke dvojímu pobytu po dobu čekání na letecký spoj uvedený v letence

Bez letištního víza mohou v tranzitním prostoru pobývat držitelé diplomatických, služebních, úředních nebo zvláštních pasů členové posádek letadel a občané států, pro které prováděcí právní předpis nestanoví jinak.

Náležitosti k žádosti o vízum:

- cestovní doklad
- vízum státu, který je cílem jeho cesty
- fotografie
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu
- letenka na letecký spoj

Vízum k pobytu do 90 dnů

Uděljuje ho zastupitelský úřad na žádost jedince. Doba *platnosti* víza je 180 dnů.

Zastupitelský úřad vízum uděluje jako jednorázové nebo vícenásobné.

Vízum *opravňuje* k pobytu na území po dobu v něm uvedenou. Celková doba pobytu na území nesmí překročit 90 dnů.

Policii na hraničním přechodu lze podat žádost o udělení víza za účelem:

- účasti nařízení u orgánů státu
- účasti na pohřbu osoby blízké
- likvidace živelné pohromy nebo zvláště závažné havárie na území
- pobytu na území ve veřejném zájmu ČR

Vízum udělené z výše uvedených důvodů opravňuje k pobytu na území nejdéle na 5 dnů. Ve vízu se uvádí účel pobytu.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu
- fotografie
- policií ověřené pozvání nebo prostředky k pobytu na území

- doklad o zajištění ubytování cizince po dobu jeho pobytu na území
- peněžitá částka ve výši nákladů spojených s vycestováním z území
- další doklady osvědčující údaje uvedené v žádosti

K žádosti o udělení víza k pobytu za účelem zaměstnání je cizinec povinen předložit:

- povolení k zaměstnání vydané Úřadem práce ČR
- cestovní doklad
- fotografie
- peněžitou částku ve výši nákladů spojených s vycestováním z území
- doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území
- doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu na území

Prodloužení doby pobytu:

Dobu pobytu na žádost cizince prodlouží policie. Cizinec musí podat žádost v době platnosti víza a předložit náležitosti stejné jako k žádosti o udělení víza s výjimkou fotografií.

b) Přechodný pobyt na území na dlouhodobá víza

Vízum k pobytu nad 90 dnů

Uděluje ho policie na žádost cizince, který hodlá pobývat na území vyžadujícím pobyt na území delší než 90 dnů. Zastupitelský úřad uvede ve vízu účel pobytu. Doba *platnosti* víza je 365 dnů.

Pokud bylo vízum uděleno *za účelem zaměstnání*, stanoví se doba platnosti na dobu výkonu zaměstnání uvedenou v povolení zaměstnání. Doba výkonu zaměstnání uvedená v povolení musí být delší než 90 dnů.

Pokud lze sledovaného účelu dosáhnout pobytem na území v době kratší než je platnost víza k pobytu nad 90 dnů, stanoví policie dobu pobytu podle doby potřebné k dosažení tohoto účelu.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- doklad potvrzující účel pobytu na území
- prostředky k pobytu na území
- doklad s ověřeným podpisem ubytovatele obsahující jeho souhlas s ubytováním cizince po dobu jeho pobytu na území
- doklad o zdravotním pojištění
- výpis z evidence Rejstříku trestů a obdobný doklad státu, jehož je cizinec státním občanem
- fotografie

K žádosti o udělení víza za účelem zaměstnání je cizinec povinen předložit:

- povolení k zaměstnání
- cestovní doklad
- doklad o ubytování
- výpis z evidence Rejstříku trestů a obdobný doklad z domovského státu
- fotografie
- doklad o zdravotním pojištění

Podání žádosti o udělení víza na území

Žádost o udělení víza lze podat v českém jazyce na území policí za podmínky, že cizinec tuto žádost podává k průběhu pobytu na území na vízum k pobytu nad 90 dnů vydaného za účelem společného soužití rodiny a žádá o udělení víza za jiným účelem. S výjimkou víza za účelem zaměstnání a za účelem podnikání.

Prodloužení doby platnosti víza a doby pobytu na území

Policie opakovaně prodlouží dobu platnosti víza pobytu o 365 dnů za podmínky, že trvá stejný účel, pro který bylo vízum uděleno.

Cizinci, kterému je při pobytu na území vydáno povolení k zaměstnání opakovaně, prodlouží policie dobu platnosti víza k pobytu na dobu výkonu opakovaně povoleného zaměstnání.

K žádosti o prodloužení doby platnosti víza se předkládají stejné náležitosti jako při žádosti o udělení víza s výjimkou fotografie a obdobného dokladu domovského státu, jako výpis z evidence Rejstříku trestů. K žádosti o prodloužení doby platnosti víza uděleného za účelem podnikání je cizinec povinen dále předložit potvrzení finančního úřadu ČR o zaplacení daně z příjmů a potvrzení orgánů České správy sociálního zabezpečení o zaplacení sociálního pojištění za poslední období.

Zrušení platnosti víza pobytu

Policie zruší platnost víza, jestliže cizinec

- byl pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu
- neplní účel, pro který bylo vízum uděleno
- o zrušení platnosti víza požádá

Vízum za účelem strpění pobytu

Uděljuje ho policie

- a) na žádost cizince, pokud brání jeho vycestování z území překážka na jeho vůli nezávisle
- b) cizinci, jehož vycestování není možné

Dobu *platnosti* víza stanoví policie na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na 365 dnů. Dobu platnosti je možné opakovaně prodloužit.

Náležitosti k žádosti o udělení víza:

- cestovní doklad
- ověřená kopie dokladu, který potvrzuje existenci důvodu pro udělení víza
- fotografie

Zrušení platnosti víza

Cizinec je povinen požádat o zrušení platnosti víza nejpozději do 3 dnů po odpadnutí překážky vycestování, která byla na jeho vůli nezávislá nebo bez zbytečného odkladu, nejpozději do 60 dnů po odpadnutí překážky vycestování.

Policie zruší platnost víza, jestliže pominuly důvody, pro které bylo vízum uděleno a cizinec nepožádal o zrušení platnosti víza ve výše uvedené lhůtě.

Policie po zrušení platnosti víza udělí výjezdní vízum a cizinec je povinen vycestovat z území v době stanovené výjezdním vízem.

Vízum za účelem dočasné ochrany

Cizinci, který žádá při hraniční kontrole o dočasnou ochranu, *policie*:

- a) udělí vízum k pobytu do 90 dnů opravňující cizince k pobytu na území po dobu 3 pracovních dnů
- b) vydá hraniční průvodku a vyznačí do ní vízum
- c) stanoví cizinci místo pobytu na území a druh přepravy do místa pobytu
- d) upozorní cizince odpovídajícím způsobem na jeho oprávnění požádat o vízum za účelem dočasné ochrany v době platnosti uděleného 3 denního víza

Vízum uděluje policie na žádost *cizinci, který prchá* ze státu, jehož je občanem nebo ze státu, který mu přiznal azyl nebo ze státu posledního trvalého bydliště

- a) před ozbrojeným konfliktem, občanskou válkou nebo stálým násilím
- b) před živelní pohromou
- c) z důvodu soustavného nebo hromadného porušení lidských práv
- d) z důvodu soustavného nebo hromadného pronásledování z národnostních nebo z náboženských důvodů

Toto vízum uděluje policie na žádost i manželů nebo svobodnému dítěti mladšího 18 let cizince, kterému byla dočasná ochrana již poskytnuta nebo potomku tohoto cizince staršímu 18 let, pokud není schopen se sám uživit.

Příbuzenský vztah je cizinec povinen prokázat oddacím listem nebo rodným listem dítěte. Pokud nemůže tento doklad předložit z důvodu na jeho vůli nezávislých, je možné tento naklad nahradit čestným prohlášením.

U potomka staršího 18 let je cizinec povinen prokázat také závislost tohoto potomka na jeho péči.

Pokud si nemůže cizinec zajistit ubytování, zajistí mu ubytování ministerstvo. Pokud ubytovaný cizinec nemůže nést náklady spojené se vstupem a pobytem na území, nese tyto náklady ministerstvo. Cizinec, kterému je poskytnuta dočasná ochrana a je hlášen k pobytu mimo pobytové středisko si hradí náklady spojené s pobytem na území z vlastních prostředků. Na jeho žádost je mu poskytnut *finanční příspěvek* až do výše životního minima, s ohledem na prokázané osobní a majetkové poměry. Žádost se podává místně příslušnému úřadu. O žádosti *rozhoduje ministerstvo*. Finanční příspěvek *vyplácí místně příslušný okresní úřad*.

Finanční příspěvek zahrnuje:

- a) příspěvek na zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb
- b) příspěvek na dietní stravování
- c) příspěvek na zajištění nezbytných nákladů na domácnost

Cizinec se pro účely zaměstnání a studia považuje po dobu platnosti víza za účelem dočasné ochrany za cizince s povoleným trvalým pobytem.

Pracovníci Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky jsou oprávněni osobně jednat s cizincem, kterému bylo uděleno vízum za účelem dočasné ochrany.

c) Pobyt na území na diplomatické vízum a zvláštní vízum

Diplomatické vízum je vízum udělené cizinci na základě oficiální žádosti (nóty) a označené jako „Diplomatické vízum“. Vyznačuje se do diplomatického pasu nebo jiného cestovního dokladu cizince, který požívá diplomatických imunit a výsad.

Zvláštní vízum je vízum udělené cizinci za účelem služebního pobytu na území na základě oficiální žádosti (nóty) a označené jako „Zvláštní vízum“. Vyznačuje se do služebního pasu nebo jiného cestovního dokladu cizince.

Zastupitelský úřad uděluje diplomatické vízum a zvláštní vízum v zahraničí. Ministerstvo zahraničních věcí uděluje a vyznačuje diplomatické vízum a zvláštní vízum na území.

Víza se udělují s platností na dobu výkonu diplomatické nebo konzulární funkce nebo na dobu trvání pobytu za služebním účelem.

ad. B. TRVALÝ POBYT

Trvalý pobyt na území na základě povolení k pobytu

O povolení k pobytu je bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území oprávněn požádat cizinec,

1. který o vydání tohoto povolení žádá za účelem společného soužití se státním občanem ČR, který má na území hlášen trvalý pobyt za podmínky, že cizinec je
  - a) manželem státního občana ČR
  - b) osamělým rodičem starším 70 let státního občana ČR a tento občan je starší 18 let
  - c) nezletilým dítětem státního občana ČR a byl po rozvodu manželství rozhodnutím soudu svěřen do jeho péče
  - d) zletilým dítětem státního občana ČR a tento občan je osamělý a starší 70 let
  - e) osobou, která osvojila dítě, které bylo státním občanem ČR, nebo osobou, které bylo nezletilé dítě, které je státním občanem ČR svěřeno do náhradní rodinné péče
  - f) nezletilým dítětem, které bylo ke dni osvojení v cizině státním občanem ČR
2. který o vydání tohoto povolení žádá z humanitárních důvodů nebo z jiných důvodů hodných zřetele
3. jehož pobyt na území je v zahraničněpolitickém zájmu ČR

O povolení k trvalému pobytu je po 8 letech nepřetržitého pobytu na území na vízum k pobytu nad 90 dnů nebo na vízum za účelem dočasné ochrany oprávněn požádat cizinec, který žádá o vydání tohoto povolení za účelem společného soužití s cizincem, který je držitelem k povolení k pobytu za podmínky, že cizinec, který žádá o toto povolení je

- a) jeho manželem po dobu nejméně 5 let
- b) nezletilým svobodným dítětem svěřeným do péče držitele povolení k pobytu nebo zletilým dítětem závislým na jeho péči
- c) osamělým rodičem starším 70 let držitele povolení k pobytu

Místo podání žádosti

Cizinec je oprávněn podat žádost na zastupitelském úřadě.

Na území ČR může podat žádost cizinec, který

- a) na tomto území pobývá na dlouhodobé vízum
- b) je manželem nebo svobodným dítětem mladším 18 let státního občana ČR

Náležitosti k žádosti o povolení pobytu:

- fotografie
- cestovní doklad
- listinný doklad, který potvrzuje účel pobytu na území
- doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území
- výpis z evidence Rejstříku trestů a obdobný doklad domovského státu
- doklad s ověřeným podpisem obsahující souhlas osoby, že ubytuje cizince na území

Pobyt cizince svěřeného do náhradní výchovy rozhodnutím příslušného orgánu

Cizinec svěřený do náhradní výchovy je *oprávněn* trvale pobývat na území, je-li alespoň 1 fyzická osoba, které je cizinec svěřen, přihlášena k trvalému pobytu na území nebo se na území nachází ústav, ve kterém je dítě umístěno.

Oprávnění vzniká dnem právní moci rozhodnutí o svěření cizince do náhradní výchovy .

Policie vydá cizinci potvrzení oprávnění trvalého pobytu na území. Do dosažení 15 let může cizinec pobývat na území bez cestovního dokladu.

ad. C. POBYT CIZINCE NAROZENÉHO NA ÚZEMÍ ČR

Narodí-li se cizinec na území, považuje se jeho pobyt na tomto území po dobu pobytu jeho zákonného zástupce (nejdéle po dobu 60 dnů) za **přechodný** za předpokladu splnění zákonem stanovených podmínek.

Pobývá-li zákonný zástupce narozeného cizince na území na vízum, je povinen podat žádost o zapsání narozeného cizince do víza.

Pobývá-li zákonný zástupce na území na základě povolení k pobytu, je povinen podat za narozeného cizince žádost k policii o udělení víza k pobytu nad 90 dnů. V případě podání žádosti o udělení povolení k pobytu se pobyt narozeného cizince po dobu řízení považuje za přechodný.

K žádosti je zákonný zástupce povinen předložit:

- cestovní doklad dítěte, příp. vlastní cestovní doklad, ve kterém je dítě napsáno
- rodný list dítěte
- doklad o zdravotním pojištění

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Kdo je to cizinec?
2. Jak probíhá vstup cizince na území české republiky?
3. Kdy a v jaké výši musí cizinec prokázat zajištění prostředků k pobytu na území?
4. Co je to pozvání a jaký je jeho obsah?
5. Jaké jsou druhy pobytů na území ČR?
6. Přechodný pobyt na území bez víza.
7. Přechodný pobyt na základě krátkodobého víza.
8. Výjezdní vízum
9. Průjezdní vízum
10. Letištní vízum
11. Vízum k pobytu do 90 dnů
12. Přechodný pobyt na základě dlouhodobého víza
13. Vízum k pobytu nad 90 dnů
14. Vízum za účelem strpění pobytu
15. Vízum za účelem dočasné ochrany

16. Pobyt na území na diplomatické a zvláštní vízum
17. Trvalý pobyt na základě povolení k pobytu
18. Pobyt cizince svěřeného do náhradní rodinné výchovy rozhodnutím příslušného orgánu.
19. Pobyt cizince nalezeného na území

PROBLEMATIKA STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR

Státní občanství je svazek mezi fyzickou osobou a státem. Vyznačuje se stabilitou, je relativně trvalý a nemění se ani pobytem občana v cizině. Není omezen v čase ani prostoru. Při pobytu v cizině požívá občan práva diplomatické ochrany, které stát realizuje prostřednictvím svých diplomatických a konzulárních zastoupení.

Na osoby, které se nalézají v tomto svazku, na státní občany, se vztahuje právní řád státu v plném rozsahu.

Cizinci požívají těchto práv podle čl. 42 Listiny základních práv a svobod, pokud nejsou přiznány výslovně občanům.

NABÝVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

Státní občanství České republiky se nabývá:

1. narozením § 3
2. osvojením § 3a
3. určením otcovství § 4
4. nalezením na území ČR § 5
5. prohlášením § 6 nebo § 18a
6. udělením § 7 až § 12

První čtyři způsoby nabývání občanství se týkají nezletilých osob, ostatní osob zletilých.

NAROZENÍM § 3

Dítě nabývá narozením státní občanství České republiky:

- je-li alespoň jeden rodič státním občanem České republiky nebo
- jsou-li rodiče osobami bez státního občanství (bezdomovci), alespoň jeden z nich má trvalý pobyt na území ČR

OSVOJENÍM § 3a

Dítě, jehož alespoň jeden osvojitel je státním občanem ČR, nabývá státního občanství České republiky dnem právní moci rozsudku o osvojení.

URČENÍM OTCOVSTVÍ § 4

Dítě narozené mimo manželství, jehož matka je cizí státní občankou nebo bezdomovkyní a otec státním občanem České republiky, nabývá státní občanství České republiky:

- a) dnem souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství nebo
- b) dnem právní moci rozsudku o určení otcovství

NALEZENÍM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY § 5

Fyzická osoba mladší 15 let nalezená na území ČR je jejím občanem, pokud se neprokáže, že narozením nabyla státní občanství jiného státu.

PROHLÁŠENÍM § 6

Fyzická osoba, která byla 31. prosince 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní republiky, ale neměla ani státní občanství České republiky ani státní občanství Slovenské republiky, si může zvolit státní občanství České republiky prohlášením.

Samostatně může prohlášení učinit nejdříve dnem, kdy dosáhne věku 15 let.

Rodiče, případně jeden z nich, mohou do prohlášení zahrnout i dítě mladší 15 let, nebo mohou pro dítě učinit samostatné prohlášení.

Pokud prohlášení činí jeden z rodičů dítěte, připojí se souhlas druhého rodiče s volbou státního občanství České republiky, pokud nebyl výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče omezen nebo pozastaven anebo nedošlo-li ke zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním úkonům.

Potomci fyzické osoby, která byla k 31. prosinci 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky, ale neměla státní občanství České republiky, ani Slovenské republiky, v linii přímé, kteří jsou starší 15 let, si mohou zvolit státní občanství České republiky prohlášením pouze za předpokladu, že nemají jiné státní občanství.

Prohlášení se činí u pověřeného úřadu, v hlavním městě Praze u obvodního úřadu, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň u magistrátu těchto měst, příslušného podle místa trvalého pobytu osoby, která prohlášení činí. V cizině se toto prohlášení činí před zastupitelským úřadem České republiky. Příslušný úřad vydá o prohlášení osvědčení.

UDĚLENÍM § 7

Udělit občanství je možné fyzické osobě starší 15 let a to na její žádost, pokud splňuje současně čtyři *podmínky*:

- a) má na území ČR ke dni podání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt a po tuto dobu se zde převážně zdržují
- b) prokáže, že nabytím státního občanství ČR pozbude dosavadní státní občanství, nebo prokáže, že pozbyla dosavadní státní občanství, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území ČR
- c) nebyla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin
- d) prokáže znalost českého jazyka

Manželé mohou podat společnou žádost o udělení státního občanství ČR.

*K žádosti o udělení státního občanství žadatel **připojí**:*

- rodný list, pokud uzavřel manželství, i oddací list, případně doklad o rozvodu manželství nebo úmrtní list zemřelého manžela
- doklad o tom, že nabytím státního občanství ČR pozbude dosavadní státní občanství, pokud nejde o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území ČR
- výpis z rejstříku trestů, jde-li o žadatele staršího 15 let; tento doklad nesmí být starší šesti měsíců
- životopis

Rodiče, případně jeden z nich, mohou do žádosti zahrnout i dítě mladší 15 let. K žádosti připojí:

- rodný list dítěte
- souhlas druhého rodiče se změnou státního občanství dítěte
- doklad o tom, že dítě nabytím státního občanství ČR pozbuje dosavadní státní občanství, nebo doklad o pozbytí dosavadního státního občanství

Státní občanství ČR je možné na žádost zákonného zástupce udělit i dítěti mladšímu 15 let samostatně. K žádosti se přiloží výše uvedené doklady.

Státní občanství České republiky *uděluje* ministerstvo vnitra České republiky; žadateli vydá Listinu o udělení státního občanství České republiky.

Žádost se podává u okresního úřadu příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. Okresní úřad ověří pohovorem se žadatelem jeho znalost českého jazyka a o výsledku učiní záznam do spisu. Znalost českého jazyka neprokazuje žadatel, který je nebo byl státním občanem Slovenské republiky. Okresní úřad zašle žádost Ministerstvu vnitra nejpozději do 30 dnů od jejího podání.

Ministerstvo vnitra je povinno posoudit žádost o udělení státního občanství i z hlediska bezpečnosti státu.

Správní řízení o udělení státního občanství je *zahájeno* dnem, kdy žádost došla Ministerstvu vnitra. Ministerstvo o žádosti *rozhodne* do 90 dnů od zahájení správního řízení.

Prominutí podmínek k udělení státního občanství ČR

Ministerstvo vnitra může prominout ***podmínku nejméně 5 let trvalého pobytu***, má-li žadatel na území České republiky povolen trvalý pobyt a

- a) narodil se na území České republiky, nebo
- b) žije na území ČR nepřetržitě alespoň 10 let, nebo
- c) měl v minulosti státní občanství České republiky, případně státní občanství ČSFR, nebo
- d) byl osvojen státním občanem ČR, nebo
- e) jeho manžel (manželka) je státním občanem ČR, nebo

- f) jeho alespoň jeden z rodičů je státním občanem ČR, nebo
- g) přesídlil do ČR do 31. prosince 1994 na základě pozvání vlády, nebo
- h) je bezdomovcem nebo má na území ČR přiznáno postavení uprchlíka

Ministerstvo vnitra může také prominout **podmínku pozbytí dosavadního státního občanství**, pokud se žadatel na území ČR oprávněně zdržoval

- a) po dobu nejméně pěti let a pokud právní předpisy státu, jehož je žadatel státním občanem, neumožňují propuštění ze státního svazku, nebo pokud tento stát odmítá vydat o tomto propuštění doklad, nebo by žadatel podáním žádosti o propuštění ze státního svazku mohl vystavit sebe nebo osoby blízké pronásledování, nebo
- b) po dobu nejméně 20 let, nejde-li o žadatele, kteří měli ke dni 31.12.1992 státní občanství ČSFR.

V případech hodných zvláštního zřetele může Ministerstvo vnitra prominout i **podmínku znalosti českého jazyka**.

Státní občanství se nabývá dnem složení státoobčanského slibu, a to před přednostou okresního úřadu. V hlavním městě Praze před tajemníkem obvodního úřadu, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň před tajemníkem magistrátu těchto měst příslušného podle místa jejího trvalého pobytu a v cizině před vedoucím zastupitelského úřadu ČR. Ministerstvo vnitra může složení slibu prominout a pak se občanství získává dnem právní moci rozhodnutí o prominutí slibu.

POZBÝVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

Státní občanství ČR se *pozbývá*:

- prohlášením § 16
- nabytím cizího státního občanství (§18) s výjimkou případů, kdy nabytí cizího státního občanství dojde v souvislosti s uzavřením manželství nebo narozením dítěte

PROHLÁŠENÍ § 16

Státní občan ČR, který se zdržuje v cizině a současně je státním občanem cizího státu může nejdříve dnem, kdy dosáhne věku 15 let prohlásit, že se vzdává státního občanství ČR. Prohlášení se činí před zastupitelským úřadem ČR.

Žadatel v něm uvede:

- kdy nabytí cizí státní občanství
- místo posledního trvalého pobytu na území ČR nebo, že nikdy takový pobyt neměl

K prohlášení *připojí* doklad o státním občanství ČR a doklad o tom, že nabytí státní občanství cizí země.

Rodiče (rodič) mohou do prohlášení zahrnout i dítě mladší 15 let, které je státním občanem ČR a současně je státním občanem cizího státu.

K prohlášení připojí:

- rodný list dítěte
- souhlas druhého rodiče
- doklad o tom, že dítě nabylo státní občanství cizího státu

Zastupitelský úřad ČR vydá fyzické osobě doklad o pozbytí státního občanství ČR.

NABYTÍ CIZÍHO STÁTNÍHO OBČANSTVÍ § 18

Státní občan ČR nabývá státní občanství ČR okamžikem, kdy na vlastní žádost nabytí cizí státní občanství s výjimkou, kdy cizí státní občanství nabytí v souvislosti s uzavřením manželství nebo narozením.

STÁTNÍ OBČANSTVÍ ČR V SOUVISLOSTI SE ZÁNIKEM ČSFR

Fyzická osoba, která měla k 31. 12. 1992 státní občanství ČSFR a která nabytí volbou státní občanství Slovenské republiky v době od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1993, se pokládá za státního občana ČR, pokud se neprokáže, že toto občanství podle zákona o občanství pozbyla po provedení volby občanství Slovenské republiky.

Státní občan ČR, který měl k 31. 12. 1992 státní občanství ČSFR, nepozbude nabytím státního občanství Slovenské republiky státní občanství České republiky.

Fyzická osoba, která měla k 31. 12. 1992 státní občanství ČSFR, která nebyla státním občanem ČR a která měla na území ČR trvalý pobyt ke dni 31. 12. 1992 a tento pobyt dosud trvá, nebo která od tohoto data až dosud žije trvale na území ČR, může učinit prohlášení o nabytí státního občanství ČR. Prohlášení se činí před okresním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu. Rodiče (rodič) mohou do prohlášení zahrnout i dítě mladší 15 let nebo mohou pro dítě učinit samostatné prohlášení. Státní občanství ČR se pak nabývá dnem vydání osvědčení o nabytí státního občanství ČR prohlášením.

Nabytí státního občanství ČR oznámí příslušný úřad:

- ohlašovně místa trvalého pobytu nebo místa, kde fyzická osoba trvale žije
- Policii ČR
- okresní nebo jí naroveň postavené vojenské správě, jde-li o osobu podléhající branné povinnosti
- ministerstvu vnitra

Prameny ke studiu:

- Zákon č. 40/1993 Sb. o nabytí a pozbývání státního občanství České republiky, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to státní občanství?
2. Jak se nabývá státní občanství ČR?
3. Nabývání občanství narozením.
4. Nabývání občanství osvojením.
5. Nabývání občanství určením otcovství.
6. Nabývání občanství nalezením na území ČR.
7. Nabývání občanství prohlášením.
8. Nabývání občanství udělením.
9. Jak se pozbývá státní občanství ČR?

10. Pozbytí státního občanství prohlášením.
11. Pozbytí státního občanství nabytím cizího státního občanství.
12. Státní občanství v souvislosti se zánikem ČR.

